جاھانناما

مەيازبەك قۇشچى

ئىشلىگۈچى :ئابدۇل

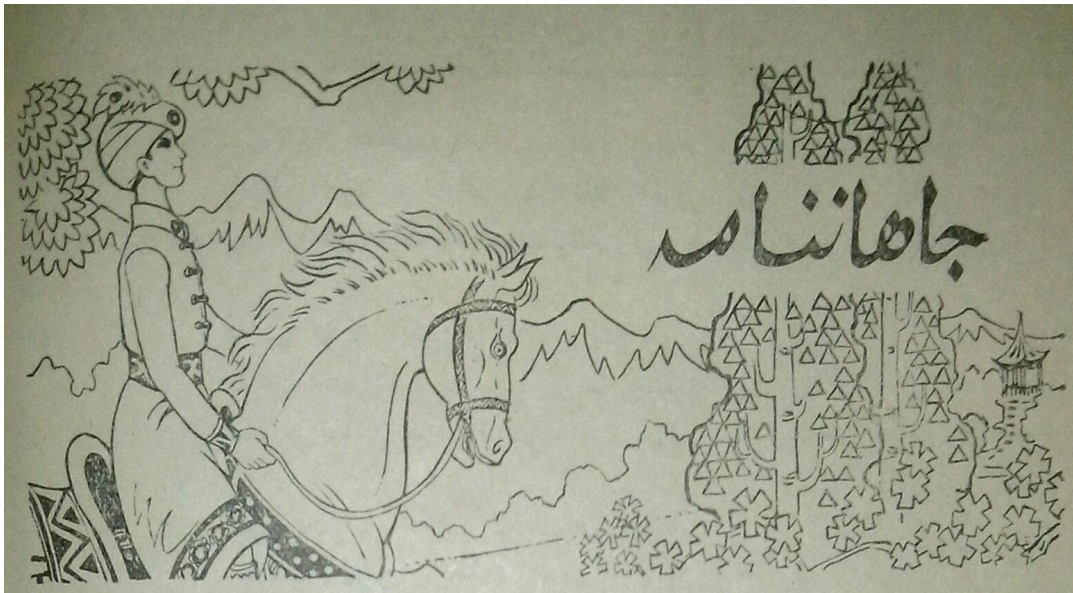

(داستان)

ئايازبەك قۇشچى

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار: **توختى ئابىخان، ئابلىمىت هاجى**

ئۇيغۇر مەدەنىيەت تارىخىنىڭ قاراخانىلار دەۋردە (840 — 1212) ئاساس سېلىنغان يېڭىچە يازما ئەدەبىياتى بۇسۇپ خاس هاجىبنىڭ مەشھۇر داستانى «قۇتادغۇبىلىك» ۋە ئەخمەت يۈكنەكنىڭ داستانى «هىبەتۇل هەقايىق» دا ئۇزىنىڭ نادىر ئۇلگىسىنى كورسەتكەن ئىدى.

يېڭىچە يازما ئەدەبىيات ئۇزىنىڭ كېيىنكى تەرەققىياتىدا مۇهەممەت خارازىمنىڭ لىرىك داستانى — «مۇهەببەتنامە»، رابغۇزنىڭ نەزىم - نەسرلىك داستانى «قىسسەسۇل ئەنبىيا»، ئەخمەت يەسەۋىنىڭ «دىۋانۇل هىكمەت» قاتارلىق ئەسەرلىرى، بولۇپمۇ لۇتپى، سەككاكى، ئاتايىلارنىڭ شېئىرىيتى ۋە ناۋائىنىڭ ئالەمشۇمۇل ئەهمىيەتكە ئىگە بولغان «خەمسە»، «چاهاردىۋان» ناملىق توپلاملىرى بىلەن تەپەككۇر تەرەققىياتىدا ۋە بەدىئى گۈزەللىك پىقىدىن يۇكسەك پەللىگە كوتىرىلدى.

سەئىدىيە دەۋرى (1514 — 1678) پۇتكۇل ئۇتتۇرا ئاسىيا بويىچە ئۇيغۇر مەدەنىيەت تارىخىنىڭ قاراخانىلار ۋە تىمۇرىلەر دەۋرىدىن كېيىن يەنە بىر قېتىملىق گۈللىنىش دەۋرىگە كىرگەنلىگىنى كورسەتتى.

سەئىدىيە خانلىغى ئۇنى قۇرغۇچى سۇلتان سەئىدخانىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. بۇ خانلىق يەركەننى پايتەخت قىلغانلىغى ئۈچۈن تارىختا يەركەن خانلىغى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. سۇلتان سەئىدخان 16 - ئەسىردە ئوتكەن تۇرپان هوكۇمرانلىرىنىڭ نەسلىدىن بولۇپ، ئۇنىڭ نەسەپنامىسى: خىزىر غوجا — ئوغلى مۇهەممەتخان — ئوغلى شېر مۇهەممەتخان — ئوغلى ئۇۋەيسخان — ئوغلى يونۇسخان — نەۋرىسى سۇلتان ئەخمەتخان — ئوغلى سۇلتان سەئىدخان بولۇپ هىساپلىنىدۇ.

سەئىدىيە دەۋرى ئەدەبىياتىدا — سەئىدى، مەۋلانا خۇلقى، مىرزا ھەيدەر قەشقەرى، ئايازبەك قۇشچى، رەشىدى، قىدىرى، نەفىسى، خوجا ئابدۇرازاق، مەخموت جوراس قاتارلىق شائىر ۋە ئەدىپلەر ئالاھىدە ئورۇن تۇتىدۇ.

ئايازبەك قۇشچى — شائىر، سەركەردە ۋە دولەت ئەربابلىرىدىن بىرى. ئۇ سۇلتان سەئىدخاننىڭ ئەندىجانغا بېرىپ ھاكىم بولغان ياشلىق دەۋرىدىكى يېقىنلىرىدىن بىرى بولغان. ئايازبەك قۇشچى سۇلتان سەئىدخان ۋە سۇلتان ئابدىرىشىتخان دەۋرىدىكى گۇللەدىگەن سەئىدىيە ئەدەبىياتىنىڭ ئاتاقلىق ۋەكىللىرىدىن بىرى. ئۇنىڭ «مەخمۇتنامە»، «جاھاننامە» ناملىق ئىككى داستانى ۋە ئابدىرىشىتخاننىڭ خانلىق سەلتەنىتىگە چىقىشىغا بېغىشلانغان «ساقى مەيى پەرەخ بەخش تۇتكىم باھار كەلدى، ئىشرەت زامانى يەتتى ئىسول گۇل ئۇزار كەلدى» سەدرىسى بىلەن يېزىلغان مۇبارەكنامىسى، ئابدىرىشىتخاننىڭ خەلقتە ھېيتلىق توي قىلىپ بەرگەنلىگىگە بېغىشلىغان «ئىدۇ باھار ئەيىامدۇر ساقى لەبا لەب جام تۇت، ئەيشى تەرەپ دەۋراندۇر جامى مەي گۇلپام تۇت» سەدرىسى بىلەن يېزىلغان قەسىدىسى قاتارلىق شېئىرلىرى ھازىرغىچە كوچۇرۇلمە نۇسخىلاردا ساقلىنىپ كەلمەكتە.

سەئىدىيە دەۋرىنىڭ ئاتاقلىق شائىرى ئايازبەك قۇشچىنىڭ گۈزەل داستانى «جاھاننامە» 2650 مىسرا (1325 بەيت) دىن تەشكىل تاپقان، مەسنەۋى شەكلىدە يېزىلغان چوڭ ھەجىملىك داستان. داستاندا ئەينى زامانىنىڭ كىتابەت ئادىتى بويىچە، تەكرى، پەيغەمبەر ۋە ئۇنىڭ چاھار يارلىرى مۇپەتتەرلىگە 60 مىسرا قەسىدە بېغىشلانغان. داستاندا يەنە ئەسەرنىڭ يېزىلىش سەۋەبلىرىگە ئائىت مۇقەددىمە خاراكتېرىدا 160 مىسرالىق بايان، ئەسەرنىڭ ئاپتور ھېسسىياتلىرىغا ئالاقىدار خاتىمىسىگە ئاتالغان 32 مىسرالىق بايان بار. خاس «جاھاننامە» قەسىمىنىڭ ئوزى 2398 مىسرا بىلەن بايان قىلىنغان.

سۇلتان سەئىدخان ھاكىمىيەت ئۇستىگە چىقىپ ئۇزاق ئوتمەستىن مەيدانغا كەلگەن بۇ چوڭ ھەجىملىك گۈزەل داستان، سەئىدىيە دەۋرىنىڭ شېئرىيەت مۇنبىرىدە يۇلتۇزدەك چاقناپ، ئوز دەۋرىنىڭ زور ھورمىتى ۋە بەدىئى زوقىنى قوزغىغان ئىدى.

«جاھاننامە» داستانى شويبان خانىنىڭ سەئىدىيگە تەۋە بولغان بەدەخشان زۇپەر قەلئەسىگە سالغان تەھدىتىگە قارىشى ھەربى يۇرۇشلەر پەيتىدە يېزىلغان. شۇنى قەيت قىلىش كېرەككى، زوھرىدىن مۇھەممەت بابۇرنىڭ «بابۇرنامە» ناملىق ئەسىرىدىكى كوپلىگەن ئەسلىمىلەرمۇ دەل شۇ شويبان خان ۋەقەسىگە ئائىتتۇر.

تارىخقا مەلۇمكى، ئوزبەك خان 1313 — 1340 -يىللىرى ئالتۇن ئوردىدا مۇسۇلمان بولغان جوجىخان قىسىملىرىنىڭ خانى ئىدى. ئۇ، ئۇبۇلخەيرى دەۋرىدە، سەمەرقەنتنى ئىشغال قىلغان ئوزبەك خان، تومۇرلەڭنىڭ نەۋرىسى بولغان ئۇلۇغ بەگنىڭ ئوزىنىڭ ئىسيان قىلغان جىيەنى ئالادۇلەنى باستۇرۇش ئۈچۈن ھىراتقا ماڭغىنىدىن پايدىلانغان ئىدى. ئۇبۇلخەيرى ئۇلگەندىن كېيىن، دەشتى قىپچاق ئوزبەكلىرى پارچىلاندى. ئۇلارنى ئوبۇلخەيرىنىڭ نەۋرىسى مەھەممەت شويبان خان (1450—1510) قايتا ئۇيۇشتۇردى. ئۇ 1499—1500-يىللىرى بۇخارانى ئىگەللىدى. بابۇرنىڭ ۋە سۇسان ھوسەين بايقارا (1416—1506) نىڭ قولىدىكى ماۋەرەننەھرى ۋە خوراسان رايونلىرى كوپ ئوتمەي شويبانخاننىڭ قولىغا ئوتتى. شويبانخان پەرغانە ۋە تاشكەنتنى ئېلىشتا، بۇ يۇرتلارنىڭ ھاكىمى بولغان سۇلتان مەخمۇت-

خان بىلەن ۋە ئاڭا ئاقىۇدىن يارەمگە قوشۇن تارتىپ چىققان ئىنىسى ئەخمەتخان بىلەن كوپ قېتىم ئۇرۇشۇپ، مەخمۇتخان پاجەسىنى پەيدا قىلدى. ئەخمەتخان ئاقىۇدا كېسەل بىلەن ئولدى. ئوز غەلىبىلىرىدىن ئىسىنى يۇقاتقان شويبانخان ئىران ساپاۋى خانلىغىنىڭ پادىشاسى ئىسمائىل شاھ بىلەن ئۇرۇشتى ۋە 1510 - يىلى مەرۋي يېنىدىكى جەڭدە ئولتۇرۇلدى. مۇھەممەت بابۇر شويبانخاننىڭ ئولتۇرۇلگەنلىگىدىن روھلىنىپ ئىسمائىل شاھقا مەكتۇپنامە ئەۋەتكەن ئىدى. بابۇر بۇرسەتتىن پايدىلىنىپ سەمەرقەنتكە كېلىپ، تىمۇرلەر سۇلالىسىنىڭ ۋارىسى سۈپىتىدە ماۋەرەننەھرگە خان بولدى. سۇلتان سەئىدخان بولسا ئاقسۇدىن چېقىپ تاغىسى مەخمۇتخاننىڭ ۋارىسى سۈپىتىدە شويبانخان ئىگەللەپ ئالغان پەرغانە رايونىغا بىر مەزگىل خان بولدى.

ئايازىنىڭ قۇشچى «جاھاننامە» داستانىدا ئۇزۇنىڭ سۇلتان سەئىدخانغا ئەگىشىپ ئەندىجانغا كەلگەنلىگى ھەققىدە توختىلىپ:

"جاھان ئىچرە بى ھەسەل ئول جان ئېرۇر،
ئاتادىن ئاتاخان بىرخان ئېرۇر.
تابۇغىدا كەلدىم قەدىمى قۇلى،
نىچۇككىم گۇل ئولسە بولۇپ بۇلبۇلى.
ئەلىپ ئۇلتۇرۇپ ئەندىجان مۇلكىنى،
ئالاي دەپ خىيالى جاھان مۇلكىنى."

دەپ يازغان ئىدى.

سۇلتان سەئىدخان ئەندىجاندا خان بولۇپ تۇرغان چېغىدا، قەشقەر ھاكىمى ئاباباكىرى مىرزا ئوڭا قارشى 20 مىڭ كىشىلىك قوشۇن بىلەن ھۇجۇم قىلىپ يېڭىلگەن ئىدى. كوپ ئوتمەي، شويبانخاننىڭ ئۇرنىغا دەسسىگەن ئۇنىڭ تاغىسى بولغان ئەبەيدۇللاخان باشچىلىغىدىكى ئوزبېك تورىلىرى بابۇرنى سۇرۇپ ئۇنى ئوز يۇرتىنى مەڭگۇ تاشلاشقا مەجبۇر قىلدى. بابۇر ھىندىستان تەرەپكە سۇرۇلدى ۋە 1519 - يىلى دېھلى سۇلتانى ئىبراھىم رودىنى يېڭىپ، ھىندىستاندا بابۇرىلەر سۇلالىسىنى قۇردى. مانا شۇ خىل تارىخىي شارائىتتا، ئەبەيدۇللاخاننىڭ قوشۇنلىرى پەرغانە ۋادىسىغە كېڭىيىپ، سۇلتان سەئىدخاننىڭ قىسقىغا باشلىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، يېشى يەتمىشتىن ھالقىغان، قېرىغانسېرى زالىملىشىپ كەتكەن ئاباباكىرى مىرزىدىن بىزار بولغان قەشقەرىيە خەلقى سۇلتان سەئىدخاننىڭ ئانا يۇرتىغا قايتىپ كېلىشىنى ئىلتىماس قىلىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا يوشۇرۇن كىشىلەر ئەۋەتتى. بۇ ئىككى ئەھۋال سۇلتان سەئىدخاننىڭ قەشقەرىيىگە قاراپ يۇرۇش قىلىشىغا سەۋەپ بولغان ئىدى. «جاھاننامە» داستانىدا بۇ ۋەقە مۇنداق تەسۋىرلەنگەن:

"ئاباباكىرى ئەردى كاشغەر ھاكىمى،
كى يوق ئەردى رۇستەمدىن ئۇنىڭ كەمى،
ئەنىڭ مۇلكىدىكى ئەل - ئۇلۇس تامام،
تاپىپ ئەردى بەندۇ بالادا مۇقام.

.....

مۇسۇلمانلار ئەرمىشتۇك ئەسرۇ خاراپ،
كورۇپ زالىم ئىلكىدە تۇرلۇك ئازاپ.
بولۇپ ئۇشبۇلار بائىس شەھرۇيار،
بولۇپ ئىتتىپاقۇ سىغارۇ كىبار.
راۋان بولدى خان كاشغەر مۇلكىگە،
كىم ئول خەبىرى بىخەبەر مۇلكىگە".

سۇلتان سەئىدخان ئابابەكرى مىرزىنى تارمار قىلدى. ئابابەكرى مىرزا تىبەتكە قاچقاندىن كېيىن، ئۇنىڭ تەخت ۋارىسى سۈپىتىدە باش كوتەرگەن جاھانگىر مىرزىنىمۇ يوقاتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇ يەركەندە خانلىق سەلتەنىتىگە چىقتى. ئەبەيدۇللاخان باشچىلىغىدىكى ئۆزبېك ئاقسۆڭەكلىرى پەرغانىنى ئىشغال قىلىش بىلەن قانائەتلىنىپ قالماستىن، بەدەخشانىنى، ھەتتا قەشقەرىيەنىمۇ ئىشغال قىلىش قەستىگە كىرىشكەن ئىدى. ئايازبىك قۇشچى «جاھاننامە» داستانىدا بۇ ۋەقەلەر توغرىسىدا مۇنداق يازغان:

"تابوغىدا مەن بولۇپ سۇبھو شام،
تۇرۇپ قۇللۇغىدا قىلىپ ئىھتمام.
بولۇپ لۇتپى ئىھساندىن سەرپراز،
بولۇپ ئەردى مەخمۇت يەكلىغ ئايباز.
كى ۋەقە بولۇپ ئانداق ئەييام ئىشى،
كەلىبان بەدەخشان ساربدىن كىشى.
خەبەر بەردى بى سەر قاپتۇر ئولۇس،
بۇزۇغلۇقتا كوكۇل ساپتۇر ئولۇس.
ئول ئەلنى ئىلىكلا ماساخان ئازىپ،
ئەسىر ئولغۇسدۇر پەقىرۇ - غەرىپ.
ئولۇر ئول ۋىلايەتكە ئۇزبېك كېلىپ،
مېنى ئەل ئىبەردىلەر ئانداق بىلىپ.
راۋان بولدۇم ئەمىر ئىلاھى بىلان،
كىرىپ يولغا پەرمان ئىلاھى بىلان".

بەدەخشان ئەسلىدە قەشقەرىيەگە قاراشلىق بىر ۋىلايەت ئىدى. ئابابەكرى مىرزا زامانىدا مىرزاخان بۇ ۋىلايەتنىڭ ھاكىمى بولۇپ، ئۇ سۇلتان سەئىدخانىنىڭ تاغىسى خان مىرزىنىڭ ئوغلى ئىدى. ئابابەكرى مىرزا ھاكىمىيىتى غۇلىتىلغاندىن كېيىن، ئۇ ئۆزبېك توقسىرىنىڭ كۆشكۈرتىشى بىلەن سەئىدىيە خانلىغىغا نىسبەتەن "مۇستەقىل" بولۇۋالغان.

بۇ قېتىمقى بەدەخشان يۈرۈشىگە سۇلتان سەئىدخان ئۆزى باشچىلىق قىلدى. ئۇ زۇپەر قەلئەسىگە يېتىپ بارغاندا، مىرزاخان ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ، خاتالىغىنى تونۇدى. سەئىد -

خان ئۇنى ئەپۇ قىلدى. بۇ قېتىمقى ھەربى يۈرۈشكە قاتناشقان سەركەردىلەر ئىچىدە سەئىد-خاننىڭ ئوغلى ئابدىرىشىتخان بىلەن بىللە ئايازبېك قۇشچىمۇ بولغان.

ئايازبېك قۇشچى «جاھاننامە» نىڭ مۇقەددىمىسىدە ئۇزىنىڭ بەدەخشان سەپىرىدە يەگىرمە يىل ئىلگىرىكى سۈيگەن مەھبۇبىنى ئۇچراتقانلىغىنى، كونا ئىشق ۋە ئوتكەن ئىشلار توغرىسىدا ئويلاپ ھاياجانلىنىپ شۇ كۈنى كەچتە بارىگادا ئۇخلىيالمىغانلىغىنى، ئۇنىڭ بىلەن بىر بارىگادا ياتقان ياش ئۇلپەتنىگە بۇ سىرىنى سوزلەپ بەرگەنلىگىنى ھەمدە ئۇنىڭ تەكلىۋى بىلەن «جاھاننامە» داستانىنى يازغانلىغىنى ئىزھار قىلىدۇ.

داستاندىكى:

"بۇ تەقەررۇپ بولدى كەل ئى نەۋجۇۋان،
مۇبارەك زەمرىگە يەتسە كامان.
مەن ئاندىن ساڭا بىر ھىكايەت قىلاي،
ۋاپاسىز جاھاندىن شىكايەت قىلاي."

دىگەن مىسرالارغا قارىغاندا بۇ نەۋجۇۋان (ياش يىگىت) ئەمدى يېتىلىشكەن (تەقەررۇپ) يېڭى سىرداش بولۇپ، سىر خۇددى ئوقيا ئوقى (كامان) دەك ئۇنىڭ سىر ساقلىغۇچى قەلبىگە (زەمرىگە) يوشۇرۇنۇپ تۇرۇشى تەۋسىيە قىلىنغان.

داستاننىڭ ئاياقلاشقان ۋاقتى ھەققىدە ئۇنىڭ خاتىمە قىسمىدا تولىمۇ ئېنىقسىز ھالدا پەقەت:

"يىل ئات ئەردى ماچىن تارىخىدا،
رەجەپ ئاي فۇرخەند تارىخىدا.
تۈگەتتىم جاھان مېھنەتى غوسسەسىن،
قىلىپ نەزمە بىر داستان قىسسەسىن.
جاھاننامە قويدۇم ئۇنىڭ ئاتىنى،
دىدىم چۈن ئۇنىڭ ھالۇ ھالاتىنى"

دىيىلگەن خالاس.

ئايازبېك قۇشچى «جاھاننامە» داستانىدا چوڭقۇر بىر پەلسەپىۋى پىكىرنى — كائىناتنىڭ ئۇزلۇكسىز ھەركەتتە ۋە ئۆزگىرىشتە بولىدىغانلىغىنى ھىكايەت شەكلىدە ئوبرازلاشتۇرۇپ، تۇغۇلماقتا ئولمەكلىك، خوشاللىقتا قايغۇ-ھەسرەت، گۈللىنىشتە خاراپلىق ئامىللىرى ساقلىنىدىغانلىغىنى، جاھان ئوز ماھىيىتى بويىچە بۇ قانۇنىيەتكە زادى خىلاپلىق قىلمىغانلىغىنى، ئالەمنى، ھاياتلىقنى، خوشاللىق ۋە گۈللىنىشنى مەڭگۈ ئۇزگەرمەس تۇرغۇن ھالەتتە دەپ قاراش "ئەجەپ غەپلەت" ئىكەنلىگىنى تەكىتلەيدۇ. ئۇ:

"ئايازا ئەجەپ غەپلەت ئەمەسمۇ بۇ،
كى سەن خامى بىدار، خامى ئويۇ.

نه ۋاقتى نه سائەتكى سەندىن بۇگۈن،
ئوتەر ئومۇر ئىزۇر ئول ئەمەستۇر ئوكۈن.
يوق نەرسە ئوشال ۋاقت سائەت تورۇر،
كىم ئاي - يىلۇ ھەر كونۇ - تۈن يۇرۇر.
ئوتەردىك كورۇنەر ساڭا ئول ۋەلى،
يورۇرلەر جاھاندىن سېنى سورغالى."

دەپ، ئوتۇۋاتقان نەرسە ۋاقت، سائەت، ئاي، يىل ئەمەس، بەلكى ئومۇر. ۋاقت سېنىڭ كويۇڭدا، ئۇ سېنى جاھاندىن ئېلىپ كەتمەك پېيىدا يۇرىدۇ، دەپ خىتاپ قىلىدۇ.

ئايازبېك قۇشچى بۇ پەلسەپىۋى ئىدىيىسىگە ئىسپات قىلىپ مۇنداق بىر گۈزەل ھىكايىنى سوزلەيدۇ:

شەھرىيار ناملىق بىر پادىشالىق بولۇپ، ئۇنىڭ پايتەختى سىمىن شەھىردە شەھسۇار ئىسىملىك پادىشا بولغان، ئۇ ئوغۇلسىزلىق دەردىدە ياشايدۇ. كېيىن فىروز شاھ ئىسىملىك بىر ئوغۇلغا ئىگە بولىدۇ. فىروز شاھ بالاغەتكە يېتىدۇ. ئۇ بىر كۈنى مەي ئىچىپ، مەيدىن كېيىن ئۇخلاپ چۈش كورىدۇ. چۈشىدە چارۋاغىدىكى بىر قەسىر ئىچىگە كىرىپ ئۇ يەردە پەرىلەر ئارىسىدا تۇرغان رەنا ئىسىملىك پەرىزاتنىڭ قارشى ئېلىشىغا مۇيەسسەر بولىدۇ. قەسىردە كوڭۈللۈك سوھبەت ۋە شىرىن بەزمىلەر بولىدۇ. بەزمە شارابىدىن مەس بولۇپ ئۇيقۇغا كەتكەن فىروز شاھ ئويغىنىپ، ئوزىنى يەنە ئوز ھەرىمىدە كورىدۇ. شۇندىن باشلاپ، ئۇ رەنا ئىسىملىك پەرىزاتقا ئاشىقى بىقارار بولۇپ ئۇنى ئىزلەيدۇ. ئۇنىڭ ئىز - دېرىكىنى ئالالماي كېسەل بولىدۇ. بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان سەلىم ئاتلىق ۋەزىر ئوز ئوغلى فىروزاراينى شاھزادىدىن ئەھۋال ئوقۇشقا دەۋەت قىلىدۇ. ئۇلار شاھزادىنى ئوۋغا ئېلىپ چىقىدۇ. ئوۋدا يۇرگەندە فىروز شاھنىڭ ئالدىدىن بىر كىيىك ئوتىدۇ، ئۇ، كىيىكنى قوغلايدۇ، كىيىك شاھزادىنى ئەگەشتۇرۇپ چۈشىدە كورگەن چارۋاغقا ئېلىپ بارىدۇ. شاھزادە رەنا ئىسىملىك پەرىزاتنى كورۈشى بىلەن بىھۇش بولۇپ يىقىلىدۇ. پەرىزات ئۇنى ئوز قوچىغىدا ھوشىغا كەلتۇرىدۇ. ئۇلار نەسەب ۋە ھال - ئەھۋال سورىشىدۇ. پەرىزات شاھزادىنىڭ ئىشقى ئارزۇسىغا ئۇچ تۇرلۈك شەرت قويىدۇ. بۇ ئۇچ شەرت: پەرىزات ئۇيقۇغا كەتكەندە ئۇنى تېرەن مەنىلىك سوزلەر بىلەن ئۇچ قېتىم ئويغىتىش كېرەك ئىدى.

پەرىزات بىرىنچى قېتىم ئويقۇغا كەتكەندە، شاھزادە پەرىزات ياتقان تەخت پايە بىلەن سوھبەتلىشىدۇ:

"نە كىم سەرگۈزەشت ئەيلەگەن ئەردى تەخت،
پەلەك جەۋرىلەر زۇلمىدىن نەرىم - سەخت."

تەختى پايە ئوزىنىڭ ئەسلى نىل ۋادىسىدىكى مول يوپۇرماقلىق دەرەخ ئىكەنلىگىنى سوزلەيدۇ، سايىسىدىن ھوزورلانغان بەزمىچىلەر ۋە شېخىدىن بەھرىلەنگەن ئۇچار قۇشلار توغرىلىق بايان قىلىدۇ. دەرەخ ئاخىرى ۋەيرانلىق قىسمىتىگە مۇپتىلا بولۇپ قۇرىغان، كېسىلگەن

ۋە تەخت قىلىنغان. شائىر تەختى پايە ھىكايىسى ئارقىلىق پەرىزاتنىڭ تەسىرلىنىپ ئويغانغانلىغىنى ئېيتىپ، ئالەمنىڭ بقارارلىغىنى دەللىلەيدۇ.

پەرىزات ئىككىنچى قېتىم ئۇيقۇغا كەتكەندە، شاھزادە پەرىزاتنىڭ ئالدىدا تۇرغان تاش قاچا بىلەن سوھبەتلىشىدۇ:

"سوراھى ئىچى ھەم تولا قان ئىدى،
پەلەك دەردى بەھەد بايان ئىدى."

تاش قاچا ئوزىنىڭ ئىلىپرىس تېغىدىكى قورام تاش ھەتتا ئىلىپرىس تېغىغا ئاسماندىن چۈشكەن سەنگى (مېتورىت) ئىكەنلىگىنى ئېيتىدۇ. ئۇ سۆلايمان، جەمشىت، كەيكاۋات ۋە ئىسكەندەر دەۋرلىرىنمۇ كورگەن. كېيىن ئوبۇل‌خەيرى ھەككاك ناملىق تاشچى ئۇنى ئىلىپ كېتىپ قاچا ياسىغان. شائىر بۇ دىتال ئارقىلىق مېتورىت ھەم قورام تاشىنىڭمۇ ھادىسى ئالەمدىن خالى ئەمەسلىگىنى دەللىلەيدۇ.

پەرىزات ئۇچىنچى قېتىم ئۇيقۇغا كەتكەندە، شاھزادە پەرىزاتنىڭ يېنىدا يېنىغلىق تۇرغان شام بىلەن سوھبەتلىشىدۇ:

"دىيەلمەي غەمىن شەمئى ھەم زار ئىدى،
پەلەكتىن بەسى ئوتلىرى بار ئىدى."

شام ئوزىنىڭ ئەسلى قوزا بولۇپ كېيىن قوي بولۇپ ئىككىنى قوزىلىغانلىغىنى ئېيتىدۇ، شۇندىن تارتىپ ئۇنىڭ مېيدا شام ياسىغچە بولغان، بېشىدىن ئوتكەن ھادىسىلەر ئوستىدە سوزلەيدۇ، شائىر شام ھىكايىسى ئارقىلىق ئالەم ئوزگىرىشلىرى چۈشەنچىسىنى تېخىمۇ كېڭەيتىدۇ.

شۇندىن كېيىن پەرىزات شاھزادىغا ئوز رايىنى بېرىپ، دادىسى شاھ تاجى ۋە ئانىسى ماھىرۇينىڭ ھوزۇرىغا بېرىپ، ئىككى ئاي توي قىلىپ نىكالىق بولىدۇ. شائىر بىر خوشاللىق ئىزىدا بىر قايغۇنىڭ تۇرىدىغانلىغىدىن بشارەت قىلىپ، فىروز شاھنىڭ ئانىسىنىڭ ئوغۇل ھەجرىدە ئالەمدىن ئوتكەنلىگىنى، ئاتىسى شەھسۇارنىڭ ئوغلىنىڭ دېرىگىنى ئالالماي بارام بولغانلىغىنى ھىكايە قىلىدۇ ۋە ۋەزىر سەلىمنىڭ تىلىدىن كەنئانلىق ياقۇپ ئەلەيھىسالام بىلەن ئوغلى يۇسۇپ ئەلەيھىسالام ئارىسىدىكى ھىجران ۋە ۋىسال قىسسىنى بېرىدۇ. بۇ چاغدا، شاھزادە فىروز شاھ چۈشىدە ئاتا-ئانىسىنى كورىدۇ ۋە چەكسىز پەرىشانلىق ئىچىدە پەرىزات رەنا بىلەن سىمىن شەھرىگە قاراپ ئاتلىنىدۇ. ئۇلار سىمىن شەھرىگە يېتىپ بارىدۇ. شەھسۇار ئوغلىغا خانلىق سەلتەنىتىنى بېرىپ ئاندىن ئالەمدىن ئوتىدۇ. فىروز شاھ تەختىتە ئوزاق ئولتۇرىدۇ. كېيىن پەرىزات ۋاپات بولۇپ، شاھ تەركى دۇنيا بولىدۇ. خەلقنىڭ ھەلۋى ۋە ۋەزىر فىروزرايىنىڭ تەكلىۋى بىلەن فىروز شاھ ئوغلى پەررۇخسۇارغا شاھلىقنى ئوتۇنۇپ بېرىدۇ.

فىروز شاھ تەركى دۇنيالىقتا يۇرگەندە، يەنە ياشلىق چېغىدا ئوچراتقان ھىلىقى كىيىكنى ئوچرىتىپ قېلىپ، ئۇنىڭ ئىزىدىن يەنە چار باققا كېلىپ قالىدۇ. قارىسا، ئۇنىڭدا

هچنەرسە قالمىغان...

ئايازبىك قۇشچى ئوز داستاندا ئەرىش ئۇستى، دۇە-پەرىلەر، مېنېرالار ۋە ئوسۇملۇكلەر، هايۋانلار ۋە ئىنسانىيەت، روهى هايات ۋە تەپەككۇردىكى ئۇزلۇكسىز ئوزگىرىشلەر ئۇستىدە توختالدى. ئۇ:

"تۇزۇلگەن زاماندىن پەلەك گەردىشى،
ئېرۇر خانىدانلارنى بۇزماق ئىشى.
.....
قايان باردى بۇ هەم نەشىلەر دىمەس،
ئۇلارنى كورۇپ ئوز غەمىن يىمەس."

ئىكەنلىگىنى بەدىي ئۇسۇلدا بايان قىلدى. ئەمما ئايازبىك قۇشچى ئوز داستانىدىكى ۋەقەلەردىن پاسسىپ، ئۇمىتسىز ۋە روهانى خۇلاسە چىقارمايدۇ، بەلكى قىسقا ئومۇرنى خەلقتە، جامائەتكە بېغىشلاش لازىملىغىنى، پادىشالارنىڭ ئادىل ۋە رەھىمدىل بولۇشى كېرەكلىگىنى ئېيتىپ، ئوزىنىڭ رىيالىستىك ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك قاراشلىرىنى ئىپادىلەيدۇ.

ئۇ مۇنداق دەپ يازغان ئىدى:

"تۇزۇك تەرە ئەيلە ئەدلۇ بۇنياد قىل،
ئادالەت بىرلە مۇلكۇ ئاباد قىل.
.....
دىل ئازارىلىق پىشەسى شۇمدۇر،
نە بولغاي دىل ئازارى مەلۇمدۇر.
بولۇپ رەھمدىل خەلق ئىچىن شاد قىل،
دۇئادا بىرەرتە بىزنى هەم ياد قىل.
.....
ئادالەت بىرلە تۇزدى ئانداق ئوزىن،
ئىككى قىلمادى بىر ئېيتقان سوزىن".

توۋەندە «جاهاننامە» داستانىنىڭ تولۇق تېكىستى بېرىلدى. ئىشنىمەنكى، بۇ داستاننىڭ تېپىلىشى ۋە ئېلان قىلىنىشى سەئىدىيە دەۋرى ئەدەبىياتى تەتقىقاتىنى مول مەزمۇن بىلەن بېيىتىدۇ.

سانايى جاهان ئاپىرىنغە بىرۇن،
كىم ئاندىن ئەمەستۇر ئىشى يوشۇرۇن.
نە كىم ئادەمنىڭ خىيالى يېتەر،
هەر ئىشكىم ئۇلۇستىن نهانە ئىتەر،
بارى ئەنىڭ ئالدىدا يەكسەن دۇرۇر،
ئەچۇق دەستۇگەر نىيزە مسكىن دۇرۇر.
نىكىم ئالمۇ ئەهلىدە باردۇر،
ئەنىڭ قۇدرىتى ئاندا ئىزهاردۇر.
جاهاندا نىكىم جانسز دۇرۇر،
هاۋادا ئۇچار، يەردە يۇگۇرۇپ يۇرۇر.

ئەنەك قۇدرىتىدىن پەرۋ بال ئۇچار،
ئەنەك قۇدرىتى بىرلە يۇگۇرۇپ قاچار.
دەرەخت، گۈلۇ، سەبزۇ خارۇ خەس،
ئەنەك قۇدرىتىدىن ئۇنۇپ ھەر نەپەس،
چىقار يەردىنمۇ سەبزە خۇررەم بولۇپ،
كوكۇلدىن غەم ئول ۋەقتلار كەم بولۇپ.
تاپىپ ھەر بىرى بىر سۇپەتتە كامال،
تاپار چۇن كامالغا يەتسە زاۋال.
باھارۇ خەزان مەۋسمى كىم ئىرۇر،
بۇلارنىڭ كامالۇ زاۋالىن بىرۇر.
ياراتماقتا ھەر بىرىنى با ھىكمىتى،
نە ھىكمەت قىلاي دەر، يىتەر قۇدرىتى.
ئىرۇر ئادەم ئوغلىغا، ھەم ئۇشبۇ ھال،
بىرگە كامالۇ، بىرگە زاۋال.
زاۋال ئولمىسا قانى بولغاي ئىدى،
جاھان ئادىمى بىرلە تولغاي ئىدى.
ۋاپاسىزدۇر ئۇشبۇ جاھان ئى رەپىق،
ۋاپا بولسا ئىدى قانى ئول شەپىق.

ھەزرىتى رىسالەت سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋە چاھار يار بەرگەزىدەنىڭ سۇپەتلىرى

ھەبىي خۇدا ھەزرىتى مۇستەفا،
كىم ئەردى جاھان ئەھلىغە پىشۋا.
گەزىن قىلغان ئول پىشۋا ئەھلىدىن،
ئەبابەكرى سىدىق بەرھەم نەشىن.
بەزور بولغاچ ئىسلامغا ھەق زەپەر،
سائادەت تېپىپ بائەس ئولغاي ئومەر.
تەقى ئىبنى ئەففان ھەيا مەئدەنى،
ئەچىلغان يۇزىدە ساپا گۈلشىنى.
تەقى ھەيدەر ساھىبى زولفىقار،
كى شىرىم دىگەن ئەردى پەرۋەردىگار.
ئۇلارغە ۋەفا قىلمىدى بۇ جاھان،
سەنۇ مەندەك ئەۋارىلارغە نە سان.
نە شاھۇ، نە دەرۋىش، نە ئامۇ خاس،
پەلەك جەۋرىدىن ئولغان ئەرمەس خالاس.
تۇزۇلگەن زاماندىن بارى گەردىشى،
ئىرۇر خانىدانلارنى بۇزماق ئىشى.
نە بىجەم ئەنكىم ئەنى كوردى شات،
كى بىر بىردىن ئەتتۇرمادى خەيرباد.
نە مىسكىنكى ئەمدى ۋەتەن قىلدى كەرەم،
ئانى سورمادى ئاندىن ئول نەرەم - نەرەم.
ئەجەپ غەپلىتى ئادىمزادىغە،
قويار مەھرى بۇ مەھنەت ئابادىغە.
كورەر كىم كوزى ئالىدا ھەر زامان،
چىقرار ھەم نەشلەرنى بۇ خاكدان.
قايان باردى بۇ ھەم نەشنلەر دىمەس،
ئۇلارنى كورۇپ ئوز غەمنى يىمەس.
ھەمىشە بولۇر ئۇشبۇكىم ئوشبۇ كۇن،
سالامەتمۇدۇر جەمئى باغرى پۇتۇن.
چۇ تاڭلا باقارسەن ئوشۇل جەمئى ئادا،
ئەچىلمىتۇر ئەلۋەتتە بىردىن جودا.
بولار تەجرىبە بولمىغان بولسا ھىچ،
بىلۇرسەن بۇگۇن تاڭلا بولماس بۇ كىچ.

بۇ شىكەستەنىڭ ئوز سەرگۇزەشتەسىدە ھەزرىتى خان قۇللۇقىغە مۇشەررەف بولۇپ بۇ جاھاننامنى ئەيتقانىنىڭ سەۋىبى

بۇ تەقەررىپ بولدى كەل ئەي نەۋجەۋان،
مۇبارەك زەمىرىگە يەتسە كامان.
مەن ئاندىن ساڭا بىر ھىكايەت قىلاي،
ۋاپاسز پەلەكتىن شىكايەت قىلاي.
ماڭا سەرگۇزەشتە ئولغان ئىشتىن دەيمەن،
كوكۇل غەم بىلە تولغان ئىشتىن دەيمەن.
ئاقىل كوزى بىرلە قىلسا نەزەر،
جاھان ئوتمۇشۇ نە بىرۇر تېخى بىخەبەر.
خەبەردار ئولۇپ بۇ ھىكايەت ئىشت،
ئوشۇل ۋاقتلار كىم بار ئەردىم يىگىت.
ۋىلايەتتە ساكىن ئىدىم نەچچە يىل،
ماڭا ئول ۋەتەندەك بولۇپ ئەردى بىل.
بار ئەردىم بولەك يارۇ ياران بىلە،
ئۇرۇغۇ قاياشۇ جەمئى تۇققان بىلە.
تۇزدۇك خانۇ خەندان پۇر ھوزۇر،
كوكۇل جەمئى ئەھباپ ئەيشۇ سورۇر.

باھارۇ خازان مەۋسىمى سەير ئىتىپ،
نە يەركىم ساپالىق ئىشتىپ يىتىپ.
گاھى ئولتۇرۇپ، گاھى جەۋلان ئۇرۇپ،
بىيىك پىشە ۋە سەبزەلارده تۇرۇپ.
كوڭۇل خوشلىغان يەرده مەجلىس قۇرۇپ،
مەي ئىچمەككە مەشغۇل ئولۇپ ئولتۇرۇپ.
بىرى بىرىمىز بىرله خۇشال ئىدۇق،
ھەمىشە خۇشانۇ خۇش ئەھۋال ئىدۇق.
خازان پەسلى ھەم باغ ئارام جەم ئولۇپ،
يۇرۇر ئەردۇق ئاسۇده ئويناپ كۆلۈپ.
ئاياقتە تۇشۇپ ھەر خازان ياپراغى،
دەر ئەرمىشتۇق ئولدەم بۇ ئىشرەت چاغى.
غەنىمەت دۇرۇر جەمئى ئەھبابغە،
جاھان ۋاقىت قويماس بۇ ئەسبابغە.
بىز ئولدەم يىگىتلىك غورۇرى بىلە،
ئوشۇل ۋاقىت ئەيشۇ سۇرۇرى بىلە،
خىيال ئەتمەس ئەردۇق ئالەم ئىدۇر،
جاھان ۋاقىت قويماسۇ نە غەم ئىدۇر،
نەچە يىل بۇ تۇر ئاندا ئىشرەت بىلە،
كەچۇردۇق جاھاننى پاراغەت بىلە.
پەلەك ئاقىبەت شەجەر بۇنياد ئىتىپ،
بۇ جەمىيىتىمىزنى بەرباد ئىتىپ.
سالىپ ھەر بىرىمىزنى بەريان غەمكىن،
قىلىپ پاراغەت ئەندۇھى بىرله ھەزىن.
غەمۇ غۇربەت ئەكسەرىنى ئەيلەپ ھالاك،
تۇگۇندىلەر ئارمانۇ ھەسرەتتە پاك.
مەن ئول جەمئىدىن ئايرىلىپ يالغۇزۇن،
بۇ خاقانكى ھەق ياشىن ئەتسۇن ئۇزۇن.
جاھان ئىچره بى مەسەل ئول جان ئىرۇر،
ئاتادىن ئاتاخان بىر خان ئىرۇر.
تابوغىندا كەلدىم قەدىمى قۇلى،
نىچۇككىم گۇل ئولسە بولۇر بۇلبۇلى.
ئەلىب ئولتۇرۇپ ئەندىجان مۇلكىنى،
ئالاي دەپ خىيالى جاھان مۇلكىنى.
بار ئەردى ۋەلى كاشغەر ساريدىن،
كىلىب جەمئى بەدخۇۋا ھەر ساريدىن.
كىچىلەر ئوغۇرلۇق يوسۇنى بىلە،
يۇرۇپ كەنتلەرگە ئىت ئۇنى بىلە.
مۇسۇلمانلار ئۇستىگە يۇرۇپ تالاپ،
ئىلىپ ئولتۇرۇپ ئېتى تاغ ئارىلاپ.

كىشى كورسە قېچىپ كىتەر ئەردىلەر،
باش ئىلىپ ئاياغىن ئىتە ئەردىلەر.
ئاتابەكرى ئەردى كاشغەر ھاكىمى،
كى يوق ئەردى رۇستەمدىن ئۇنىك كەمى.
ئەنىك ئىلكىدىكى ئەل ئولۇس تامام،
تاپىپ ئەردى بەندۇ بالادا مۇقام.
ئولۇپ بەندى زىنداندا ئولگانلىرى،
قازىق بىرله دەرمانده قالغانلىرى.
تۇتۇپ بەزىلەرنىك قۇلاغىن كىسىپ،
قۇلاغۇ ئىلكۇ ئاياغىن كىسىپ.
يەنە بەزىلەرنى تۇتۇپ ئاختىلاپ،
ئەلىپ تۇتۇ تۇرۇپ مال مۇلكىن تالاپ.
مۇسۇلمانلار ئەرمىشتۇك ئەسرۇ خاراپ،
كورۇپ زالىم ئىلكىدە تۇرلۇك ئازاپ.
بولۇپ ئوشبۇلار بائىس شەھرۇ يار،
بولۇپ ئىتتىپاقۇ سىغارۇ-كىبار.
راۋان بولدى خان كاشغەر مۇلكىگە،
كىم ئول خەبىرى بىخەبەر مۇلكىگە.
خەبەردار ئولۇپ كىلىپ ئول بەدكەر،
چىرىكىن سالىپ قەلئەئى كاشغەر.
يىتىپ خان ئالەم ئىلىپ قەلئەسىن،
تەۋبەتكە قاچىپ ئول سالىپ قەلئەسىن.
سوكىغە توشۇپ چىرىك ئاخىر يىتىپ،
باشىنى ئەلىپ كەلدىلەر قۇل ئىتىپ.
خوتەن كاشغەرچە ئەلىپ خان يۇرۇپ،
ئادالەت بىلە تەخت ئوزرە ئولتۇرۇپ.
ئولۇسى بەر قارار ئولدى دەۋراندا،
كىشى قالمىدى بەندۇ زىنداندا.
كىم ئول خەۋاجۇ مالدار ئولمىغاي،
خەزىنە ئاكا گەنج ئىلە تولمىغاي.
تابوغىندا مەن ھەم بولۇپ سوبھۇ-شام،
تۇرۇپ قۇللۇغىندا قىلىپ ئىھتىمام.
بولۇپ لۇتپى ئىھسانىدىن سەرپراز،
بولۇپ ئەردى مەھمۇت يەكدىغ ئاياز.
سالىپ ئىلتىپاتى كوڭۇلگە ھوزۇر،
توشۇپ باشغە ھەرله ھەز ئاندىن غورۇر.
پەلەك جەۋرۇ-زۇلۇمىن پارامۇش ئىتىپ،
نەشاتۇ تەرىپ جامىنى نۇش ئىتىپ.
يۇرۇر ئەردىم ئەسۇده دىل شادۇ خۇش،
پەلەك جەۋرۇ زۇلۇمىدىن ئازادەۋۇش.

كى ۋاقىئە ئولۇپ ئانداق ئەييام ئىشى،
كەلىبان بەدەخشان ساربدىن كىشى.
خەبەر بەردى بەسىر قالىپتۇر ئولۇس،
بۇزۇغلۇقغە كوكۇل سالىپتۇر ئولۇس.
ئول ئەلنى ئىلىكلا ماساخان ئازىپ،
ئەسىر ئولغۇسدۇر پەقىرۇ-غەرىپ.
ئولۇر ئول ۋىلايەتكە ئوزبىك كىلىپ،
مېنى ئەل ئىبەردىلەر ئانداق بىلىپ.
كى خاندىن ئول كۇن يوقتۇر ئۇمىدىمىز،
يورۇغلۇق بىرور كوزگە خۇرشىدىمىز.
ئىشتەچ راۋان بولدى خان ئولزامان،
بۇ قولغا دىدىكىم راۋان بول راۋان.
كى سەندىن خەبەر تاپسۇن ئەل بۇرناراق،
بارۇر بىزمۇ ئەلگە ئىدۇر يىراق.
راۋان بولدۇم ئەمىر ئىلاهى بىلان،
كىرىپ يولغە پەرمان شاهى بىلان.
يىراق كەتتۇك يىگىرمە يىل ئاندىن بىرى،
بولۇپ ئەردىكىم يارى بىر ئول ساری.
بۇ يەڭلىغ باهانە نەپىش ئۇفتاد،
قىلىپ بەرگىلى ئوتكەن ئىشلارنى ياد.
گەزاربىنى سالدى پەلەك گەردىشى،
هەمىشە بۇدۇر ئەلگە ئەنىك ئىشى.
كى هەر رەڭ ئىلە بىر جاپا ئەيلىگەي،
جاپاسى بىلە مۇپتالا ئەيلىگەي،
ئۇشۇل چاغدىكىم جەمئى ئەهباپ ئىلە،
يۇرۇپ ئولتۇرۇپ ئەردىم ئەسباپ ئىلە.
بارىنى تاندىم يۇرۇپ ئول زامان،
بارىسى كوزۇمگە كورۇندى ئايان.
ئۇشۇل باغۇ سەهرا ۋە مەنزىلكى بار،
تۇرۇپتۇر بىر يېنىدا يارى بەرقارار.
ۋەلى ئول جامائەتكە باهەم ئىدىم،
ئۇشۇل جاي مەنزىلدە هەدەم ئىدىم.

بىرىدىن ئەسىر كورمادىم ئول زامان،
قاراڭغۇلۇق ئولدى كوزۇمگە جاهان.
پەريشان بولۇپ خاتىرىم ئانچە زار،
يىغى يىغلادىم ئانچە ئىمكان بار.
ئۇنۇت بولغان ئوچكەن پىراق ئوتلىرى،
تۇتاشتى ۋۇجۇدۇمغە ئاندىن بارى.
ئەلەم يۇزلەنىپتۇر ماتەم بىلە،
كىچە-كۇندۇز ئولدى ئىشىم ماتەم بىلە.
نەچە كۇنگىچە ئورتەنىپ ئوشبۇ هال،
چىكەر ئەردى ئازارده جانىم مالال.
نە كۇندۇز كوڭلىدىن چىقار ئەردى غەم،
نە كىچە يىتەر ئەردى ئويقۇ هەم.
بۇ يەڭلىغ كوپۇپ ئورتەنىپ هەر كىچە،
پىراق ئوتى بىرلە ياتىپ بىر كىچە.
يۇمۇلماي كوزۇم ئويقۇغە هەر سەهەر،
ياتىپ ئەردىم ئولدەم قاشىمدا مىگەر.
بىراۋ ئوشبۇ هالىمدىن ئاگاه ئىدى،
مېنىڭ بىرلە كىم ئاندا هەمراه ئىدى.
ئاڭا هەم پۇتۇن ئۇيقۇسىزلىق يىتىپ،
ماڭا ئۇيقۇ ئۇچقانىنى مەلۇم ئىتىپ.
ياتىپ ئىكەن ئولدەم چۇ بىلدىم ئانى،
دەپ ئەيدىم ئۇيقۇ ئىلتىمىش سېنى.
ماڭا بۇ كىچە ئۇيقۇ كەلگەن ئەمەس،
مىگەر كوزلەردىم قىلدى ئۇيقۇنى بەس.
ئولار كىم پەلەك دەۋردىن قوزغالىپ،
بارىپ ئەردىلەر مېنى مۇنداق سالىپ.
ئولارنىڭ فىراقى بىرلە زارىمەن،
سەهەر ۋاختى بولدىيۇ بىدارىمەن.
غەم پىكىر بىرلە دىل ئاشىپتىمەن،
كوزۇمدىن ئۇچۇپ ئۇيقۇ ئالىپتىمەن.
ۋاپاسىز پەلەك دەردىغە ئىهتەمىد،
قىلىپ بولماس ئەرمىش جاهاندىن ئۇمىد.

جاهانناميه داستانىنىڭ بايانى

چۇ ئەۋۋەل ئاڭلاپ ئەردىم مېنى پىكرۇ غەم،
بەريشان قىلىپ ئىلتىمىش ئۇيقۇنى هەم.

دىدى بىر هىكايەت قىلاي شايىت ئول،
بولۇپ بائىس ئۇيقۇ كۇزۇنكوزدا يۇل.

تاپپ قىلغايسىز ئىستىراھەت دەمى،
چىقپ كۆڭلۈڭىزدىن غەمى ئالمىي.
تەكەللۇمگە تىلدىن راۋان ئەيلىدى،
راۋان داستانىنى بايان ئەيلىدى.
كىم ئول زامانلاردا بىر شەھرىيار،
بار ئەرمش تۈك ئاتى مۇلۈك شەھسۋار.
كىلىپ شەھرى سمىن ئاڭا پايتەخت،
توكوز تەڭرى بەرگەن ئاڭا تەختۇ بەخت.
ۋىلايەت دىنۇ دۇل ئولۇستىن كەمى،
يوق ئەردى جاھاندا نىمدىن غەمى.
مۇسەخخىر ئىدى يەتتە ئىقلىم ئىلى،
خەزىنىدا ۋە يەنە ئەنىڭ ھاسلى.
جاھان شاھلىرىندا ئۇنىڭ دولتى،
بولۇپ ئوتكەن ئەمەس ئىدى نوبتى.
ۋەلى ئىككى يۈزگە يەقىن ياش ئاڭا،
يېتىپ بولمىغان ئىرۇر بىرى باش ئاڭا.
بۇ غەمدىن ئىچى تەبىنە قان ئىدى،
ئوغۇلسىزلىق ئوتىدا بەريان ئىدى.
تىلار ئەردى ھەقتىن مەدام ئوغۇل ئىزىز،
قويۇپ باشىنى يەرگە بولۇپ قەتىرە رىز.
قىلۇر ئەردى ئەيلەپ كېچىلەردە سەير،
تۇل، ئوكسۇككە پىنھان ئىھسانى خەير.
مەزارۇ مازارات تەۋقىغە يۇز،
قويۇپ سۇرتەر ئەردى يۇزىن يەرگە تۇز.
كى بەرگەي خۇدا بىر جىگەربەندە ئاڭا،
كى قالغاي جاھان ئىچرە پەرزەنت ئاڭا.
ئوزى بارسا ئورنىدا ئۇ ئولتۇرۇپ،
تۇرسا چىراغىدىن بۇ ئەۋۋەل ياندۇرۇپ.
تۇتۇپ مۇلۇك ئەيشۇ سەرۋەر ئەيلىگەي،
ئۇنى كورسە ئۇ ھەيبۇ ھوزۇر ئەيلىگەي.
تەلەپ ئۇستىدە سىدقى چۇن بار ئىدى،
دىلۇ جانى بىرلە تەلەپكار ئىدى.
بولۇپ ئاخىرىلئەمىر ھەق لۇتپى يار،
ئاڭا بەردى پەرزەنت پەرۋەردىگار.
ئولۇس مۇستەھقلىرىنى قىلدى شات،
ھەمۇل دەم قۇل ـ كېنىزەك قىلىپتۇر ئازات.
چۇ ئولدەم ئاتىنى ئاتاپ پادىشاھ،
كى ئاندىن كېيىن قويدى فىروزە شاھ.

مالىك زادە تۇغۇلۇپ سۇت ئەمگەندىن تا بالاغەتكە يەتكەن ھالى، تۇشىدە كورگەن چاھار باغ ۋە قەسىر زەر نىگار ئىچىندىكى مەشۇقىسىنىك خىيالى

سۇت ئەمگەندە سائادەت پايە بولدى،
تىلى چىققاچ ھۇنەر ھەم سايە بولدى.
تاپپ نەشۋە ناما دولەت ئىچىندە،
يىگانە بولدى ئاز مۇددەت ئىچىندە.
كىچىك ياشىدا قامۇق فەنلارنى بىلدى،
كوپىن ئاز ئەقىل بىرلە نەھم قىلدى.
نە تۇردى بىر نەپەس، نە يۇردى بىر دەم،
تامام ئۇرگەندى بىلدى بارچە ئادەم.
گەھى قۇش قۇشلىماق كى ئوۋلىماقتا،
كىيىك ئاتماق، تۇلكى قووۋلىماقتا.
كېچە بولسا تەنەھھوم بىرلە مەشغۇل،
مەساھىبلار بارى مەئزۇنۇ مەقبۇل.
پەرى ئەۋساپ ساقىلار گۇل ئەندام،
تەبۇقچىلار سۇبۇك روھۇ دىلئارام.
مۇنەڭدەك خۇش كوچۇرۇپ ئومرىنى شات،
چىقپ كېزەر ئىدى سەرۋەر ئازات .
خۇش ئەردى بىر كېچە ۋاقتى بغايەت،
ئوتۇپ سوھبەت ۋە ھەر تۇرلۇك ھكايەت.
كى ئوگەتتىلەر خوتەن رىبالىرىنى.
زامانە رۇمنىڭ رەنالىرىنى،
گەھى چىن خوپلىرىدىن سوزلىدىلەر،
كى ئوزبېكدىن پەرىلەر كوزلىدىلەر.
ئىتىپ ھەر بىرى بىر كەشۇرنى تەھسىن،
قىلا بىلمادىلار بىر يەرنى تەئىين.
مالىك زادە بولۇپ خۇشۋەقت ھەردەم،
لىبى خەندان مەسەل سەل زۇلفى دەرھەم.

بۇ هالەتتە خۇرامان بولدى ساقى،
پەرىلەر ئۇز شەھەر ئالدىغە سالدى.
مالىك زادىغە يەتتى دەۋر ئايانى.
كى تەكلىپ ئەتتى تەخت ئۇز رەشاھنى،
ئايانى ئېلىپ ئىچەر ئىچمەس دە ئۇل شاھ،
ئىرىتتى جەبھەسىدىن گەرد راھنى.
كى ئۇيقىغە ئىبەردى ئۇزىنى ناگاھ.
كى گەردەشكە كەلتۇردىلەر پىيالە،
ئاجايىپ باغۇ-بوستانلارنى كوردى،
قىلىپ نەي بىرلە چاك، تەنبۇرە نالە.
غارايىپ قەسرۇ ئايۋانلارنى كوردى.
پەرى شاھى ئۇشۇلدەم تۇقتى بىرجام،
كى ئۇل قەسىر ئىچرە كوپ ئەرمش پەرىلەر،
مالىك زادە ئەلبان قىلدى ئاشام.
كى ئەيىپ نەقسىلەردىن دۇر بەرىلەر.
چۇ ئۇل مەيدىن بولۇپ ئان يىتىپ بىخۇت،
خۇسۇسەن ئۇلتۇرۇپتۇر بىر پەرىزات،
يېقىلدى يەرگە بولدى بودى نابۇت.
يۇزى ئاي، كوزى چولپان، قەددى شەمشات.
بىناگاھ ئۇيقىدىن بىدارە بولدى،
مالىك زادىنى قولدىن قولغا ئالدى،
بۇرۇن كورگەنلىرىگە زارە بولدى.

فىروزە شاھ ئۇيقىدىن بىدارە بولۇپ، تۇشىدە كورگەنلىرىنى ياد ئەيلەپ غەمكىن بولغانى

چۇ بىدار ئۇلۇپ ئۇيقىدىن ئولزامان،
سەبەب نە بولۇبان يىتەرمەن ئاڭا.
تاپالماي ئۇل خوپلاردىن نىشان.
دىدىيۇ تەۋەككۇلغە بەردى كوڭۇل،
دىدى نە تۇش ئەردى، نە ئەھۋال ئىدى،
ۋەلى كوڭلىدىن چىقماس ئەردى بۇ گۇل.
نە كوردۇم ئىشتىمۇ، نە ھال ئىدى.
خەبەردار ئەرمەس ئەردى ئاندىن كىشى،
بۇ بىمكمەت ئەرمەس مۇنى نىھان،
ۋەلى بار ئەردى ياشۇرۇن نالىشى.
تۇتاي تا زامانكى بولغاي ئايان.
نە مۇندىن سەلمۇ فىروزەراي،
كورەي بارى تابۇنى تەئىبر ئىتەر،
خەبەردار ۋاقىپ ئىدى جۇز خۇداي.
ماڭا بۇ پەرى ۋەسلى قايدىن يىتەر.
ئۇلارغە چۇ بۇ زاھىر ئەتكەن ئەرمەس،
نە مەنزىلدە ۋە قايدا ئۇچرار ماڭا،
نە بىلسون كىشىكىم ئىشتىكەن ئەرمەس.

سەلىم فىروزە شاھنىڭ خاراپ بولغانىن ئاڭلاپ فىروزەرايدىن سورغانى

ئايان ئولمىدى مەخسۇدى ھىچ،
نە ھالەت تۇرۇر شاھ فىروزەم،
نەچەكىم نىھان ساقلادى قالدى كىچ.
كىم ئەۋۋەلغىدەك لۇتپى ئەيلە كوزەم.
بۇ گىز ھالى كۇندىن كۇن، ئولدى خاراپ،
كورۇنمەي كورۇندىۇ ئاشۇفتەراق،
تۇشە باشلدى جانىغە ئىزتىراپ.
كى تۇتقاي ئۇزىنىڭ پاناھىدا ھەق.
بۇرۇنقىدەك ئەل بىرلە ئويناپ كۇلۇپ،
نە بار ئەل بىلە بۇرناغى ئىلىپتى،
مەئاش ئەتمەس بولدى غەمكىن بولۇپ.
نە ئەيشۇ تەنەئىئوم بىلە رىغبىتى.
سەلىم ئوغلىدىن سوردى بىر كۇن نەھان،
نە خەندانۇ خۇشۋاقىت خۇشھال ئىرۇر،
كى ئى غۇنچە، ئى گۇلىن باغۇ جان.
نە ئەۋۋەلقىدەك چىھرىسى ئال ئىرۇر.

غەمى بارمۇدۇر، غەم ئەندۇر، نە يوق، بۇ كىم پەم ئىتىپسىز ئايانداۇر ئايان.
نە كۆڭلى تىلەر سوزنى ۋە كورمەكنى نە يوق. بۇ غەم بىرلە مەن ھەم گىرىپتارمەن،
ئەنىڭ دولىتىدە بارى مەندە بار، بىلالمايىن مەن ھەم ئەپكارەمەن.
نىكەم كۆڭلى ئىستەر تاپار سەدھازار. غەمى باردۇر ئەلۋەتتە خۇد يوق ئەمەس،
ئاڭا دىدى ئى مېھرىۋان كارىۋان، ۋەلى ھەر نەچچە كىم سورامەن دىمەس.

سەلىم فىروزە شاھ ھالىنى ئاڭلاپ فىروزەراينى تەدبىر ئۇگىتىپ ئىبەرگىنى

دىدى ئى جىگەر بەندى فىروزە بەس، بۇرۇن ھەر تەرەپتىن ھىكايەت قىلىپ.
قىلىپ تۇرۇر ئەلۋەتتە ئول بىر ھەۋەس. گەھى مىسىرۇ شامۇ ئىراقۇ ھەرى،
سوراپ بىلگىل ئەلۋەتتە ھالى ئەندۇر، خىتايو خوتەن خوبلىرىدىن بەرى.
غەمۇ پىكرۇ روي خىيالى ئەندۇر؟ گەھى چۇر گاھى پەرى ساربدىن،
بۇلاردىن چۇ ئەمەستۇر باشقە ھال، جاھان شوخ رەنالىرى ساربدىن.
غەمۇ پىكىر يادەر ۋە ئىرۇر با خىيال. بىرار - بىرار ئەيلەپ ھىكايەت نەزەر،
غەمۇ پىكرو ئولۇپ ھىچنىمە كەم ئەمەس، قىلىپ كورگىم ئەيلەر نە يەردە ئەسەر.
ئەگەر ۋىردى باردۇر نە ئۇچۇن دىمەس. ئوشۇل يەرگە يەتكەندە بىئختىيار،
خىيالى قىلىپ تۇرۇر ئەلۋەتتە ئول، سراپ قىلىپ دەر ساڭا ھەر نە بار.
كىشىگە دىيەلمەيدۇر ۋە رەباتنى ئول. دىدىيۇ ئىبەردى بۇ تەدبىر ئىلە،
سەن ئەۋۋەل ئەنىڭ بىرلە خىلۋەت قىلىپ، غەمىن ئاڭلىغاي تا بۇ تەزۇر ئىلە.

فىروزە خىلۋەت قىلىپ ئولتۇرۇپ غەمنى ئەيتقانى

چۇ فىروزەراي ئول سۇپەت راي ئىلە، كى نەچە بۇ غەمنى ئىچىدە تۇتاي،
قويۇپ بار سادەردۇ غەمى نە بىلە. نەچە پىكر ئەندۇھ بىلە قان يۇتاي.
بۇ يەتكەندە فىروز شاھ ھەزىن، ئىچىم تولدى، تاشتى بۇ غەم بىلە،
قىلىپ خىلۋەت ئۇلتۇرغان ئىكەن غەمكىن. دىمەي مۇنى بىر يار ھەمدەم بىلە.
ئوز - ئوزى بىلە ئەيتىشىپ قىسەسىن، يىتىشتى بۇ ھالەتتە ئەپرۇزەراي،
ئىچىندە نىھان ساقلىغان غۇسسەسىن. دىدى ئۇلتۇراي مەھرەمۇ دىلكۇشاي.

فىروزە راي فىروزە شاھقە سوزىنى ماڭا ئەيتماسسەن دەپ گىلە قىلغانى

چۇ ئۇلتۇرۇپ فىروزە شاھ قاشىدا، نە ئۇچۇندۇر دەر تىرەلىك غەم زاغۇ.
غەمۇ غۇسسىدىن كوردى كوز ياشىدا. نىچوك ئەيشى ئىتەي دىسەك ئەسپاچەم،
دىدى ئى شاھىنشاھ رويى زىمىن، نە كەم خاتىرەك ئىستەر ئەھباپ جەم.
ناغۇ بۇ سۇپەت ئۇلتۇرۇپسەن غەمىن. بارى سەرۇ قامەت بىك ئوغلانلىرى،
نە كەمدۇر، نە يوقتۇر نەدۇر ئارزۇ، گۇل سۇرۇخ يۇزلۇك يىگىتلار بارى.

تۇرۇر جان بىلە خىزمىتىڭ تىلەپ،
قىلۇر خىزمىتىڭ دولىتىڭنى تىلەپ.
ۋەگەر بولسا مەھبۇپ زىبا ھەۋەس،
پەرى چېھرىلىك شوخ رەنا ھەۋەس.
شەھ مىسرۇ شامۇ ئىراقۇ ھەرى،
بۇخارا، سەمەرقەنت، ۋە چىندىن بەرى.
دىسالۇ قايسى شەنىڭ قىزى نىسبىتىن،
نە مەنئى دۇر ئى شەھ ئەيتساڭ ئاتىن.
بىلىپ خان بىلەن كۇشش ئەيلەپ ئانى،
سېنىڭ خىزمىتىڭگە كەلتۇرسەڭ قانى.
غەمىڭنى كىشى بىلسە بولمايدۇرۇر،
بىلا ئالماي كىشى قىلسە بولمايدۇرۇر.
ئىشىڭ ئەيشۇ - ئىشرەت بىلە قالمادى،

سوزۇڭ ئەل سوھبىتى بىلە قالمادى.
ئادۇقۇشقە ئاتلانماغىڭ ھەر تەرەپ،
بولۇپ بارادۇر جەمىيەت بىر تەرەپ.
جامالىڭ گۇلى سارغىيىپ بارىدۇر،
دىمەيسەنكى بۇ غەم كانى جارىدۇر.
ئەگەر ھەر كىشىگە دىمەك مەسلىھەت،
ئەمەس ماڭا دىمەسكە نەدۇر جەھەت؟
كى مەن بار ئىدىم مۇتتەسىل مۇھەررىمىڭ،
بىلە پۇتكەن، تۇراغان ھەمدىمىڭ.
نە بولدىكى بولدى نىھانە سوزۇڭ،
ئىنايەت بىلە كورمىگەندەك كوزۇڭ.
ئۇمۇدىم ئەمەستى سەندىن پۇتۇر،
كى جانىمغە قىلغانسەن ئاخىر پۇجۇر.

فىروزراي گىلە قىلغاچ، فىروز شاھ تۇش كورۇپ، ئۇن ئىشتىپ، ئاشىق بولۇپ ئويغانىپ، تۇشىن ياشۇرغانىنىڭ سەببىنى ئەيتقىنى

چۇ مۇنداق گىلە قىلغاچ ئول نىڭ خۇۋاھ،
خىجالەت تاپىپ شاھ فىروز شاھ.
دىدى كەلگىل ئى مېھرىبان ھەمدىمم.
ۋەئى ئالدىڭدا ئەمدى نىھانە غەمىم.
بۇ يەڭلىغكى ئاشىقتە ۋە خەستەمەن،
كورۇنمەس بەلايغە دىل بەستىمەن.
نەچە كۇن نەھان ساقلادىم ئىچىمدە غەم،
ھەزىن جانىمە ئاشتى ئانچە ئەلەم.
سەنۇ كىم ماڭا مۇھەررەم راز ئىدىڭ،
نە يەڭلىغ ئىشىم بولسە دەمساز ئىدىڭ.
ئارامىزدا يوق ئەردى ئىش ياشۇرۇن،
نە ئىش بولسە بىر بىرىمىزدىن بۇرۇن
دىشۇر ئىدۇق ياخشىيۇ كەرىمان،
ئارامىزدا سوز قالماس ئەردى نەھان.
بۇ سىرىمنى سەندىن نەھان ئەتمىكم،

سېنى مۇنداق ئازاردا جان ئەتمىكم.
ئەنىڭ ئۇچۇن ئەردىكم دەرلەر كىشى،
كورۇپ ۋاقتە زاھىر ئەتكەچ ئىشى.
تاپىپ روناق ئول ئىش ئاچىلماس ئىمىش،
تەلەپكار ئەل ئول ئىشنى قىلماس ئىمىش.
ئەچىلماق ئوتۇپ ئوتتى جانغە ئەلەم،
ۋۇجۇدۇمنى باشتىن ئايىاغ تۇتتى غەم.
ئەزەلدىن ئەتىگدۇر چۇ فىروزراي،
كورەيكىم ماڭا كورستەرسەن نە راي.
دىدى ئىبىتتى باري ھالىنى،
باري كورگەن، ئىشتىكەن ئەھۋالىنى.
ۋەلى ئول پەرىزات دىلدارىنى،
كورەلمەيىن چەككەن ئازارىنى.
دەپ ئەيتىپ تۇگەتمەيىن ئارمانىنى،
سالور ئەردى ئوتقە ھەزىن جانىنى.

فىروزراي فىروزە شاھنىڭ تۇش كورۇپ، ئاشىق بولغانىنى بىلىپ نەسىھەت قىلغانى

چۇ فىروز بىلدىكى فىروز شاھ
كورۇپ ۋاقتە بولمىش ئەندۇە خۇۋاھ.

ئەيتتىكىم ئى شەھرىيار جاھان،
يامان كوزدىن ئولسۇن جامالىڭ نەھان.

بۇ يەڭلىغكى ۋاقىتە بولۇپتۇر ساڭا،
ئۈزۈپ ئەلدىن ئىلىپەت ئۇزىدىن كېتىپ.

ئەسىبە يۇزى ئورۇلۇپتۇ ساڭا.
نە ئىشدۇر بۇ ۋۇجۇدنى سەۋدا دېگەي،

جامالىنى كورسەتسە ئەردى ھەبىب،
نەچە بولغاي ئولكم بىلىپ غەم يېگەي.

يەقىندا كورەر ئەردىڭ ئۇشبۇ ئەسىب.
تەھەممۇل قىلىپ سىرنى ئەھان تۇتۇپ،

بۇ كىم يۇزىنى كورماي ئول يارىنىڭ،
نەچە بولسا خونابە ئىچىدا يۇتۇپ.

سېنى زار قىلغان دىل ئازارىنىڭ.
بۇرۇنقىدەك ئەل بىرلە ئويناپ كولۇپ،

ئاچىلمىش كوزۇڭ ئۇيقىدىن ئۇن بىلە،
تۇزۇپ ئەيشۇ بەزمىنى خەندان بولۇپ.

قالىپسەن بۇ ھالە دىگىر كۇن بىلە.
گەھى ئاتلانىب ئۇۋغەكى قۇش سالىب،

نە ئىمكان خۇۋا ئەلبەتتە رەھمانەدۇر،
ئىنايەت بىلە خەلق كوڭلىن ئالىب.

بۇ شاھزادە فىروزىنىڭ جانەدۇر.
كوڭۇلنى تەنەئىمغە مەشغۇل ئىتىب،

نەسىب ئولماي ئاخىر نەئىمكان بار،
تەنەئىم بىلە غەم يولىن بەركىتىب.

تىلەگەي كىشى مۇنى تال جانى بار.
كىشىگە بۇ ھالەتىنى بىلدۇرمەيىن،

ۋەلى ئالەم ئەھلى ئاراسغە بۇ،
كىشى پەھمىغە پەھم قىلدۇرمايىن،

تۇشۇپ قىلماسە ياخشى بولغاي غەلۇ.
تەھەممۇل بىلە ئەيشى سۇرمەك كېرەك،

كى ئالەمدۇر ۋە بارچەدىن باردۇر،
سالىپ تەڭرىگە ئىشنى كورمەك كېرەك.

ياماں، ياخشى دىگۇچى بسيارىدۇر.
كى ھەقتىن نسىپ ئولغان ئولسا ئول ئاي،

كىشى تۇش كوروپ تۇشىگە خۇرسەند ئولۇب،
مەھەللىدا كورسەتكۇسىدۇر خۇداي.

تۇشىندەكى دىلبەرغە دىلبەند ئولۇب.
نە غەمۇ نەچە غەم بىرلە ئۇزىن خاراب،

جاھان لەززەتىن كامىغە تەلخ ئىتىپ،
قىلىپ شاھىم ئەتمەك كېرەك ئىزتىراب.

فىروز شاھ فىروز رايغە: سىرنى كىشىگە ئەيتما، ئاتاڭغە ئەيت، مالىكە ئەرز ئەتسۇن، ئۇۋغە ئاتلانىب چىقسەلەر كىمىك ئاتقۇلاب كوڭۇل ئوۋلىساق، دىگانى

بۇ يەڭلىغ دىگەچ ئاڭا فىروزراي،
شەئىلىندا ئەرز ئەتسە كىم شە ئۇزى،

ئەيتتى بەس ئى ھەمدەم دىلكۇشاي.
ئەگەر قىلسەلەر مەيل سەھرا يۇزى.

دىدىم بۇ ئىشنى ساڭا سەن بىلۇ بەس،
بەغايەت لەتىۋ خوش ئايەندەدۇر،

كىشى سەندىن ئۇزگە ئىشتىكەن ئەمەس.
كوڭۇلكىم گىرەدۇر كۇشايەندەدۇر.

تەھەممۇل قىلاي پىششمۇ سەبرى ئىتەي،
نەچە ۋاقىت سەھرا نەشىن قىلسەلار،

كوڭۇل ئويىنى غۇسسىدىن بىر كىتەي.
غەزال ئوۋلابان لالەچىنىن قىلسەلار.

ۋەلى سەن داغى تۇت مۇنى ياشۇرۇن،
ئەگەر بىلسە كىم شاھ بىمەيل ئېرۇر،

ئاتاڭ سورسا ھەم قىلما زىنھار ئۇن.
قوشۇب ئەلنى بىرگە ئىجازەت بىرۇر.

مۇنى ئەيت ئاتاڭغەكى شاھزادە دەر،
بارىب نەچە كۇن يۇرۇب ئوۋ ئوۋلاساق،

ئېرۇر شەھەر بسيار دىلگىر يەر.
كىيىك ئاتقولاشساق، قولان قوۋلاساق.

فىروزراي سەلئۇ ۋەزىرغە فىروز شاھنىڭ ئوۋ مەسلىھەتى قىلغانىنى ئەيتقانى

بارىب چۇن ئاتاسغە فىروزە راي،
كى سەھرا يۇزىدۇر گۇلۇ لالەزار،

دىدى كوردى شاھزادە بوتۇر راي.
كوڭۇلدىن غەم ئىلتۇرۇر، كوزدىن غۇبار.

چىقىپ شاھۇ شەھزادە ئەل بارى، ھەۋەسلىك يىگىتلەر كىيىك ئاتسەلەر.
تۇتۇپ كوھۇ سەھرا يۇزىن ھەرسارى. نەچە شەھەر ئېچىدە بۇتۇر ئولتۇرۇپ،
تاماششا ۋە ئەيشۇ سەرۋەر ئەتسلەر، كوكۇللەر ئېچىلسۇن ئىلە تەكۈ تۇرۇپ.
كوكۇل ئىستىگەندەك ھوزۇر ئەتسلەر، ئەگەر شاھ ئوزى چىقمسا ئاتلانىپ،
ئولۇسنى گاھى ئوۋغە تارقاتسەلەر، بولۇرمۇ بارىب كەلسەك ئوۋلاب يانىب.

سەلىم مالىككە فىروز شاھنىك ئوۋ ھەۋىسى قىلغانىن ئەيتقانى، مالىك ئوۋ جارى قىلدۇرغانى

سەلىم جاھان دىدەخوش ئىشتىب، قالىب ماكا تەكۈ تىرىگلىكتىن ئاد.
خىيالىدا ئوۋلارنى تەئىيىن ئىتىب. ئولۇب ئولمان ئول گەر سالامەت دۇرۇر،
شە ئەلىندا يازىب چۇ ئەرزۇ ئەيلادى، تىرىگلىك ماكا ئانسىز ئاپەت دۇرۇر.
ئوزى بارماغىن شاھ فىروز ئەيلادى. يىغلىسۇن ئولۇغۇ كىچىك خاسۇ ئام،
كى نە ئۇچۇن ئوزۇم بارماي ئەنىك بىلە، يىبەرگىل تەۋاچىلار ئىلىگە تامام.
يۇرمەي جامالىن تەفەررۇج قىلە. سەلىم جاھان دىدە ئولدەم چىقىب،
بۇ يەرگە يىتىب ھاسلىم ئولدۇرۇر، مالىك ئالدىن شادۇ خۇررام چىقىب.
كورەر كوزۇ جانۇ دىلىم ئولدۇرۇر. تەۋاچىلار ئەتتى راۋان ھەر سارى،
ئەنىك بىرلە ئالەمدە خۇرسەندەمەن، كىم ئوچ ئايلىق ئەيلاب ياراغ ئەل بارى.
ئەنىك بىرلە يەر يۇزىدە بەندەمەن. يىغلىسۇنكى شەھزادە فىروز شاھ،
يوق ئەرسە ماكا ئانسىزىن نە ھايات، چىقار ئوۋغە ھەم شاھى ئالەم پاناھ.

مالىك ۋە فىروز شاھنىك ئوۋغە ئاتلانغانى، مالىكنىك فىروز شاھنىك چابۇكلىقىغە قوۋانغانى

تەۋاچى يۇرۇپ ئەلگە چۇن جار ئىتىب، بارىغە نەزەر ئەيلىسە شەھرىيار،
بارى ئەلگە جارى تەۋاچى يىتىب. بارىدىن ئىرۇر ئوغلى چابوكسۇۋار.
يىغلىب ئولۇس ئاتلانىب چىقتى شاھ، نىچۇككىم ئىرۇر ھوسىندە پاكراق،
جاھانىنىك يۇزىنى تۇتتى خىلۋە سىپاھ. ئىرۇر پاكدىن جۇستۇ چالاكراق.
كى چۇن بولدى بىر دەفئە شەھزادە بىرلە سۇۋار، قوۋانىب جىگەر بەندىغە ئولزامان،
ئەجىب زۇلفۇ سۇنبۇل يىگىتلەر ھازار. قىلىپ شۇكرى پەرۋەردىگار جاھان.
چىقىپ ئەردىلەر ساچراتىب ئىلگارى، دىدى باراتتىك تاكلا ئاد ماۋلالى،
بارى بىر قۇراملىق بىك ئوغلانلىرى. كوكۇللەر مرادچە قۇش قۇۋلالى.
خىجالەت تىپىپ سەبزۇ لالەزار، كىيىك ئاتقۇلاب بولسا فىروز شاد،
ئايىاق ئاستىدا قالدىلار خاكسار. شىكەستە كوكۇللەرگە ئولدۇر مراد.

مالىك ئاۋۇنى ئىھتىمام قىلىپ ئارادىن كىيىك ئوتكازمىسۇنلار ددپ تۇتقە قىلغانى

تاپىپۇ ئولۇس كەلدى چۇن جەمى ئولۇب، ئاراسىدىن ئوتكەزسە ھەر كىم كىيىك،
چىرىك قالدى سەھرا يۇزىگە تولۇب. مۇنى جەزىم بىلسۇنكى قالماس تىرىك.
يورۇتتۇردى بۇكا قالىكىم ھەر كىشى، نەچە تەربىيەت قىلغانچە بولسە ئول
دىسا كىم تاپار روناق ئارتىب ئىشى. بىرىپ شەھەر ئولۇس ئەھلىگە نىمە بولسە ئول.
تۇزۇك چىركالاب چىركىدىن قالماسۇن، كىيىك ياندا پارە قىلغۇم دۇرۇر،
قىلىب جەھەد ئارانى ئاچۇق قويماسۇن. ھەمۇل لەھەز ئەۋۋارە قىلغۇم دۇرۇر.

فىروز شاھنىڭ ئالدىن كىيىك ئوتكانى، ئەنىك قوۋلاب بېرىب تۇش كورگان چاھار باغنى تاپغانى، پەرىزادلار ئەنى كوشكىكە ئەلب پەرىزاد رەئنا قاشغە كەلتۇرگانى

چۇ مۇنداق قىلىب ھوكۇم ئېتىب ئىتپاق، ئەلب ئەردى ئاتماق ئۇچۇن ياغە ئوق،
يىبارىدى ئوتۇ ھەر ساري بەش قوناق. دىدىكىم نە يەئنى بۇ رەئناغە ئوق.
ئارا ئۇزمەيىن ئەل يۇرۇب سەربىسەر، ئاتىب ئەيلەگەيسەن مۇنى خەستە ھال،
نە دەشتۇ، نە سەھرا، نە كوھۇ كەمەر. كى ئالەمدە بولماس مۇنىڭدەك غەززال.
يىغىپ ھەر ساريدىن سۇرۇپ كەلدىلەر، قىلىب ھەلقە بوينىغە زەررىن كەمەند،
جاھاننىڭ قىزىغىن تۇرۇپ كەلدىلەر. سالاي تا تۇتۇلغاي ماكا بىگزەند.
نىكىم بۇ بايا‌ۋاندا جاندار ئىدى، دىدىيۇ كەمەندىگە ئۇردى ئىلىك،
چىقا ئالماي ئورتىدا زار ئىدى. كەمەند ئولغۇچ ھەلقە سۇردى كىيىك.
يىغلىب تىمەنۇ مىڭ كىيىك ھەر تەرەب، ئەردى توۋاغ شاھنىڭ رەختىسىدىن،
توزۇپ تۇرۇپ ئەردى نەچە يەر دەسسەپ. كورۇپ قالدى شىبەھتەك ئۇنىڭ نەقشىدىن.
كى ناگا ئۇلاردىن برى ئايرىلىب، بوكىز تۇندى بولدىكى تا يەتمەيىن،
ئوتەر سويىن ئەيلەب ئورۇنۇپ كىلىب. يىتىپ بوينەنى ھەلقە بەند ئەتمەيىن.
ئوتەلمەي ئەل سپاھ ئالدىن، نە ئىمكانكى مۇندىن سالىب يانغايمەن،
كىلىپ ئوتتى فىروز شاھ ئالدىن. مىگەر تۇتسام ئانى ئېلىب يانغايمەن.
بۇ ۋاقىئەنى چۇن كوردى فىروز شاھ، ئاتىن قامچىلاپ قاۋدى قاۋغانچە،
كىيىك ئالدىن ئوتتى تۇتتى راھ. كىيىك ھەم قاچىب باردى بارغانچە.
سوڭغە تۇشۇب ئاخىر يەقىن، نەچە كىم سۇرۇب ئېتى ئىلدامىلادى،
يىتىپ كورسۇ بىر جانۋار نازىنىن. كىيىك داغى ئانچە يىراق چاملادى.
كى ھەر لەھەز بىر رەڭ زىبا بېلە، ئارادا نەچە دەشت سەھرا قالىب،
كوزىگە كورۇنۇپ قاچار تاب ئىلە. كىيىك شەنى ئول يەرگە كەلدى ئېلىب.
باقار ئورۇلۇپ ھەر زامان شاھغە، كى بىر كوھى زەررىن يەكبارەئى،
كوزى تەلمۇرۇب شاھ دىلخۇاھغە. باشىدىن ئاياق ئىلە ھەمراۋائى.

كى قونماق ھەۋەس قىلسە ئاندا مەگەس،
قونۇپ توختىماغلىق مەلۇم ئەمەس.
يۇقارى نەزەر قىلسا كوز يەتكۈسىز،
ئۇنىڭ ئۇستىيۇ كۆكنى پەرق ئەتكۈسىز.
ئوق ئاتسا يەتەر يەرگىچە زىنەپا،
تۇشۇپ ئاندا دەرۋازەنى دىلكۇشا.
يەتىب چىققاچ ئول زىنەپادىن كىيىك،
جىلاۋى چەكتى شەھزادە تاشلاب ئىلىك.
كىم ئايا بۇنى جايۇ مەنزىلى دۇرۇر،
مىگەر مۇددىئا مۇندا ھاسىل دۇرۇر.
دەپ ئاتتىن توشۇپ زىنەپاغا قەدەم—
قويۇپ ئەردىكىم يەتتى فىروز ھەم.
ئىزىدىن مالىك زادىنىڭ قالمايىن،
يەنە ئوزگە ساري نەزەر سالمايىن،
كورۇپ ئانى شەھزادە خۇشھال ئولۇپ،
ئالىب كوڭلى قۇۋۋەت خۇش ئەھۋال ئولۇپ.
ئاڭا دىدى ئى ھەمدەم باۋاپا،
يەنە مۇندا ھازىر بولاي مەن ساڭا.
سەن ئۇشۇندا تۇر، مەن چىقىب ھالىنى،
تۇشەي كورۇپ بىلىب ئەھۋالىنى.
قەدەم قويدىيۇ چىقتى دەرۋازىغە،
ساڭادەت ئىشكى بۇ گۇلۇ تازەغە.
ئاچىب كىرگەچ ئوق سالسە كوز ھەرقايان،
مۇئەييەن ئىرۇر بۇ ئوشۇل گۇلستان.
كى تۇشدە كورۇپ ئونى ئىشتىب،
بولۇپ ئەردى بىدار ئوزىدىن كىتىب.
قەلبۇ ھەم ياز بۇ ھەم تۇش بولۇپ،
مەن ئويغانمايىن يانى ناخۇش بولۇپ.
دىب ئىلگىرى قويغاچ قەدەم ئول راۋاق،
كورۇنۇپ كوزىگە ھەم ئايۇانۇ تاق.
پەرىزاتلار جەمى ئولۇب ئالغە،
راۋاق ئۇستىدىن ئورۇلۇپ ئالغە.
توشۇپ ئىلىك-ئىلىككە ئىلىپ راۋان،
راۋاق ئوزىرە چىقتىلار ئالىب خۇشان.

فىروز شاھ پەرىزاد رەئىنانى كورۇپ بىخود بولغاندا، پەرى باشى ئۇستىگە كىلىپ، ئەنىڭ باشىنى قويىنغە ئىلىپ، تەختتە بىلە ئولتۇرۇپ مەجلىس توزگانى

ئالىب ئانداكىم ئول پەرزاد ئىيدى،
كوردىلار ئول سەرۋە ئاۋاد ئىيدى.
چۇ شاھزادە كىردىيۇ قىلدى نەزەر،
راۋاق ئىچرە ھەريان پەرىزادلەر.
ساري سەرۋى قامەت، ساري گۇلئوزار،
ساري زۇلفى مىشكىنلىرى مىشكبار.
ۋەلى يۇقارى باقسە بىر سەرۋەناز،
كىشى ئاڭا يوز قاتار جان بەرسە ئاز.
قىلىپ جىلوە تەخت ئوزرە يوز ناز ئىلە،
تەكەللوم قىلىپ نازۇكو ئاۋاز ئىلە.
بولار بىرلە ئوي گۇلشەن ئول گۇل بولۇپ،
بولار بارچەسى ئاڭا بۇلبۇل بولۇپ.
ئانىڭ ئالىدا جامۇ گۇلگون چىكىب،
بارىسى ئۇنىڭ ھوسىنگە كوز تىكىب.
ۋاپاسى ئۇنىڭ بارىنىڭ جاندا،
بارىسى ئۇنىڭ ئەمرۇ پەرماندا.
قويۇپ ھەر ساري سەندەل زەرنىگار،
تاپىب ھەر بىرى ئوز جايىندا قارار.
ھەزىن ناله بىرله خوش ئاۋازلار،
قىلىب نەغمە ئول ناله دىلسازلار.
ساري نىشائى بىرله سەرەنداز ئىدى،
ئەنىڭ نىشائىسىدىن سەرەفراز ئىدى.
نەزەر قىلغاچ ئول سەرۋە رەئىناغە شاھ،
ھەزىن جانىدىن تارتىبان ئوتلوق ئاھ.
يىقىلدى ئوزىدىن بىرىپ سارغايىب،
قويۇب ئول پەرى باشى ئوزرە بارىب.
ئىلىپ باشىنى قويىنغە ئىلكىنى،
سالىب قويىنغە بويىنغە ئىلكىنى.
دەر ئەردى نە بولدىكى بۇ نامراد،
كورۇب بىزنى قالماي مۇڭا ئىقبال ياد.

يەقىلدى ئۇزىدىن بارىب سارغايىب،
بىزنىڭ مۇلكىمىزده توشۇپتۇر غەربىب.
قىلب مەھرىۋانلىق گۇلابۇ ئەتىر —
سەپىب يۇزىگە، كوكسىگە دىلپەزىر.
كوز ئاچسا ئۇزىگە كېلىپ شەھرىيار،
ئالىب قويىنغە باشىن ئول گۇلئۇزار.
قىلۇر مەھرىۋانلىقنى غەمخۇۋاردەك،
نەچە يىل بىلە بولغان ئوز يارىدەك.
بۇ ھالەتىنى كورگەچ قىلب چەھرە زەرد،
يەنە باردى ئوزدىن چېكىب ئاھ سەد.
كى بۇنە سائادەت دۇرۇر تۇش ماڭا،
بۇ ئويغاغلىق ئەركەنمۇ يا تۇش ماڭا.
نەچە مۇنداقكى ئوزدىن بار بىكىي كىلىب،
ئاڭا گۇلدەك ئول نازىنىن ئاچىلىب.

تۇتۇب ئاكىدىن ئول بۇ ئاخىر قويۇب،
تەۋازۇ يۇزىدىن ئاياغىن ئوپۇب.
ئىككۇلەن بولۇب تەخت ئوزرە ھەم نەشىن،
بارى شوخلار ھەر تەرەب نازىنىن.
پەرىزاد ئىتىب ھوكۇم بىر گۇلئۇزار،
قويۇب تۇتتى جام مەيىنى خۇشكۇار.
پەرىزاد ئىلىب تۇتتى شاھزادىغە،
ئەلىب جان بىرە يازدى ئول بادىغە.
چۇ بىر نەچە پەيدەر-پەي ئولغاچ ئاياغ،
چىقىب باده باشغە قىزىتتى دىماغ.
تىلەر بولدى ھەرلە ھەز كىم شەھرىيار،
پەرىزادنى ئەيلىگەي دەر كانار.
ۋەلى ناز ئىتەر ئەردى ئول سەرۋە ناز،
پەرى قىزلىرىدىن قىلب ئىھتىراز.

پەرىزاد فىروز شاھغە ئەسلى ۋە نەسەبىنى، بۇ مەنزىلدە بولغانى جەھەتىنى ۋە شەرتلىرىنى ئەيتقانى

چۇ كوردىكى شاھزادىغە ھىچ تاب،
توشۇبمەن ئاتادىن ئايراق،
توشۇب كۇلسە تا باشلدى ئىزتىراب.
ئۇلار بىرلە مۇناق قىلب ئىتتىپاق.
دىدى ئاڭلىغىن مۇنى ئى شەھرىيار،
كى ھەر شاھۇ شاھزادە خۇش سۇەر،
بۇ گۇلچېھرىلەر كىم ھوزۇرۇمدا بار.
ۋىسالىمدىن ئولماق تىلار با دەۋەر.
پەرى قىزلىرىدۇر بارى مۇنداغى،
بۇ مەنزىلگە كىم مۇددىئاكى كەلتۇرۇر.
ھەمىشە بۇ يەڭلىغ پاراغەت داغى.
بار ئۇچ شەرتىم ئەۋۋەل بىجا كەلتۇرۇر.
ئاتامدۇر پەرى خىلىنىڭ سەرۋىرى
مەن ئەنىڭ مەنۇ تاجۇ تەختىم ئەنىڭ،
ھاۋا خۇۋاھمدۇرلار ئاتامنىڭ بارى.
نىكەم ھاسلۇ بەختۇ رەختىم ئەنىڭ.
ئىرۇر شەھرى زەررىن ئاڭا پايتەخت،
پەريدىن نەچە شاھۇ شاھزادىلار،
ئوزىنىڭ مۇبارەك ئاتى تاجۇ بەخت.
يوزى گۇل، قەددى سەرۋە ئازادىلار.
ئانامنىڭ ئاتى ماھروي زەررىپ،
ۋىسالىم ھاۋاسىدا ئورتەندىلەر،
يوق ئانداق جاھان ئىچرە زات شىرىپ،
بۇ ئۇچ شەرتىنى ئۇتەمەيىن ياندىلار.
ئاتالار مېنى ناز بۇ سەرۋە ناز.
ۋەلېكىن سەن ئادەم شاھ ئوغلىسەن،
سۇرارلار شەلار ئالىمدا روي نىياز.
ئىرۇر ئادەم ئوغلىدا بىسيار پەن.
ئاتام ھەلىي بىرلە بۇ مەنزىل بولۇپ،
دىسەڭ شەرتلەرنى بىجا كەلتۇرەي،
مېنىڭ خاترەم مۇندا مايىل بولۇپ.
سېنى ھەم قىلاي ئىمتىھان كورەي.
بۇ گۇلشەننى دەرلەر ئارامى گۇلشەنى،
دىدى: ھەرنە شەرتىڭ بار ئى نازە بوي،
چىكىپتۇر مۇنۇنىڭ خۇشھاۋاسى مېنى.
دىگىل ھەق سائادەت ساري بەرسە رۇي.

بىجا كەلتۇرۇپ بولغان كامران،
بويۇمغە ئىلكىڭ يەقمن كەلمەيمن،

ۋىسالىڭ گۈلۈستاندا شادمان.
مېنى بىر لەتاپەت بىلە ئۈيغاتمپ،

دىدى شەرت بۇدۇركى ئۇچ قەترە مەن
مۇشان ئەيلىسەڭ شۇڭەئنى كۆرسەتمپ.

ئۈيۈقلار مەن ئولتۇرۇب ئۇچ قەترە سەن —
ھەر ئۇچ شەرتكىم بار بۇ ھالەت دۇرۇر،

ئاتمنى تۇتۇپ قاتىغ ئۇن قىلمايمن،
نەمەنمۇدۇر ئەمدى كى پۇرسەت دۇرۇر.

پەرىزادنىڭ شەرت ئۇيقۇسىغە بارغانى، فەروز شاھنىڭ ئىلھام ئىلاھى بىلەن تەختتىن ھەسبۇ ھال سورغانى

چۇ ئولدەم كۇنى ئاخشام بولۇپ ئەردى جەمئ،
دۇرست ئولتۇردى تەخت ساری باقب.

ئىجازەت ئىلب باردىلەر كەلدى شەمئ.
ئەيتتىكم ئى تەخت پىرۇز بەخت،

پەرىزات ئۇيقىغە سالدى ئۇزىن،
ئىنايەت قىلىپ ھەق سېنى قىلدى تەخت.

مەلىك زادە ئولتۇروب كورۇپ يۇزىن.
پەرىزاد ناز ئويقىسىغە باقىپ - باقىپ،

تەپەككۇر بىلە كىم نە ئىش كورستاي،
ئولتۇرۇپمەن توشۇب ئەش غەرپ.

نە پەن بىرلە بۇ شوخنى ئويغتاي.
دىل ئويقۇدا تۇن بخايەت ئۇزۇن،

ئىنايەت قىلب خالق زۇل جەلال،
سەن ئەمدى ئۇنى غەمن يالغۇزۇن.

خىيالغە يەتكۇردى مۇنداق خىيال.
جاھاندىن تىلار ئەيلادىڭ سەرگۇزەشت،

كى بۇ تەخت زىباكى بۇ ناز بوي،
يېرىڭ بورنا باغ ئەردى يا كۇھى دەشت؟

ياتپتۇر ئەنىڭ بىرلە قىل گۇفتگوي.
نە ھالۇ نە تەقەررىپ ئىلە بۇ سۇپات،

خىيالغە كەلگنى خىيالى ياقىپ،
تۇشۇب مۇندا بولدى ساڭا تەختۇ ئات؟

تەخت ھال تىلى بىلە فەروز شاھنە سەرگوزەشت ھالىن ھكايەت قىلمپ، فەروز شاھدىن كەلگەنىن سۇئال قىلغانى

بېرىپ قۇدرەت ئولدەم ئاڭا زۇلجەلال،
تۇتۇپ ھەريانېمنى گۈلۇ لالىزار.

دىدى ھال تىلى بىلە ئەرزۇ ھال.
يىگىتلەر كېلىپ ئاندا جەۋلان قىلىپ،

كى ياخشى سۇئال ئەيتىڭ ئى شەھريار،
باھار ئەۋۇلى كۇي غەلتان قىلىپ.

دىن ئەرزۇ ھالىمنى بول ھۇشيار.
گاھى ئولتۇرۇپ بادە نوشان ئولۇب،

مېنىڭ ھەم ئىچمىدە پاراۋان ئەلەم،
بولۇپ مەست سايىمدا غەلتان ئولۇب.

پەلەك جەۋرىدىن ئەردى نىتەي بۇ دەم.
بارۇر ئەردىلەر ئەيشۇ ئىشرەت قىلىپ،

مەن ئەۋۇەل ئىدىم مىسر سەھراسىدا،
دەمى خوش كورۇپ خوش پاراغەت قىلىپ.

بىرەر ئىلدىزىم نىل دەرياسىدا.
كاماللىغە يەتكەندە ھەرسارى ئوتۇپ،

تۇتۇپ ھەر يانىم بىر ياغاچ سەبزە دەشت،
يۇز كىشگە تىگەر ئەردى سايەم توكۇب.

بارى ئىشرەت ئەھلىگە ئۇل جاي كەشت.
ھەر ئوتكەن مۇئەززەم جاھان شاھلىرى،

توپەمدە توشۇب يانە پۇر چەشمە سار،
كىلىب نەچە قانلا بەھەم شوكرى،

توپەمدە توشۇب ئستىراھەت قلىب،
ھاۋا ئسسغدا پاراغەت قلىپ.
گەھى بەشۇ ئالتە يەتتى قونۇب،
تۇرۇب ئوخچۇپ ئاسۇد كەتتى قونۇب.
نەچە مۇددەتۇ پۇرسەتۇ ئاي، يىل،
ئوتۇپ ئاقىبەت دەھرى پىيما كسىل.
قەرىلىشنىڭ ئەسىنى يەتكۇرۇب،
كىلۇر بولدى شاخىم‌نىڭ ئۇچى قۇرۇب.
نەچە مۇددەت بېرىب ئاندا شەھرى شور
قەرىلىق تامامى ۋۇجۇدۇمغە زور.
قىلىب ئاخىر ئەمرى باشتىن ئاياغ،
قۇرۇدۇم بۇ دەۋر بارچىغە سۇلۇك ئاياغ.
شول چەشمە زارە ئوشۇل سەبزۇ دەشت،
قۇرۇب بولدى بىرشور زارۇ بىكەشت.
ئۇشۇندا كشى سەبزە لالەزار،
بار ئەردى دىسە يوق ئىدى ئەھتىبار.
نەچە يىللار ئانداق تېنىم خۇشىك ئولۇب،
گۇلۇ سەبزەدىن بەريانەم خەشىك ئولۇب.
نەھايەتتىن ئارتا تىگىب يەل ياغىن،
ئۇچۇرۇب سۇرۇب ئىلدىزدىم تۇپراغىن،
ئاچىلىب قالىب ئىلدىزدىم بىمەدار،
ئېلىشىب تورۇب ئىبەردىم ئاخىر گوزار.
ئورۇب يەقتتى بىر تەندۇ توپان كىلىب،
مېنى سالدى يەر بىرلە يەكسان قىلىب.
تىكىب يەرگە شاخىم بولۇپ كۇل‌كۇمەك،
ئاچىلدى تەنمەدىن نەچچە يەردە دەك.
نەچە ۋاقىت ياتتىم بولۇپ خاكسار،
باسىب غەم يەلىدىن تەنمىنى غۇبار.
ئوتەر ئەردى بىر كۇنى قالىن كارۋان،
بار ئەردى ئاراسىدا بىر كارۋان.
ياغاچچىلىق ئولغان ئەنىك پىشەسى،
ياغاچ بابىدا ئەررۇ تىشەسى.
جاھان ئىچرە بىمسل مانەند ئىدى،
نىچۇككىم دىسلەر ھۇنەرمەند ئىدى.

نەزەر قىلدىيۇ كوردى خوش مەۋجەدار،
ياغاچ مەن ياتىب نە بولۇپ خاكسار.
تۇرۇب ئوستۇ قۇمدا قىلىپ ئىھتمام،
قويۇب بەندە بەندەمگە ئەررە تامام.
قىلىپ خەۋلە ـ خەۋلە بۇرۇن ئول ئەنى،
تىلىب تەختە ـ تەختە سۇك ئول خەۋلەنى.
خەچرۇ توگىلەرگە يۇكلەتتۇرۇب،
تۇشۇردى ئويىگە ئىلىپ كەلتۇرۇب.
ياغاچتىن نىكەم قاخۇلۇق ئەردى ئول،
كىشىنى بۇيرىدى قىلىپ بەردى ئول.
قالىب ئەردى ئاندىن نەچە تەختە جۇب،
پەلەك گەردىشىدىن بولۇپ غوسە كرپ.
كى كەلدى بىراۋ بۇ پەرىزاتتىن،
تىلەي تەخت مىسلى يوق ئوستاددىن.
ھەمۇن ئەلھەز بونياد تەخت ئەيلادى.
ئارادىن نەچە تەختىنى سايلادى.
نەچە رەندىيۇ، تىشە ئەررە سۇرۇب،
تامام ئىككى كۇندە بەھەم يەتكۇرۇپ.
مۇلازىمغە تاپشۇردىيۇ ئول مېنى،
ئىلىب كەلدىيۇ مۇندا بۇ گۇل مېنى.
نەسىمن قىلىپتۇر نەچچە يىل دۇرۇر،
ماڭا مۇندا مەقسۇد ھاسىل دۇرۇر.
ئەگەرچە پەلەكتىن جاپا ۋە ستەم،
بىغايەت ھىكايەت كوردۇم ئەندۇھۇ غەم.
نەچەكىم يىدىم نىشە ئوستاددىن،
چىكىب ئەررەھۇ رەندە پىداددىن.
يۇز ئەنچە نىسپ ئەيلەدى ھەق ھوزۇر،
كى مۇنداق پەرىزات قوينۇمدا دۇر.
يەنە ئەمدى بىلىمەنكى مۇندىن ناري،
نىلەر بولغۇسدۇر پەلەك ئىشلارى.
سەن ئى شاھۇ ئالەم نە ۋاقىئە بولۇپ،
توشۇپسەن بۇ مەنزىلگە تالئ بولۇب.
كى كەلمەس بۇ يەرگە كىشى بىسەۋەب
نە ئەردى بۇ كەلمەكتە سەئىيۇ تەلەب؟

فىروز شاه كەلگەن سەبەبىنى بۇ ھىكايەتكە ئۇلاب، پەرىزادنى بۇ تەقەررىپ بىلە ئۇيغاتقانى

دىدى شەھكىم ئى تەخت ۋەدىرىنە سال،
مۇنى سەن داغى ياخشى قىلدىڭ سۇئال.
بىزىنىڭ شەھرىمزدىن بەھەم تورت يار،
چقىپتۇرلەر ئەيلەپ سەپەر ئىختىيار.
بىرى كۆڭۈلنى ئىلىم ئىلە پەرىۋەرىش،
قىلىب بىلمىگەن ئىلمدىن ئوزگە ئىش.
قىلىب ھەر نەچە كۇندە خەتمە كالام،
ئەنىڭ بىرلە ئەۋقاتى ئوتكەن تامام.
يەنە بىرسى زەرگەرى بىنەزىر،
نىچۇك ئىش كىم ئالتۇندا دۇر دىلپەزىر.
ئەنىڭ دەك بىلىپ قىلغان ئەرمەس كىشى،
ئولۇسقە پىسەندىدە كەلگەن ئىشى.
بىرسى داغى دەرزىئى تىزكار،
ئاڭا قانچە ئىكەنىدە ئىختىيار.
نىچۇك كەسسە ئانداق تىكىب كەلتۇرۇپ،
كىشى قىلغۇسز پەھىم ئانى كۇرۇپ.
بىرسى ھەم ئۇستاد چۇمچە تەراشى،
ئەنىڭ بىرلە ئۇمرىندا قىلغان مەئاشى.
ياغاچدىن نە تۇرلۇك ئىش ئەھلى جاھان،
بۇ بۇرسە بولۇر ئەردى ئاندىن ئايان.
ۋە لىكىن لەقەپ ئاڭا ئەل ئىچرە پاش،
بولۇپ ئەردى ئۇستاد چۇمچە تەراش.
بارۇر ئەردىلەر بىر كۇنى ئاخشام بولۇپ،
ئىككى تاغ ئاراسىدا كۇن كام بولۇپ.
ھەمە ئەردى ھاۋادا بولۇتتىن ئەسەر،
بېرۇر ئەردى يېلۇ يېغىن دىن خەبەر.
پەناھى تاپىپ قونغالى ئىزتىراپ،
قىلىپ بارسالار بىر رەبات خاراب.
دۇچار ئولدىيۇ قوندى ئاندا ئۇلەر،
قاراڭغۇ تۇن ئەردىيۇ يەرۇ پۇر خەتەر.
دىدىلەركى ئوشبۇ رەبات كۇن،
زورۇر ئولدىيۇ مۇندا بولدۇق پۇتۇن.
تاڭ ئاتقۇنچە بۇ كىچە نوبەت بىلە،
بىراۋ ئولتۇرۇپ ئاڭا ئۇيقۇ كىلە.
بېرىمز قوپۇپ ئولتۇرۇپ ئول ھال،
ياتىب يەنە بىرنى نوبەتتە ھەم ئوشبۇ ھال.
بولۇپ ئاتتۇرۇپ تاڭنى بىدار ئولۇپ،
بۇتۇن ئوزىمزدىن خەبەردار ئولۇپ.
سالامەت قوپۇپ تەبرىسەك ئەرتىلەپ،
تاڭ ئاتقۇنچە ھەق دىن ئاسانلىق تىلەپ.
چۇ بۇ مەسلىھەت بىرلە چۇمچە تەراش،
تۇرۇپ ئوزگىلەر قويىدى ئويقىغە باش.
ئويقۇلاب ئولار بۇ ۋاقىت ئولتۇرۇپ،
رەبات ئىچرە بىر تەختە چوبى كۇرۇپ.
ئەلىب ئىلكىگە ئانى ئۇستاد كار،
چاقىب قويىدى بىر سۇرەت گۇلئوزار.
ئەغزۇ كوزۇ، قاش، ئىلىك، ئاياق
بارى بىر بىردىن كىلىب ياخشراق.
مۇكەممەل قىلىب ئول سەنەم سورىتىن،
بۇتۇردى ئوتكارىب ئوزىنىڭ نوبىتىن.
قويۇب تۇردى ئانى نەمۇدار ئىتىب،
باسىشىن قويدىيۇ دەرىزىنى بىدار ئېتىب.
قوپۇب ئولتۇرۇب ئاچسە دەرىزە كوزىن،
سالا بەرمەيىن ئويقۇغە دەب ئوزىن.
تۇرۇر تورده بىر ئادىمى سورىتى،
چوچۇب قوپتى ساجراب كىلىب ھەيىتى.
كى بۇ كوزلارىمگە كورۇنگەن نەدۇر،
يالىڭاچ قوپۇب تورده تۇرغان ندۇر.
كىلىب ئىھتىيات ئىلە كورگەچ ئانى،
دىدى ئەرمش ئوستادنىڭ قىلغانى.
چقاردى يۇ ھەم بۇغچەدىن ۋالەئى،
قىلىب چىن بۇتى چاھاردە، سالەئى.
تىكىب كوڭلەكۇ نىمچىنى ئولتۇرۇب،
مۇكەممەل سەرۇپا قىلىب كەيدۇرۇب.
قوپۇب ياتتى زەرگەرگە نوبەت قويۇب،
ھەمىنكىم باشىن قويدى قالدى ئۇيۇب.

قوپۇپ ئولتۇرۇپ تورگه باقسا بۇ هەم،
تۇرۇپتۇر مۇكەممەل قوپۇپ بىر سەنەم.
تۇتۇپ كوزىن ئەستەغپىرۇللا، دىدى،
يەنه ئاچسه، كورسه ياندا ئىدى.
تۇشۇپ جانغه ۋەهىم ئوزىدىن كىتىپ،
كىلىپ ئاقىبەت كورسه تەھقىق ئىتىپ.
قوپۇپ ئىككى ئۇستاد ئىشىن كورساتىپ،
ئۇيۇقلاپ ئىمىشلەر مۇنى ئويغاتىپ.
بۇ هەم ئاختۇرۇپ ئىلىپ ئەسابىنى،
دۇكان قۇرۇپ ئالتۇن ئىلىپ تاپغانىنى.
ئۇزۇكۇ، سىرغا، بىلەيزۇك قىلىپ،
بارسىنى زىبا ۋە نازۇك قىلىپ.
قۇلاغۇ ئىلىك بىلاكىگه سالىپ،
سەھەر ۋاختى موللاغه نوبەت قالىپ.
ياتىپ زەرگەر، ئويغاندى موللا سەھەر،
قوپۇپ ئولتۇرۇپ سالسه بۇ هەم نەزەر.
تۇرۇر تورده بىر دىلبەر نازنىن،
قىلالمىغاي ئەبىلە نەققاشى چىن.
تەفەهمز قىلىپ كورسه ئۇستادلەر،
بارى كورسەتمىتۇرلار ئاندا هۇنەر:
بولۇپ مۇندىن ئول لەهەز موللا غەمىن،
تاهارەت قىلىپ كىلىپ ئول پاكىدىن.
ئۇتەپ ئىككى رەكەت نامازى ئولزامان،
قىلىپ كوزلىرىدىن ياشىنى راۋان،
باشىن يەرگه قويدىكىم "ئىيىرۇ يار،
سىنىڭ هەزرىتىڭدە ئىرۇر ئاشكار.
كى چۇمچه تاراش ئەتتى تىشى ئىشىن،
هەمىشه بولۇپ تىشىگه هەم نەشىن.
هۇنەر كورساتىپ ئابىرويلۇق بولۇپ،
قوپار ئۇيقىدىن هالى ئويناپ كۇلۇپ.
قىلىپ دەرىزى هەم ئىگىنى خىزمىتىن،
تىكىپ كەيدۇرۇپ بۇ سەنەم خىلئىتىن.
قىلىپتۇر ئوزىنىڭ ئىشنى ئادا،
ئوز ئىشىندا قالمايدۇر ئوزره ئاڭا.
بىلقىس ئىشنى قىلىپ ئىهتمام،
ئەنىڭ خىزمىتىده بولۇپ سۇبهى شام.
هۇنەر خۇرج ئىتىپ جانىن ئەيلاپ پىدا،
هەم ئالتۇنچى قالمىش ئىشنى ئادا.
مەن بىدىل ئوزگه هۇنەر بىلمادىم،
جاهان كەسىب كارىنى هەۋەس قىلمادىم.
هەۋەس ئەيلادىم ئىلمى قۇرئانىڭگه،
كوڭۇل باغلىدىم ئەمىر پەرمانىڭگه.
بۇ كۇنلۇكته بارچه هۇنەر مەند ئولۇپ،
هۇنەر كورساتىپ ئاڭا خۇرسەنت ئولۇپ.
بولارنىڭ ئاراسىندا مەن بەهۇنەر،
بولۇپ قالسام ئى داۋايى دادىكەر.
خىجالەت تاپىپ بولسام ئىش بىلمىگەن.
نه ئىش قىلغان ئولغايمەنۇ تىلەگەن،
كەلامۇ ئەزىمىڭ هەققى هورمىتى،
مۇكەممەل بولۇپ بۇ سەنەم سۇرىتى.
مۇئەتتىل سىنىڭ ئەمىر ئىهسانىڭگه،
تورۇپتۇر باقىپ لۇتپى پەرمانىڭگه.
كى جانى ئەتا قىلساڭۇ جىلۋه ساز،
بولۇپ بۇ سەنەم مەن داغى سەرەفراز.
بولۇپ تاپقاي ئەردىم بەسى ئابروي،
قىلالمىغاي ئەردىلار گۇفتا-گوي...
چۇمولا بۇ يەڭلىغ دىل ئەپكار ئولۇپ،
باشىن يەرگه قويدى تەلەپكار ئولۇپ.
ئىنايەت قىلىپ خالىق با كەرەم،
رەۋا ئەيلابان هاجەتىن ئۇشبۇ دەم.
ئەلىپ ئەبرۇ بەخشايىشدىن نەسىم،
تاپىپ ئول سەنەنىڭ داماغى شەمىم.
كىرىپ جان ئۇرۇپ ئەتسه بولدى راۋان،
تاڭ ئەتىپ چىقىپ كۇن يارۇدى جاهان.
بارى قوپىلار ئويغانىپ ئويقىدىن،
بولۇپ جىلۋه ساز ئول سەنەم ئوتىردىن.
تىشى دۇررى، لەبى لەئلۇ سىمىن تەنى،
ساچى سۇنبۇلۇ يۇزى گۇل خەرمنى.
كوزى نەرگەسۇ قەددى سەرۋه سەهى،
جاهان شوخى رەئنالرىنىڭ شەهى.
بارى ئول سەنەم ئاشقى بولدىلەر
بارىسى ئەنىڭ لايىقى بولدىلەر.
بىرى دەر مۇنىڭ سورتىن بۇرنا مەن،
قىلىمەن، تىگەر ماڭا بۇ سىم تەن.

بىرى دەركى مەندىن كىيىپتۇ لىباس،
ماڭا تەككەي ئول دەپ قىلارمەن قىياس.
بىرى دەركى مەندۇرمەن ئول دەر مېنى،
سىرغا، بىلايزۇك، ئۇزۇك سالغانى.
بىرى ئېيتۇر ئول ئالمى پاك راۋ،
كى تارتىڭ بارىڭمۇ بۇ سوزدىن جىلاۋ.
كى ھەق ساقلاب ئوز ئىلمىنىڭ ھورمىتىن
راۋا ئەيلىمان خەستەنىڭ ھاجەتىن.
ئاتا ئەيلادى جان بەردى ھايات،
كىرەككىم ماڭا ئەيلىسە ئىلتىپات.
ئەجىب ھالەت ئىچرە قالىب ئول سەنەم،
گىرىفتار ئولۇب تارتادۇر بۇ ئەلەم.
كى قايسىغە بولسام رىزا ھەق رىزا
بولۇب مەندىن ئولغاي ھەقىقەت ئادا؟
مەن ئۇشبۇ پەرىزات تەمىننى
ئىشتىب كىلىپ ئەردىم ئەيتىنى.

كى دانا ۋە ئاقىل پەرىزات ئىرۇر،
بەسى مۇشكۇل ئىشلار مۇڭا ياد ئىرۇر.
سۇرايكىم قايسىغە تىگەر بۇ سەنەم،
يەنە ئوزگىلەر چەكماسۇنلار ئەلەم.
بۇ ھەم باردى تازا ئويقىسىغە باتىب،
مۇنى كىمسە بولمايدۇرۇر ئويغاتىب.
ئەگەر بارماي ئويقۇغە بىدار ئولۇب،
بۇ كىم ئەرز قىلدىم خەبەردار ئولۇب.
قوپۇب ئولتورۇپ كوزلەرنى ئەچىب،
شوكرلەرلە بۇ شەكىردىن ساچىب.
دىماسەكىم ئول شوخ كىمگە تىگەر،
ھەق مۇلكى كىمگەدۇر ئول سىمبەر.
ئۇلارنىڭ ۋابالى قىيامەت كۇنى،
قىيامەتكى باردۇر نەدامەت كۇنى.
بۇرەئنا پەرىزاتنىڭ بويىنغە،
قەددى سەرۋە ئازادنىڭ بويىنغە.

پەرىزاتنىڭ بى ئىختىيار ئويغانىب بۇ سۇئالنىڭ جاۋابىنى بەرگانى

بۇ يەڭلىغ دىگەچ شەھرۇ ياروُ جاھان،
چۇ ئول شوخ ئەيدى ساھىب ئىمتىھان.
خەبەردار ئەردىيۇ بىدار ئىدى،
ئەنىڭ ئىمتىھانى ئىلە بار ئىدى.
كوزىن ئاچتىيۇ قوپتى بى ئىختىيار،
دىدى ئى شاھىنشاھ نۇسرەت شوئار،
نە مەئنىسى جەمئى سۇئالىن ماڭا
سالىب يۇكلىگەيسەن ۋابالىن ماڭا.
ئەگەر تىشنى فەرۋەي ئۇچۇن تىشدار،

نىمەرسە تەۋقىئى قىلۇر بىرى بار.
يەنە بىرىكى تىكسە خىلئەت ئانى دىمەك،
ئاڭا خىلئىتىنىڭ باھاسى كېرەك.
يەنە بىرىگە ھەم بولسا ئول ئىزتىراب،
ئاڭا داغى بۇدۇر مۇئەييىن جاۋاب.
ئىرۇر ئول پەرى چەھرى موللا ھەققى،
كېرەك بولسە موللا بىلە رەۋنەقى.
كى ھەق ساقلاب ئوز ئىلمىنىڭ ھورمىتىن،
راۋا قىلغان ئەرمىش ئەنىڭ ھاجەتىن.

فەروز شاھ بىر شەرت بىجا كەلگەنىنى پەرىزاتدىن سوراب ئول قوبۇل قىلغانى ۋە يەنە ئۇيقۇغە بارغانى

دىدى شەھكىم ئى شوخ روشەن زەمىر،
ئادا بولدى بولغايمۇ شەرتىڭدە بىر.
دىدى ئارى بىرىنى ئادا ئەيلادىڭ.
ئاداسى بىلە ھەم بىجا ئەيلادىڭ.

يەنە ئىككىسىنى ھەم بۇ يەڭلىغ بىجا،
ئەگەر كەلتۇرەرسەن قىلىبسەن ئادا.
دىدىيۇ يەنە تەكىيگە قويدى باش،
ئوزىنى سالىب ئۇيقۇغە ئول قۇياش.

فىروز شاه سۇراهى سەنگىندىن سەرگوزەشت ھال سۇئال قىلغانى

بۇگۈز شەھرىيار ئولتۇرۇپ ھەسىھال،
سۇراھى سەنگىندىن ئەتتى سۇئال.
كىم ئى زەرف ئاب زۇلال ھەبىب،
تەربى ئەھلىغە نشان سەندىن يىتىب.
نەكىم سەرگۈزەشت ئەيلىگەن ئەردى تەخت،
پەلەك جەۋر ئىلە زۇلمىدىن نەرم ـ سەخت.

ھكايەت قلىب تاپتى جانىم نەراھ،
خۇشان ئەتتى كوئلۇمنى چەكمەي قەداھ.
نىكەم مۇشكۇلۇم بار ئىدى بولدى ھەل،
سېنىڭ سەرگۈزەشتىڭغە ئەمدى مەھەل.
بولۇپتۇركى سەن ھەم بايان قىلغايسەن،
پەلەكتىن نە كوردۇڭ ئايان قىلغايسەن.

سۇراھى سەرگۈزەشتىن ھكايەت قىلىب، فىروز شاھنىڭ كەلمەكى جەھەتىدىن سورغانى

چۇ شاھزادە مۇنداق سۇئال ئەيلادى،
نىچۇك پەرىشۇ ھەسىبى ھال ئەيلادى.
سۇراھى ئىچى ھەم تولا قان ئىدى،
پەلەك دەردى بىھەد بايان ئىدى.
دىدى ئى شەھنشاھ ئالەم پاناھ،
نەدىلخوۋاھىڭ ئولسە يەتكۈزگەي ئىلاھ.
مەن ئەلبەرز تاغىكىم ئانداق بەلەند،
يەر ئۈزرە يەنە تاغ ئەمەس دىلبەند.
ئەنىڭ ئۈستىدە پارە سەنگى ئىدىم،
نە پارەكى سەنگى نەھەنكى ئىدىم.
مۇئەللەق تۇشۇب تەڭرى ئەمرى بىلە،
تۇرۇب ئەردىم ئافاقدىن بەكلە.
ئىتاكى بىلە بىر ئۇلۇق يول تۇشۇب،
قارار ئەتمەس ئەردىلەر ئەل يۇرۇشۇب.
نەچە قاتلە ئىسكەندەر، كەيقۇباد،
سولايمانو جەمشىت دىل قەۋمى ئاد.
مۇئەززەم چىرىك بىرلە ئەيلەب گۇزەر،
تەئەججۇب قىلۇر ئەردىلەر سەربەسەر.
دەر ئەردىلەر ئى قادىر بىروبار،
كى خوش قۇدرەت ئىلە مۇنى بەر قرار.
قىلىسەن مۇئەللەق تۇرار يەر تاسىب،
كى كىمدۇر مۇنىڭدەك ئاجايىب غەرب.
نەچە يىللار ئانداق تۇرۇب سەرپراز،
نەزەر قىلماي ئوتكەن ماڭا ئەردى ئاز.

پەلەك كورسىتەر بولدى چۇن سەرزەنش
جاھاندىن چۇشەر بولدى باشىمغە ئىش.
توپەمنى قازىب يەل ياغىن بىمەدار،
بولۇبان تۇرۇب ئەردىم ئى شەھرىيار.
كى بىركۈن ھاۋادا بۇلۇت كور كاراشب،
قىلىب يەلۇ يامغۇر چەقىن چاقناشب.
قىيامەت تۇنىدەك قارايىب جاھان،
يوق ئەردى يارۇغلۇق ساردىن نشان.
كى يەر تەبرىدىيۇ مەن ئاندىن جۇدا،
بولۇب تەبرەدىم چارە قالماي ماڭا.
يېرىم يولدا ئوق پارە ـ پارە بولۇب،
كىلىب يەرگە تۇشتۇم كۇلۇم سورۇلۇب.
نەچە يىللار ئول يول ئۇزرە پايمال
بولۇب ياتتىم ئول ئەردى دىشۋار ھال.
كى ھېچكىمسە پەرۋايىم ئەتمەس ئىدى،
يوزۇمدىن غۇبارىم ئەرتمەس ئىدى.
كى بىر كۇن قالىن كارۋان دەر گۇزەر
ئەيدىكىم بىر ئۇستاد ساھىب ھۇنەر.
ئۇلار بىرلە ئول يولدا ھەمرا ئىكەن،
ھونەر مەند ئۇستاد دىلخوۋاھ ئىكەن.
كىلىب خوجا ئوبۇلخەير ھەككاك ئانى،
جاھان ئىچرە تولغان ئانىڭ شورەتى.
نەزەر قىلدىيۇ كوردى تاشى ياتىب،
مۇئەيىن ئامان توپراق ئىچرە پاتىب.

تۇشۇبان ئەرتىب يۇزۇمدىن غۇبار،
ئەزەر قىلسە تاش مەن ئەجەب مەۋجدار.
ئارابى ئېلىپ كەلتۇرۇپ شەھەردىن،
سالىبان ئول ئۇستاد رويى زىمىن.
دوكانغە سالدى مېنى كەلتۇرۇپ،
ئوتەردە بۇ رەئىنا كەلسە شاھ كورۇپ.
سۇراھى بۇيرۇدى ئول ئۇستادغە،
جاپا ئىلكىگە قويدى بىدادغە.
توپەمگە قويۇپ ئەررە ھەريان كىسىپ،
مىتىلەر ئېتىپ ھەريانىمغە نىسىب.
سەتەمكار ئەلدىن ئىچىم كوۋلانىپ،
تاشىمدىن تەنىم خىراج يەپ ئايلانىپ.
تامام ئولدۇم مېنى ئەرسە تاپشۇرۇپ،
مېنى پىشكەش قىلدى ئول كەلتۇرۇپ.
ئەگەرچە پەلەكتىن بۇ يەڭلىغ جاپا،
كورۇپ يەتتى تۇرلۇك باشىمغە بالا.
قىلۇرمەن مۇڭا شۇكرىنكىم ئاقىبەت،
مېنى خالىق ياكرەم بۇ سۇپەت.
بۇ رەئىنا بىلە ھەمدەم ئەيلاپ تۇرۇر،
مۇنىڭ بەزمىدەنى غەم ئەيلاپ تۇرۇر.
تۇرۇبمەن ئۇزاتىپ بويۇن بىملال،
كى مەيل ئەيلىگەي مەندىن ئابزىلال.
ھەمىشە نىشات ئوزرە سوھبەت تۇتۇپ،
پەرىلەر مەيئى لەئلى مەندىن يۇتۇپ.
بولۇرلار خوشان نەشائى پەيدا قىلىپ،
گۇلسۇرۇختىڭ يۇزلىرى ئاچىلىپ.
بۇلار بىرلە خوش ۋاقىت خۇشھالمەن،
بىغايەت خۇشانۇ خوش ئەھۋالمەن.
مۇنى بىلمان ئەمدىكى ئاخىر ئىدۇر،
يەنە ئەمرى پەرمان قادىر ئىدۇر.
سەن ئىس شەھ ناغۇ مۇنچە تارتىپ مالال،
كوزۇڭدىن ئۇچۇپ ئۇيقۇ ئاشىقتە ھال.
بولۇپ ئولتۇرۇبسەن ئىدۇر مۇددىئا،
ئىنايەت قىلىپ ئېيت سەن ھەم ماڭا.

فىروز شاھ كەلگىنىڭ سەبەبىنى بۇ ھىكايەتكە ئۇلاب مۇنىڭ بىلە پەرىزاتىنى ئويغاتقانى

دىدى شەھكى بۇدۇر مالالىم مېنىڭ،
ئىرۇر مۇندىن ئاشىقتە ھالىم مېنىڭ.
كى سەمىنكى باردۇر مېنىڭ كەشورىم،
ئەنىڭ ئەھلۇ خەيلى مېنىڭ لەشكىرىم.
ئول ئەل ئىچرە بىر زاھىد پاك دىن،
بار ئەردى ئەنىڭ بىر قىزى نازىنىن.
ئەنىڭ ئىشقىدا ئۇچ كىشى بىقارار،
كىزەر ئەردى كويىدا دىلەفكار.
بىرى بېكۇ، بىرى سىپاھى ئىدى،
بىرى سەنگى ئەنداز شاھى ئىدى.
ئولۇس ئىچرە مەشھۇر ئۇلارنىڭ ئىشى،
بولۇب ئەردى دەرماندا زاھىد كىشى.
كى ھەر بىرى زاھىدغە بىر سوز سالىب،
جۇۋابىدا بىچارە ئاجىز قالىب،
ئۇلارغە جاۋاب ئەيتالماس ئىدى،
ئۇلار كويىدىن خالى قالماس ئىدى.
كىچە-كۇندۇز ئول كوي ئوزرە ئايلانىب،
يۇرۇر ئەردىلەر ئىشقىدا ئورتانىب.
دىسە ھەر بىرى بىلە نىسبەتىن،
قەلبان تېتى كورمەي مېھنەتىن.
يەنە ئىككىسىدىن بولۇب ۋەھىمناك،
ئىدى تۇغماغۇر قىزى بىرلە ھالاك.
كى بىر كۇن چىقىب ئويىدىن ئول سىمبەر،
تۇرۇب ئەردى ھويلىسىدا بىخەبەر.
بار ئەرمش توك ئول يەردە بىر ئاق دىۋە،
ھەم ئول قىز جامالىغە مۇشتاق دىۋە.
كىلىب ھەركۇن ئول كوي ئۇزە ئايلانىب،
بارۇر ئەركەن ئول خالى تاپماي يانىب.
ئېلىب كوككە چىقتىيۇ بولدى راۋان،

بولۇبان خەبەردار بىك ئول زامان،
سۇئچە راۋان بولدى كوككە باقىب،
ياڭلماي راۋان بولدى ئەشكى ئاقىب.
باردىب ئاقىبەت تۇشتى بىر تاغ ئارا،
ئوزىن بىك يەتكۇرسە ئولۇم قارا.
ئىرۇر تاغ ئاراسىدا بىر ئار دىۋە،
تۇرۇر ئىزلارى روشەن ئول ياردىۋە.
كىرىب كورسە غار ئىچرە جامى نەھەك،
دەھمن پۇشى ئۇستىدە بىر تەختە سەك.
مۇئەييىن كورۇب يانىب ئاندىن كىلىب،
ئول ئىككىنى ئاندىن ئاگاھ قىلىپ،
ئوچۇيلان بۇلۇب كىلىب ئول چاھ ئۇزرە،
تورۇب بىك ئۇلارغە ئەنى كورگۇزە.
سپاھى دىدىكىم بۇ ئىشتۇر مېنىك،
ئەمەسئۇر بۇ ئىش بەندىدىن ئوزگىنىك.
ماڭا ئۇشبۇ چاھ ئىچرە تۇشمەك كېرەك،
نە بولسە چاھ ئىچرە كورمەك كېرەك.
كەمەند ئالدىيۇ بىلگە قىلدى بەند،
كەمەر بەند ئىدى چاھقە سالدى كەمەند.
تۇشۇب كورسە چاھ ئىچرە بىر تاش ئىشىك،
ئاچىلدى ئىشىك چۇنكى ئۇردى ئىلىك.
قىلىچنى يالاڭ ئەيلاب ئول مەردكار،
قەدەم قويسە تەخت ئۇزرە ئول گۇلئۇزار.
بولۇب لالدەك ئەشكىدىن كوزلارى،
خازان ياپراغىدەك سۇلۇب يۇزلارى.
باقىب ئولتۇرۇب لالۇ ھەيران قاتىب،
قويرۇب قوينىغە دىۋە باشى پاتىب.
ئۇيۇقلاپتۇرۇر، كوردى تىغى تېز
سالاي دەپ ئەيدى، دىدى قىز: ئەي ئېزىز.
قاتىلماكى ناگاھ تىغىڭ زەرەر،
يەتكۇرمەي بولۇب بۇ يەنە باخەبەر.
قويۇب قىلماسۇن مۇندا زايا سېنى،
بۇ قالسۇن ئويۇقلاب ئەلىب چىق مېنى.
ئالىب تەكىيەئەنى باشىغە قويۇب،
بۇلار چىقتىيۇ دىۋە قالدى ئۇيۇب.
چىقىب تەبرىدىلار ئاراغە ئالىب،
بولۇب غافىل ئول دىۋە ئۇيۇقلاب قالىب.

يۇرۇب يېتىب ئەردىلەر ئەلگە يېقىن،
كى بىدار ئولۇب دىۋە ئۇلاردىن كېيىن.
باشىغە تۇتۇن ئورلەب ئاچچىغلانىب،
غەزەب بىرلە جانىغە ئوتلار يانىب.
قۇيۇندەك پەلەككە تەنورە ئۇرۇب،
چىقىب بىر زاماندا ئوزىن يەتكۇرۇب.
بۇلۇتتىن چاقىن چاقناغاندەك تۇشۇب،
دەمىدىن جاھان كويگەلى ياۋۇشۇب.
ئارادىن ئەلىب چىتتى چانگال ئۇرۇب،
باقىب قالدىلار كوزلىرى تەلمۇرۇب.
توكۇب سەنگى زىن كوزىدىن ياشىنى،
فەلاخەن كەپگە قويۇب تاشىنى.
ئۇلۇق تەكرەنىڭ ئاتىنى ياد ئىتىب،
دۇرۇدى ھەبىبنى بۇنياد ئىتىب.
ھامانكىم تاش ئىلكىدىن ئەتتى جۇدا،
بۇلار ھالىغە رەھىم ئەيلاب خۇدا.
ئەنىڭدەك بارىب دىۋە بوينىغە تاش،
تىگىب سەكرىبان جىسمىدىن باشقا باش.
تەندىن باشى باشىدىن باشقە تەن،
ھاۋادىن كىلۇر ئەردى ئول ئەھرىمەن.
ھەم ئاندىن بولۇب باشقە ئول سەرۇەناز،
تۇشۇبان كىلۇر داھىم ئول سەنگباز.
ھاۋادا تۇتۇب يەرگە يەتكۇرمەيىن،
سالامەت قالىبتۇر زەرەر كورمەيىن.
بىرى ئەيتۇر ئالەمدىكى ئول سىمتەن،
بولۇب ئەردى ئول دىۋىنىڭ مۇلكى مەن.
ياڭلماي بارىب يەرنى كورۇب كىلىب،
ئالىب باردىم ئىككىنى ئاگاھ قىلىب.
ئەگەر باربان كورمىسەم ئەردى مەن،
ئەنىڭكى بولۇب ئەردى ئول سىمتەن.
كېرەككىم مېنىڭ ھەمدىمم بولسە ئول،
يۇگۇردۇم ئانىڭ ئۇچۇن ئوشۇنچە يول.
يەنە بىرى ئەيتۇر يۇگۇردۇڭ نە سۇد،
بارىب مەنزىلىن ھەمكى كوردۇڭ نە سۇد؟
مەن ئول چاھغە باغلاب بىلمىغە كەمەند،
تۇشۇب چىقتىم ئەنى ئالىب بىر گىزەند.
ئگەر توشماسام ئەردى ئول چاھغە مەن،

تۇرۇپ ئەردىڭىز بىلمايىن همچ پەن.
مەن ئەتتىم ئانىڭ يولىدا جانىنى تۇفەيل
كېرەككىم مېنىڭ ساڕى ئول قىلسە مەيىل.
يەنە بىرى ئول سەنگى زەن دەر جاۋاب،
كى هەر ئىككىڭىز قىلماڭىز ئىزتراب،
بىرىڭ باردىيۇ كوردى مەنزىل نەسۇد،
بىرىڭ قىلدى مەقسۇد هاسىل نەسۇد.
يەنە بارچىنىڭ ئورتاسىدىن ئالىب،
بارىب ئەردى دۇشمەن بارىڭىز قالىب.
پەلەكتىن توشۇردۇم ئۇرۇپ تاش ئىلە
باشىن تەندە قويماي تەنىن باش ئىلە.
هاۋادىن تۇشۇرماي تېخى يەرگە هەم،
تۇتۇپمەن سالامەت قالىپتۇر سەنەم.
كېرەككىم مېنىڭ بىرلە دەئۋايى كىشى،

قىلالماسا قالمايىن همچ ئىشى.
بۇلارنىڭ ئاراسىدا ئول قىز غېرىب،
تاللاشقە قالىبدۇر ئۇز ئەركى بارىب.
بۇرەئىتادىن ئول مۇپتالا هالىنى،
سوراي دەپ كىلىپ ئەردىم ئەهۋالىنى.
بۇ هەم ئۇيقۇغە باردىيۇ مەن بۇ هال،
باقىب ئولتۇرۇبمەن چىكىب يۇزمالال.
ئىگەرمۇندا بىدار ئولۇب قەسد ئۇزىن،
سالىب ئويقۇغە سۇزگان ئولسە كوزىن.
ئاچىب كوزلارىنى قوپۇب ئولتۇرۇب،
تەرەههۇم ئۇنىڭ هالىغە كەلتۇرۇب.
دىماساكىم ئول كىم بىلە يار ئولۇب،
سائادەت يۇزى قايىسىغە ئويرۇلۇب.
قىيامەتكى روزى نەدامەت ئىرۇر.
ئۇلارنىڭ جۇڤابىنى بۇ رەئىنا بىرۇر.

پەرىزادنىڭ بىمۇختىيار ئويغانىب جاۋاب بەرگانى

ئىشتىكەچ قوپۇب ناز ئىلە ناز بوي،
دىدى ئىدى مەلىك بۇ نېچۇك گۇپتىگۇي؟
بولۇر كىم تۇغۇب كورمىگەن بىلمىگان،
كىشىلار جاۋابىن بىرۇر بۇ دىگان.
ئىگەر بىك يوگىرىب باربان يەرىن،
كورۇب كەلدى ئالسۇن ئاياغى تەرىن.
سپاهى ئىگەرچە بارىپتۇر دىلىر،
ۋەلى ئەيلىمەپتۇ ئىشىن دىلپەزىر.
كېرەك ئەردىكىم چاهدا ئوق دىۋە ئىشىن
قىلىب چىقاي ئەردى داغى همچ كىشىن.
شىرىك ئەتمىگەي ئەردى ئۇز ئىشىگە،

سوزى قالمىغاي ئەردى همچ كىشىگە.
بەهرى رەڭ ئالىب چىقانى خوب بولۇب،
ئەركان ئەمما كېيىن ئالدۇرۇب.
بولۇب چارەسىز قالغان ئەهۋالدا،
هاۋا ئوزرە ئەلىپ بارۇر هالدا.
ئاتىب سەنگى زەن جان ستان تاشىنى،
ئۇرۇب ئوز كۇچى دىۋىنىڭ باشىنى.
هاۋادىن توشۇپ كەلگۇچى قىزنى هەم،
يۇقارى تۇتۇپتۇر يەتكۇرمەي ئەلەم.
ئىرۇر سەنگى زەن هەققى ئول سەر ۋە ناز،
كېرەك ۋەسلىدىن بولسا ئول سەرفەراز.

فەروز شاهنىڭ يەنە بەرى ئادا بولدىمۇ دەب سوراغانى پەرىزادنىڭ قوبۇل قىلغانى ۋە يەنە ئۇيقۇغە بارغانى

دىدى شەهرىيار ئى دىلئارام بۇ،
مۇبارەك زەمىرىڭگە خۇش كەلدىمۇ؟
دىدى ئارى ئەمدى يەنە بىرنى هەم،
بۇ يەڭلىغ بىجا كەلتۇرۇرسەن نە غەم.

ئارامىزدا قالماس تۇرۇر ئوزگە سوز،
كىشى ئەيتالماس تۇرۇر ئوزگە سوز.
دىبان يانى باش قويىغاچ ئولگۇلئوزار،
بۇكەز خاتىرىن جەم ئىتىب شەهرىيار.

فىروز شاھنىڭ شەمئىدىن سەرگۈزەشتە ھال سۇئال قىلغانى

چۇ خۇش كەلگەنىنى بىلدى دىلدارىغە،
باقىب ئولتۇرۇب شەمئى رۇخسارىغە.
دىدى ئەمدى ئى شەمئى روشەن زەمىر،
دىگىل سەرگۈزەشتەڭنى داغى بىر.

كۇنى كوردۇڭ ئاتامدىن خەيرۇ شەمەر،
ھكايەت قىلىب بىزنى قىل باخەبەر.
دىيەلمەي غەمىن شەمئى ھەم زار ئىدى،
پەلەكتىن بەسى ئوتلىرى بار ئىدى.

شەمئى سەرگۈزەشتىن ھكايەت قىلغانى، فىروز شاھنىڭ كەلمەكىنىڭ سەبەبىنى سورغانى

دىدى ئى شەھنشا فىروز بەخت،
قۇۋانسۇن سېنىڭ بىرلە بۇ تاجۇ تەخت.
چۇ سوردۇڭ مېنىڭ سەرگۈزەشتەم ئىشت
قازا ئەيلاگان سەر نەۋشتەم ئىشت.
مەن ئەۋۋەل قوزى ئەردىمۇ بىر جاپاي.
ئىگامدىن تىلەي ۋە ئىگەم ئەردى باي.
مېنى بەردىيۇ كەلدى ئويگە ئېلىپ،
قىلىب پەرۋەرىش سۇ بىرىب، ئوت سالىب.
ئولۇق بولدىمۇ بەردىم ئىككى قوزى،
چىراغدەك يورۇدى جاپاينىڭ كوزى.
مەنۇ ھەم ئول ئىككى قوزى ھەم ئىككى رار،
قوزى بەردىكۇ بۇ دەستۇرلار.
بەش - ئالتە يىل ئوتمەي بۇ ھەم بولدى باي،
دەر ئەردىلەر ئەل باي بولدى جاپاي.
ئولۇس ئىچرە مەشھۇر باي ئولدى ئاتى،
مەن ئولدۇم ئۇنىڭ بائىس دولتى.
قەرىلمغ يىتىب ئاخىرىلئو مۇرمەن،
قىسى قالدىمۇ تولدى ياغ بىرلە تەن.
نىكەم ئىرىك قويلارنى سايلاتتۇرۇب،
بارۇر بولدى ساتماققە ھايداتتۇرۇب.
مېنى ھەم دىدى ئىرىك ھوكمىدەدۇر،
قېرىب بەرمەيىن قوزى سەمرۇب يۇرۇر.
قوشۇب ھايدىتىپ كەلدى بازارغە،
كى خراجىگە ساتقاي خېرىدارغە.
كىلىب كوردى قاساب بەردى باھا،

باھاسىن بىرىب قىلدى بايىنى رەھا.
بارمىزنى ھايداب سۇرۇب كەلتۇرۇب،
ئارادىن مېنى تاللاب تۇتتۇرۇب،
ئاياغمنى باغلاپ تۇرۇب تىغى تېز،
قويۇپ ھەلقۇمغە بولدى خونا بەرىز.
تىرەمنى سويۇپ پارە - پارە قىلىب،
كاناردا ھەر پارىسى سانجىلىب،
ئەلىب باردى ھەر كىشى بىر پارەنى،
قىلىب توھمە ئول پارە بىچارەنى.
ياغمنى قىلىب جەمئى بىر شەمئى رىز،
ئەلىب ساتقۇن ئىلتىب قىلىب رىز - رىز.
قازانغە سالىب مېنى ئوت ياقىلىب،
قادۇرۇب ۋە ئەلىب سىزغۇرۇب سۇ قىلىب،
قويۇب شەم قىلىب دەستە - دەستە ئاسىب،
دۇكان ئۇزرە قويدى ئول ئەردى نىسىب.
نەچە كۇن دۇكاندا ئەسىلىب تۇرۇب
ئوتەردە بۇ رەئىنا كىشىسى كورۇب.
بارىمزنى ساتقۇن ئالىب كەلتۇرۇب،
ھەر ئاخشام بىرىمزنى بۇ كويدۇرۇب.
ئوتەرەمز جاھان مۇلكىدىن سوز ئىلە،
كويەرمز بۇ رەئىنا دىلفەرۇز ئىلە.
ۋەلى ھەر نەچە كويسە ئورتەنسە ھەم،
كىشى ئارزۇسى باردۇر دەر بۇ سەنەم.
قىلورمىز مۇكا داغى يۇز قەتىرە شۇكرى،
بولۇرمىز رىزا داغى يۇز قەتىرە شۇكرى.
كى مۇنداق پەرىزاد ئۇنىڭ شامدا،

كويۇب بۇ سۇپەت بەزم ئەييامدا.
بىزنىڭ رۇشنىمىزدە گۈلچەرىلەر،
چىكىب جامە كەلكۈن قىلىب نەشئەلەر،
پەراغەت ئىلە ئوتكۈرۈرلەر جاھان،
بىرى بىرى بىرلە بولۇرلار خۇشان.
قىلاي مەن داغى ئەمدى گۈستاخلىغ،
جۇۋابىنى لۇتپى ئەيلاب ئەتمە دەريغ.

سەنئى شاھ خۇبان ئالەم نىتىب،
بۇ مەنزىلگە كەلدىڭ بۇ يەگلىغ يېتىب؟
كى بۇ گۈلستاندۇر پەريلەر يېرى،
بۇ مەنزىلگە ئادەم ئاتمدىن بېرى،
يوق ئەرمش گۈزەل ئادەم قىلغانى
سەۋەب نە ئىدى مۇندا كوردۇڭ سېنى؟

فەروز شاھنىڭ كەلگەنىنى بۇ ھىكايەنىڭ باغلاپ بۇ تەقەررىپ بىلە پەريزاتنى ئويغاتقانى

دىدى شەھريار ئى جىگەر سوز ئىشىت،
بىزنىڭ يەردە ئىككى مۇساھىب يىگىت.
بىرى بىرىدىن باشقە بىر سائىتى،
بولۇب ئەيلاماس ئىدى تاقتى.
ھەمىشە بولۇب بىر بىرى بىرلە شاد،
تىلاب بىر بىرى خوشلىۇغدىن مراد.
سەپەر قىلسلار ھەم ئىكاۋ ھەم سەپەر،
مۇقىم ئولسلار ھەم چۇشرۇ شكەر.
بىرىگە فەرەھ يەتسە بىرى خۇشان،
بىرسىنى خوشان، بىرگە ئەيشى جاھان.
جاھان خوشلىغسىن بىر بىرىدىن تىلەب،
قىلىب بىر بىرسى بىلەن ئەيشۇ تەرەب.
يۇرەر ئەردىلار ئەيشۇ ئالەم قىلىب،
بىرى بىرى ۋەسلىن غەنىمەت بىلىب.
كى تاكى بىرى گەد خۇدالىق ھەۋەس،
قىلىب دىسە ئول دىدى مەنى ئەمەس.
سوراب بىلدىلار ئاندا سىمتەن بىرى،
بەس سالىھ پارسا دىلبىرى.
ئاراغە سالىب سوز تىلاب سوئبتىن،
رىزا بولدى چۇن قىلدىلار نسبەتىن.
نەچە كۇن بولۇب گەد خۇدا بۇ بىرى،
بىر ئاخشام پەريشان بولوب خاترى.
كى نە قاماغۇر ئىشنى قىلدىم ھەۋەس،
مۇئەيىن ئەمەس بۇ ئىش ئىش ئەمەس.
بولۇب گەد خۇدا مەن پاراغەت بىلە،

ئەۋەل ئولدۇر يالغۇز مالالەت بىلە.
نېتىب نە قىلىب ئولتۇرۇر يالغۇزۇن،
نېتىب ئۇيقۇ كىلۇر ئاڭا تۇن ئۇزۇن.
دىبان بارسا ئولادەم قىلىب ئىزتىراب،
ياقىب شەمئ ئالىغە سالىب كىتاب.
غەمىن ئولتۇرۇب ئىلە يالغۇز قالىب،
ئوقۇماي كىتابىغە تىك كوز سالىب.
كىرىب كەلدىيۇ كوردى ئول ھالنى،
ئوزىدىن بولۇب تۇشكەن ئەھۋالنى.
دىدى ئول رەفىقۇ ۋاپادارىغە،
ئىشىدىن پۇشمان بولۇب يارىغە.
كىم ئى يار نە قىلماغۇر ئىشنى مەن
قىلىب مەنكى يالغۇز بۇ ھالەتنى سەن.
جۇدا بولغان ئەرمەس ئىدوك ھېچدەم،
مەن ئەيتتىم ئوزۇمگە ماڭا بۇ ستەم.
ئىماس ياخشى ئەمدى بۇ ئادەت بولۇب،
ماڭا ئەيلسە، ساڭا ھالەت بولۇب.
موقىم ئولساق ئوشۇندا مەنزىل تۇتۇب،
ۋەتەن قىلساق ئوز تورمىزدىن ئوتۇب.
سەپەر ئەيلەيلىك ئەرتە ۋە بىر نەچە
يۇرۇب سەير ئەيلاب نەچە كونگەچە.
بولۇب بىر بىرىمىز بىلە شادمان،
كوڭۇل ئىستگانچە يۇرۇب ھەر قايان.
ئاچىلىب كوڭۇللارچۇ پەسلى باھار،
پارامۇش ئولۇب مەھنەت روزگار.

يانىب كەلسەك ئاندىن يەنە گورگابىز،
نە كەلسە جاھاندىن ئانى كورگەيمىز.
بۇ يەڭلىغ قلىب ئىتپاق ئىككى يار،
ساباھ ئەيلاڭ دەپ سەپەر ئىختيار.
كىلىب بۇ ھالالىغە دىدىكى بىز،
ساباھ ئەيلادۇك ئىتپاق ئىكمىز.
كى ئەزم سەپەر قىلغانبىز سەير ئۇچۇن،
كوڭۇللەر ئەچىلغاي يورۇب نەچە كۇن.
كى بىر بىرىمىزدىن جۇدا بىر زامان،
بولۇشقان ئەمەس ئەردۇكۇ باشقە جان.
ماڭا بولغالى بۇ سۇپەت نەسىب ئول،
چىكىب پۇرقەتۇ مىھنەت غۇربەت ئول.
پەريشان ئاشۇقتە ئەھۋال ئېرۇر،
ئەۋۋەل ئول خۇرسە ماڭا نە ھال ئېرۇر.
يۇرۇب نەچە كۇنگەچە سەير ئەيلەيلى،
بىر بىرىمىزگە كوڭۇل ئۇۋلالى.
زەئىپە قوپۇب توشەئى راھ ئىتىب
ئوزۇغۇ ياراغنى ۋە بىخورە ئىتىب.
ساباھ بولدىيۇ تەبرەدى ئىككى يار،
بىرى - بىرسىگە بولۇب غەمگۇزار.
يەنە ئەرتىسىگە كىلىب بىر ئېزىز،
تەرەھھوم كوزىدىن بولۇب قەترە رىز.
خەبەردار قىلدىكىم ئى سىمىتەن.
قونۇب ئەردىم ئاخشام فالان يەردە مەن.
كىلور ئەردىم ئاندىن قوپوب ئەر تىلەب،
كى يول ئوزرە كوردۇم بولۇپتۇر ئەجەب.
رەفىقى كى جۇپتۇ ھالالىك بىلە،
بار ئەردى قۇۋانغان ۋىسالىك بىلە.
قاراقچىغە ئۇچراب ھەدابكە نەزار،
تۇتۇب ئولتۇرۇپتۇر ياتۇرلار بىكار.
قىلب باشلىرىنى تەنلىرىدىن جۇدا،
سالىپتور ياتۇرلار بولۇب خاكىپا.
بۇ بولسا خۇدا ھوكمى نە چارەدۇر،
ئەزەلدە نە قىسمەتتۇر ئول بارەدۇر.
چۇسەن - سەن ئۇلارنىڭ كى غەمخوۋارى ھەم،
جاھان ئىچرە يارۇ ھاۋادارى ھەم.

ئولار ياتماسۇنلار بولۇب خاكسا
بارىب ئەيلا مەنزىللارىن بەقارار.
ئىشتىكەچ بۇ سوزنى زەئىپە راۋان،
تەشنە بولۇب جانى سۇ باغرى قان.
ياتىپتۇرلار ئىككى رەفىقۇ ھەزىن،
تاپىپ قەتلۇ بىرەھىملەر ئىلكىدىن.
كىسىب باشلارىن تاشلامىشلا جۇدا،
ئەلب كەلتۇرۇب دىابەرۇ پارسا.
قويۇب ھەر بىرىسىنى بىر تەن بىلە،
تەزەرروھ قىلب ئاھۇ شەبۇن بىلە.
تەھارەت قىلب ئىككى ركەت نامار،
قىلىبان سۇرۇب يەرگە روي نىياز.
دىمىش كوز ياشىن ئاقزىبكى ئى ئىلاھ،
ئايانۇر ساڭا بۇ ئىككى بىگۇناھ.
تاپىپتۇر ستەم كارلاردىن زەرەر،
بۇلار دەردىدىن ماڭا قاندۇر جىگەر.
كىم ئەردى بولار بىزەرەر بەندىلار،
يوق ئەردى بۇلاردىن كىشىگە زەرەر.
تىلەب بىرى بىرى خوشلۇغىنى مادام،
يورۇر ئەردىلەر سەير ئىتىب سۇبھى شام.
نە ئولكىم بولارغە يۇرۇب ئالىمى،
مەتائى جاھان ئولغاي ئەردى غەمى.
غەمى بىر بىرىنىڭ رىزاسىيۇ بەس،
بىرى بىرىنىڭ موپتەلاسىيۇ بەس.
بىرى بىرىدىن ئايرىلالمايىن،
بىرى بىرىنىڭ خاترىن سالمايىن،
كىلىب ئوچرامىشلار بۇ ئاپەتغە،
منى تاشلامىشلار بۇ ئوقەتغە.
ئەگەر رەھم قىلماي ستەم كارلار،
سەتەم قىلدى بىرەھىم خۇنخۇۋارلار.
سەن ئەيلەب تەرەھھوم بۇلار ھالىغە،
مەنى زارە مەزلوم ئەھۋالىغە.
بىرىب يانە باشىدىن بولارغە ھايات،
ماڭا يەتسە ماتەم ئويىدىن نەجات.
سىنىڭ لوتفوڭ ئالىدا ئاسان ئېرۇر،
ئاتىڭ چۇن رەھمىيۇ رەھمان ئېرۇر.
چۇ مۇنداق نىياز ئوزرە مەزلوم زار،

تەزەررۇ يۇزىن سورسە پەرۋەردىگار.
راۋا ئەيلابان ھاجەتىن ئولزامان،
ئولارغە ئنايەت قىلىب بەردى جان.
ھەر ئىككىسى قوپتىيۇ ئولتۇردىلار،
بىرى بىردە باشلارىنى كوردىلار.
پەرىشانلىق ئەھۋالىدا ناتەۋان،
ئەلىب كەلتۇرۇب باشلىرىنى ئولزامان.
بىرىن بىرگە بىرىنى بىرىگە قوشۇب،
قويۇب ئەردى جانغە ئوتلار تۇشۇب.
بىرى بىرىگە ياڭلىش بىرىب باشلارى،
قالىب ھەيرەت ئىچرە ئاقىب ياشلارى.
قۇرۇپتۇرلار ئولزار مەزلۇم ئىشى،
نە تۇرلۇك بولۇر بىلمايىن ھىچكىشى.

كىقايسى بولۇر ئول سەنەم ھەمدەمى،
باش ئولغايمۇ يا تەن ئۇنىڭ مەھرەمى؟
مۇنى بۇ پەرىزاتتىن سوغالى
مەھەلدە ئەرزىگە يەتكۇرگالى.
كىلىب ئەردەم ئويقۇغە سالىب ئۇزىن،
ياتىپتۇر يۇمۇب ناز بىرلە كوزىن.
ئىشتىب ياتىب بولسا بىدار ئولۇب،
بۇ كىم ئەرز قىلدىم خەبەردار ئولۇب.
جوۋابىن قوپۇب ئولتۇرۇب بەرمىسە،
ئولارنىڭ ۋابالىن ئالۇرمەن دىسە.
ئولارنىڭ ۋەبالىيۇ بۇ سەرۋە ناز،
ئوزى بىلگەي ئار قىلمىسا ئېھتىراز.

پەرىزاتنىڭ بىمئىختىيار ئويغانغانى، قوپۇب جوۋاب بىرىب فىروز شاھغە دۇئا قىلغانى

ئىشتكەچ قوپۇب ئولتۇرۇب ئولپەرى،
دىدى ئى شەھەنشاھلار سەرۋەرى.
كالامىڭغە روھۇ رەۋانىم پىدا،
ھەددۇ ئىشڭغە جانۇ جاھانىم پىدا.
سائادەت بىرىب ھەق تەبارەك سائا،

نىكەم كامىڭ ئەتسون مۇبارەك سائا.
ئىرور ئاشنا گەرچە تاھىردا باش،
ۋەلى تەندەدۇر تەنغە مۇھەررەم مائاش.
كېرەككى ئۇنىڭ مۇھەررىمى بولسا تەن،
كىمۇھەررەم دورۇر تەنگە باشتىن بەدەن.

پەرىزات ئىختىيارىنى فىروز شاھغە سالغانى، فىروز رايىنىڭ كىلىپ قوشۇلغانى، پەرىزات ھەم ئاتا - ئاناسىغە خەبەر بەرگانى، بارچەسى يىغىلىپ كەلگەنى

بۇ ئۇچ شەرتىنى چۇ دىن ئادا شەھرىيار،
قىلىپ ئەردى ئول نازنىن گۇلئۇزار.
دىدى سەندەدۇر ئىختىيار ئى مەلىك،
ماڭا قالمادى ھىچ نەۋئى ئۇزگەلىك.
بۇ شاھزادە ئەمردە بولدى ئول ئاي،
خەبەر بەردىيۇ كەلدى فىروزراي.
ئاتا ۋە ئاناسىغە ھەم سىمبەر،

كىشىلەر ئىبەردىكى قىلغاي خەبەر.
يېتىپ چۇن خەبەر بىلدىلار ھالىنى،
بارى شەرت ئادا بولغان ئەھۋالىنى.
بارى ئەھلۇ خىلىن خەبەردار ئىتىپ،
يېتىپ جەمى ئەسباب تەييار ئىتىپ.
ئارام گۇلشىنى كارۋان كەلدىلار،
ئۇلۇغۇ كىچىك شادمان كەلدىلار.

پەرىزاتنىڭ ئاتا-ئانىسى كەلگەنى، فىروز شاھنىڭ ئەسلۇ نەسەبىن سۇراپ بىلگانى، فىروز شاھنى فىروزراي بىلە كەلتۇرۇپ كورگەنلارى

كىلىپ چۇن جىگەر بەندىنى كوردىلار،
مەلىك زادە ئەھۋالىنى سوردىلار.
كى‌قايدىن‌دۇر كىمگەدۇر نىسبىتى،
نىدۇر تور رەسمىيۇ كىمدۇر ئاتى.
دىدى شەھرى سىمىن مەلىك زادەسى،
جاھان شاھلارنىڭكى ئازادەسى.
ئاتاسىنىڭ ئاتى مەلىك شاھسۇۋار،
بېرىپ ئىككى يۇز ياش ئاڭا بىرۇ بار.
ئوغۇل-قىزدا بولغان بارى ھاسلى،
بۇ ئەرمش كورەر كوزۇ جانۇ دىلى.
كىلىپ ئوز ئاتى شاھ فىروز شاھ،
توكۇز بارچە ئىشىدا ياراتقان ئىلاھ.

نە ئىش بولسا پەھمۇ پاراسەت بىلە،
بىلۇر قىلۇر يۇز لەتاپەت بىلە.
دىدىلارکى بىز ھەم كورەيلىك ئانى،
كىلىپ بىزنى كورماسمۇ ئول‌ھەم قانى.
تىلاب كەلتۇرۇپ شاھ فىروزنى،
بەھەم كوردى ھەم يارۇ سوزنى.
مۇبارەكلىك ئەيلاي پەرى قىزلرى،
تەبەقلاردا ئالىب جاۋاھىر بارى.
تۇرۇپ ئەردىلار باشىنغە ساچتىلار،
گۇل بەخىت ئول شوخنىڭ ئاچتىلار.
سەرۇ پايىدە مائىدە كەيدۇردىلار،
مۇناسىب بارى توردا كوردىلار.

پەرىزادنىڭ ئاتا-ئانىسىنىڭ فىروز شاھنى خوشلاب ئىككى ئاي توي قىلىپ نىكا باغلاپ پەرىزادنى فىروز شاھغە بەرگانى:

ئاتا ۋە ئانا داغى خۇش قىلدىلار
رىزا باغدا گۇلدەك ئاچىلدىلار.
ئولۇق توي ئىتىب ئىككى ئاي چىرغالان
قىلىشىپ پىرى خىلى ياخشى-ياماں.
پەرىزادنىڭ باغلىبان ئەقدىنى،
مەلىك زادىغە بەردىلەر نەقدىنى.
چۇ نەقدىنىڭ قۇفلىغە توشتى كىلىد،
ئاچىلدىيۇ ساچىلدى سورخۇ سەفىد.
يۇكلىگەچ دۇررۇ دانە سىمىن سەدەفى،
ئەلب كامىغە گاھى تاپتى شەرەفى.
نىسار ئەيلادى لەئلۇ ياقۇتنى،
دۇردانىدىن تاپتى چۇن قۇۋۇەتنى.
سەدەفى قەبىلە ئومۇر تاباقىدۇر،
ھەمىشە دۇردانە مۇشتاقىدۇر.

باھار ئەۋۋەل بولسا نىسان چاغى،
چىقىب بەھرە ئۇزرە ھەرنە دەر ياداغى.
تۇرۇر قەترەئىغە چىكىب ئىنتىزار،
كى‌قىلغاي نىسىب ئاڭا پەرۋەردىگار.
نەسىب ئەيلاگەن قەترەئى جەزب ئىتىب،
تىنىب كوڭلى دەريا توبىگە كىتىب.
تاپىب مۇددىاسىنى ئەيلاب قارار،
بولۇر ئەرمش ئانىڭ بىلە دا نەۋار.
نەچەگە نەسىب ئولماي ئول‌قەترە سۇ،
يانالار ئىمىش بەرمەي ئۇل ئەبرۇ.
يەنە ئەبىر نىسان غىچە كوز تۇتۇب،
يەنە بولسا ھەم روزبەر قىلغاي پۇتۇب.
گەھى خوش، گەھى ناخوش ئەھلى جاھان،
ئوتەرلار ئىمىش ياخشى، گەھى ياماں.

فەروزرايغە ھەم بىر نازىنىن پەرىنىڭ تويلاب ئەقىدە باغلاپ بەرگانلارى

چۇ تاپتىلار ئول ئىككى يار ئەتتىسال،
ھەمىشە ئۇنىڭ ھەمدەم مەھرىمى،
چىگىب بىر بىرى بىرلە جامۇ ۋىسال.
ئول ئەردى ئاندىن يوق ئەردى كەمى.
جاھان باغىدا كامران ئولدىلار،
بارى ھوسىن توربدا كامىل ئىدى،
ئەيشۇ ئەھىب شادمان ئولدىلار.
نىكەم ئانداۋۇر، مۇندا ھاسىل ئىدى.
بار ئەردى پەرىزاد رەئناغە ھەم،
ئەنىڭ ۋالىپى بولدى فىروز راي،
كوكۇلداش ئوزدەك تىلىگەن بەھەم.
چۇ بۇ ۋالە بولدى مۇڭا ھەم ئول ئاي.
ئىسىب بىرسۇت ئولغان ئىككاۋ پەرىۋىش،
بىرى بىرىگە نسبەتەن قىلدىلار،
جۇدا بولمىغاي بىر زامان يازۇقىش.
ئۇلار ھەم جاھان ئىشرىتىن قىلدىلار.

مەلىك شەھسۇۋارنىڭ فىروز شاھنىڭ ئىزىچە بارىب تاپالماي يانىپ كەلگانى، ئاناسى فىروز شاھنىڭ ئاناسىنىڭ ئوغۇل فىراقدا ئولگانى

بۇلار مۇندا بۇ ئەيشۇ ئىشرەت بىلە،
بىر ئايچە يۇرۇب ئىستاب ئەل سەربىسەر،
كوكۇل ئىستىگەندەك پاراغەت بىلە.
نە دەشتۇ نە سەھرا نە كوھۇ كەمەر.
تۇرۇب بىز ئوقۇبان مەلىك شەھسۇۋار،
تاپالمايىن نائۇمىد ئولدىلار،
كى قالدى ئۇ ئۇستىدا كوئلى فەكار.
جاھاننى كەزبان بىر ئاي يۇردىلار.
ئەنىڭ ھالىدىن ھەم بايان ئەيلايلى،
قارارىدى كوزىگە جاھان شاھنىڭ،
نە بولدى نە قىلدى ئايان ئەيلايلى.
فىراقدا فەرزەندىلمۇ ۋاھنىڭ.
كىيىك كىم ئوتۇپ شاھ فەروزانە،
يۇرەكى سۇ باغرىيۇ بەريان ئىدى،
قاۋۇپ كەتتى ئول پەردىلسوزانە.
بۇ ۋەھمۇ غەم ئىچرە ئىچى قان ئىدى.
كورۇپ تۇردى تا بولدى كوزدىن يىراق،
كى قايسارى باردى جىگەر پارەسى،
ھەزىن جانىغە تۇشتى دەردۇ فىراق.
قالۇرمۇ ماڭا بۇ يۇرەك يارەسى.
تەھەمۇل قىلالماي ئاۋنى سالىب،
بىلىك ئەتتىمۇ توئىمە پىشىشە ئارا،
جىگەر كوشەسىنىڭ ئىزىنى ئالىب.
ئالىب كەتتىمۇ تاغ ئارا ئەجدىھا.
راۋان بولدىيۇ تاپتى ئەل ھەم خەبەر،
سۇغا تۇشتىمۇ يۇتتىمۇ يا نەھەڭ،
توشۇب شاھنىڭ سوڭىغە سەربەسەر.
ھاۋا قىلدى سومرۇغ ئەلىب با بەچەڭ.
سورۇبان يىتىب ئىستاشىپ ھەرنەچە،
يىقىلدىمۇ ئاتتىن ياماں يەر كىلىب،
ئىزىنى ئىزارلاب قاراڭغۇ كىچە.
ياياق قالدىمۇ ئاتتىن ئايرىلىب.
تاپالماي ئىزىنى ھەم ئىيتتۇردىلار،
سۇباب سايەئى ئارزۇ قىلدىمۇ،
ئوتۇپ ئول كىچە تاڭلا ھەم سوردىلار.
پاناھى تاپىب ئاندا يىقىلدىمۇ؟
بىلالمادىلاركى باردى قايان،
يىقىلغاندا يا بىخۇت ئاتىتىن ياماں،
تىلابان تاپالمادى نامۇ نىشان.
كىتىب ھوشىدىن بىخۇد ئولغان زامان.
كىيىكىنىڭ ئىزىچە كىلىب ئەتتىلەر،
بورىلەر گوزەرىغە توش بولدىمۇ،
كىشى بىلمادىكىم قايان كەتتىلەر.
قېنى توئىمەئى، روھى قۇش بولدىمۇ؟

دەب ئەيلار ئەردى ھەر زامان بىر خىيال،
تاپىلماغلىق بولدى ئاخىر مەھال.
نە ئىزنىيۇ نەز ئىزىدىن ئولدى نىشان،
يارۇغ كوزلىرىگە قارادى جاھان.
ئۇمىدىن جىگەر كوشەسىدىن ئۇزۇپ،
بۇلۇتتەك قارا چىرماپ ئەفغان تۇزۇپ.
خازان يامغۇرىدەك ئاقىزىپ ياشىن،
تۇتوبدۇر ماتەم ئوتىدىن باشىن.
بولۇپ ئاق ساقالنى بەرباد ئىتىب،
ياقاسىنى قىلىب چاكۇ فەرياد ئىتىب.
يانىپ تۇشتى ماتەمدا تۇندەك بولۇپ،
ئول ئىشرەتنى غوسسىغە ئويۇرۇلۇپ.
ئاناسى جاھان بانۇي پاك چىھرە،
خەبەر تاپتى كىم ۋە ھەر تەرك ئەتتى مەھرە.
قويۇب شاھ ئاياغىنى باشىن زار،
قىلىب يۇزۇ كوكسىنى ئەيلاب فىگار.
قويۇب ماتەم ئوتى بىلە ناتىۋان.
فىراق ئىچرە تەڭرىگە تاپشۇردى جان.

مەلىك شەھسۇۋار ئوغلىنىڭ ۋە ھەمغۇۋانەسىنىڭ فىراقىدا خاراپ بولۇپ ئەفغان قىلغانى

چۇكۇردى مەلىك شەھسۇۋار ئىلە ھال،
دىدى ئى ئەجەل جانىمنى ئال.
يىگىتلىكتە مۇنداق بالا كورمادىم،
نىشان تەرىپىدىن ئۇ كۇن سورمادىم.
كۇچۇ قۇۋۇتىم باربدا دەردۇ غەم،
يىتىب چەكمادى جان كوكلۇم ئەلەم.
قەرىلغىم داغى دولىتتۇ ھورمىتىم،
جىگەر كوشەم ئەردى كۇچۇ قۇۋۇتىم.
كۇچۇ قۇۋۇتىمدىن جۇدا ئەيلادىڭ،
ئاڭا ھەمدەمنى پىدا ئەيلادىڭ.
بۇلارسىز ماڭا ئىدۇر ھايات،
مۇنكىدەك ھايات ئوتكەننى ياخشى پات.
دەب ئەفغان قىلۇر ئەردى بىچارە پىر،
بولۇپ ماتەم ئىلكىدە جانى ئەسىر.
تەرىكلىكتىن تارتىبان يۇز مالال،
بولۇپ ئەردى زەئىپ ئىچرە ئاندىغكى نال.
ئوغۇل دەردىيۇ ھەم نەشىن غەمى،
خاراب ئەيلەر ئەردى دەمدىن دەمى.

سەلىمنىڭ مەلىك شەھسۇۋارغە كوڭۇل بېرىپ نەسىھەت راي كورساتكانى

چۇ شاھ ئولدى ھىجران غەمدىن خاراب،
سەلىم جاھان دىدىغە ئىزتىراب.
تۇشۇپ ئورتانىپ جانى بىر كۇن كىلىپ،
شاھ ئالىدا ئولتۇردى مەھزۇن كىلىپ.
ئەيتىكىم ئى شاھ نىچۇن سەتەم،
ئوزۇڭگە قىلىپ تارتادۇرسەن ئەلەم.
تەۋللا قىلىب ھەققە سەبىر ئەيلاگىل،
ھەئو غوسسىغە ئوزىنى كوب بەرماگىل.
خۇدا بەندەسىدۇر ئۇلار بىز داغى،
ئۇلارنىڭ مۇنكىدەك ئىتىب بارماغى.
ئىماس ئورۇر ئەلبەتتە بەھكىمى،
ئۇلارغەدۇر ئەلبەتتە بىر ھالىمى.
كىشى چۇن كوزى بىرلە كورگەن ئەمەس،
نەھى بولغان ئولغان ئۇلارغە قەپەس.
يامان فال نەچۇن كېرەكتۇر بۇتۇر
سالۇر بۇ سۇپەتنى ئەييامدۇر.
ئەمەستۇر مۇڭا بىتە ھەمىۇللۇق ئىش،
تەھەممۇل قىلۇر مۇندا قوللۇق ئىش.
تەزەررۇ قىلىب تەڭرىگە سۇبھى شام،
تەلەب ئۇستىدە ئەيلەيلۇق ئەتمام.
يىتىمۇ، پەقرۇ ئەسرۇ غەربىب،
خۇدا يولىدا بىزدىن ئالسۇن نەسىب.

گۇناكارلار زىندانى ۋە بەندىلەر،
كى بەندۇ بالا بىرلە شامۇ سەھەر.
دىلئازارىدە دەردۇ غەم دىدەدۇر،
پەرىشان مەھجۇر رەنجىدەدۇر.
ئۇلارنى قىلىب لۇتفى ئازاد ئىتىڭ،
ئەلب كوئلىنى خاتىرىن شاد ئىتىڭ.
تول ئوكسۇككە خەيرئىلە ئىھسان قىلىڭ،
بۇ ئەلنىڭ دۇئاسىن ئىجابەت قىلىڭ.
بىرىنىڭ دۇئاسىنى ھەق مۇستىجاب،
ئەگەر قىلدى بولدۇق بىلىڭ مىياب.
بۇ ئىشنى قىلىپ شەھ سەبر ئەيلامالىڭ،
ئىبرۇر جۇملە مەقسۇددىن بەر يىماڭ.
پەيغەمبەرلەر ئىچرە ۋە ھەم شەھرىيار،
سالىبتۇر بۇ ھىجران ئوتتى كەردكار.
بار ئەركىن ئۇنىڭ تانچۇق ھىكمىتى،
نىتەي دىسە ئانى قىلۇر قۇدرىتى.
ئەنگىدەككى يەئقۇب پەيغەمبەرىن،
ھەسەد ئوتىغە سالىب ئوغلانلارىن.
سەبەب قىلدى يۇسۇپتىن ئەتتى جۇدا،
فىراقى بىلان ئەيلادى مۇبتەلا.
ھەمىشە كىويۇب داغ ھىجران ئارا،
غەمىن ئولتۇرۇب بەيتۇلھەزان ئارا.
يىغدىن دەمى خالى ئەرمەس ئىدى،
كورەر كوزلارى نۇر بەرمەس ئىدى.
نەھايەتۇ ئاشتى ئىسە غۇسسەسى،
قىلغان بىرلە سەبىرلىك قىسسەسى.

خىتاپ ئەيلادى ھەق ئى مەردى ھەق،
ئەگەر بولدى ئوغلۇڭ جۇدا بىزگە باق.
بىز ئەيتتۇق جۇداسىدىن بىزنىڭ بىرلە بول،
بىزنىڭ بىرلە بولساڭ قايان بارغاي ئول.
ئەگەر ئەمدى مۇندىن ناري غەم يىسەڭ،
بولۇپ سەبىرسىز يۇسۇب ئاتىن دىسەڭ.
سالۇر بىزنى ھەم بىز ئوزىدىن يىراق،
بىلورسەن ئوزۇڭ قايسدۇر ياخشىراق.
ھەر ئىنسان ئولۇب تەڭرى پەرماندىن،
چىقىب كوشەئى بەيتۇل ئەھزاندىن.
ئونۇتتى تامامۇ غەمۇ مىھنەتىن،
ئىككىنچى ئەيتمادى يۇسۇب ئاتىن.
تەھەممۇل قىلىب تەڭرى يادى بىلە،
بولۇب ئەردى ئانىڭ مرادى بىلە.
جاھان ئاپىرىن ھەم پەلەڭ گەردىشىن،
تۇزۇب راي ئىلە قىلدى ئاسمان ئىشىن.
جۇدا بولغان ئوغلىن بىرىب ئىزىزۇ جاھ،
قىلىب مسرى تەختى ئۇزە پادىشاھ.
خوشا بەردىيۇ ئەيلادى شادىمان،
ياروۇدى قارا كوزىگە جاھان،
جاھان مۇلكىدىن جان دەۋلىتۇ ئىلە،
دىلۇ روشنۇ جان ئاگاھ ئىلە.
ئابىد مەنزىلغە قەدەم قويدىلەر،
ئەل ئۇنىڭ ئېتىنى ئەدەم قويدىلەر.
بارىمزغە داغى ئىش ئۇشبۇدۇر،
ئۇكۇن ئىش ئەمەستۇر ئىش ئۇشبۇدۇر.

مەلىك سەلىمنىڭ سوزىگە خوشھال بولۇب، ئىختىيارنى سەلىمغە سالىب خەندە جان قىلغانى

بۇ سوزلەرنى شاھ ئۇ جاھان دىدەدىن،
ئىشتكاچ ياش ئەيلاب راۋان دىدەدىن.
دىدى ئى ھەدىسىڭدا جان راھتى،
سېنىڭ بىرلە بولسۇن جاھان دولتى.
كىم ئولغايمۇ ئانداقكى فىروز شاھ،
تىرىك بولغايۇ قوشقاي ئەنى ئىلاھ.

ھەدىسىڭ مېنى قىلدى ئۇمۇتۋار،
نەچۇككىم تىلەر رايىڭ ئول ئىختىيار.
نىكىم بەندۇ زىندانى ناردۇر بارىن،
قوبۇڭۇ بىرىڭ ئانچە سمۇ زەرىن.
كى ھىچكىمگە مۇھتاجلىق چەكمىسۇن،
خۇدا يولدا ئالسۇنۇ رەنجىمىسۇن.

يىتمۇ پەقىرۇ غەربىۋ ئەسىر،
تۇلۇ بىۋە خاھى يىگىت خاھى پىر.
بىرىك خىلىئەتۇ، ئاشۇ، نانۇ، تاتام،
قۇرۇق قالمىسۇن بەندە خاسۇ ئام.
سەلىم ئۇنچە پەرمان قىلىب ئەردى شاھ،
يۇز ئانچە قىلىب كوشەش ئۇل نىكخاھ.
قىلىب بەندۇ زىنداناىلارنى خالاس،
بولۇك دىدى دەرگاھ ئالىدا خاس.
نىكەم ئەردى دۇنيادا مۇھتاجلار،
غىنى بولدىيۇ تويدىلار ئاچلار.
ئولۇسنىك دۇئاسى بولۇپ رەھبەر،
تەزەررۇ بىلەن ئوزى شامۇ سەھەر.

تەلەب ئۇستىدە بولدى ئۇمتۇار،
كى بەرگەي تىلەكنى پەرۋەردىگار.
بىلە كىمكى خالىق رىزاسىن تىلەر،
بولۇر خەلقى ئەھۋالىدىن باخەبەر.
ئەنىك ھالىدىن ھەم ئۇل ئاگاھ ئىرۇر،
يۇمۇب ئاچقوچ كوز مىرادىن بىرۇر.
ۋەلى ئادىمى ئەسرۇ غەپلەتتەدۇر،
تىكىپ كوزىنى دۇنياغە مەھەتتەدۇر.
ئەگەر بەندىسى بولسە ئەنىك بىلە،
ئەنىك لوتفى ئىھساندىن نەكىلە.
نەچە غەپلىتى بولسە ھەم ئادىمى،
كىرەم كوركى رىزقىن كەم ئەتمەس دەمى.

فىروز شاھ تۇشىدە ئاتىسىنى مۇناجات ئوزرە كورۇپ پەرىشان ئويغانغانى، پەرىزات پەرىشانلىقنىك سەببىنى سورغانى

بۇلار مۇندا تۇرسۇن ئۇ ئۇستىدە،
ئولار كىم نىشاتۇ تەرەپ ئۇستىدە.
قالىب ئەردىلار ئەمدى ئولىيان كىزەر،
قىلىب ئەيلەيلى قىسسەنى مۇختىسەر.
پەرىزاد رەئنا بىلە شەھرىيار،
چىكىب جامۇ كەلكۇن ئالشىب كانار.
ياتىب ئەردىلەركىم سەھەرگاھ ئىدى،
كوز ئۇيقۇدا ۋە كوكۇل ئاگاھ ئىدى.
كى كوردى ئوزىن شاھ سىمىن ئارا،
ئولۇسنىك باشىندا تۇتۇندەك قارا.
ئاتاسى ھەرىمىغە قوسىيە قەدەم،
قاراكۇلۇق ئەردى ھەرەم سەھنە ھەم.
تاپالماس ئەردى كىشكىم خەبەر،
سوراب بىلگەي ئۇل تۇندۇر يا سەھەر.
قەدەم قويسە ئىلگىرى ئۇل شاھسۇۋار،
قاراكۇلۇق ئىچرە چىكىب ئىنتىزار.
قويۇب باشىنى يەرگە گەريان ئىرۇر،
فىراق ئوتىدا باغرى بەربات ئىرۇر.
قىلىب نالۇ زار ئەفغان تۇزۇب،
فغان بىرلە ھەر لەھەز كوكلىن بۇزۇب.

مۇناجات ئوزرە دەيدۇ ئى بىرۇ بار،
سىنىك ھەزرىتىگدە ئىرۇر ئاشكار.
كى يىللار تەلەبكار پەرزەند ئىدىم،
ئەسرۇ خاراب جىگەر بەندە ئىدىم.
كى مەن بارسام ئورنۇمدا ئولتۇرغاي ئۇل،
ئوچۇرگەن چىراغىمنى ياندۇرغاي ئۇل.
ئولۇسۇم ئوزرە پادىشالىق قىلىب،
كىيىب تاجۇ، تەختىم ئوزرە ئولتۇرۇب.
جاھان ئىچرە ئەيشۇ سەرۋەر ئەيلەگەي،
ئۇنى كورسە روھۇم ھوزۇر ئەيلەگەي.
نەچوككىم تىلەر ئەردى خاتىر ماڭا،
بارى روشەنۇ زاھىر ئەردى ساڭا.
ئىنايەت قىلىپ بەردىك ئانداق ئوغۇل،
كىم ئىچىلغان ئەمەس ئەردى ئەيلا گوۇل.
ۋەلى غۇنچەسى ئەچىلۇر چاغىدا،
كورۇنۇپ كىلۇردە نەزەر باغىدا،
نەغەم تەندۇ باغىغە قىلدىك دۇچار،
قايان سالدى گەرددىن بىئىتبار.
كى نامۇ نىشاندىن ئانىك خەبەر،
بىلالمىدىم باردى نۇرى بەرسەر.

كىيىكنىڭ ئىزىچە بولۇپ روبىراھ،
قايان باردى پەرزەندىم دىلبەندىم ئاھ.
جاھاندا تىرىكمىكىن يا ئولۇك،
يانا بارمۇكىن ئانى كورگۇلۇك.
ۋە يا خۇد بۇ ئارمان ئىلە خارۇ زار،
بېرىپ جان قالارمەنمۇ بىبەركى بار.
دەرەختىكى بىبەركى بار ئولغاي ئول،
جاھان ئىچرە نىقەدەر دارئولغاي ئول.
نە سايە ئىرۇر ئاڭا نە مۇۋەئى،
كى سايا سىدا بەرە يىگەي سۇۋەئى.
كىسىپ ئوتقە ياقماقتىن ئوزىگە ئانى،
جاھان بوستاندا سودى قانى.
مېنى ئەسلا جەبرىكۇبار ئەيلەدىڭ،
كى بىقەدىر ۋە بىئىتبار ئەيلەدىڭ.
كىسلىمەي ئۇمىدىمنىڭ بولدى قانى،
نە قىلدى فىراق ئوتقە ياقماي مېنى.
ئاتاسىنى چۇن كوردى بۇ ھال ئىلە،
پەرىشان ئاشىپتە ئەھۋال ئىلە.
كى نا ئۇمىدلىك ئوزرە ئەيلەب نەفىر،
فىراق ئوتىدا ئورتەنۇر خەستە پىر.
پەرىشان ئولۇب قوپتى بىدار ئولۇب،
ئاتاسى فىراقىدىن ئەپكار ئولۇب.
كوزىدىن تەرەھھوم ياشى ئاقىلىب،
ئاتاسى ئوتى جانىغە ياقىلىب.
پەرىزاد رەئنا داغى سەسكانىب،
كوزىن ئاچسە فىروز شاھ ئويغانىب.
قوپۇب ئولتۇرۇب زار-گەريان ئىرۇر،
پەرىشانلىق ئوتىدا بەريان ئىرۇر.
دىدى شوخ رەئناكىم ئى شەھرىيار،
ناغۇ خاترەڭ بولدى مۇنداق فىكار؟
ناغۇ نەركەسڭ ئەشىك ئىلە لالە نام،
بولۇپ ئىشرەت ئۇيقۇسىن ئەيلەر ھارام.
مېنى ئەيلە بۇ ھالدىن باخەبەر،
كى قان بولدى ماڭا بۇ غەمدىن جىگەر.

فىروز شاھنىڭ تۇشىدە ئاتاسىنى كورگانىنى پەرىزادقا ئەيتقانى

دىدى ئى كوزۇم روشنى مەھۋەشىم،
دىباڭكىم نە ئۇچۇن راۋاندۇر ياشىم.
ناغۇ مۇنداق ئاشىقتە ئەھۋال مەن،
بولۇب خاترەم خەستە بەرھالەمەن.
تۇشۇمدە ئاتام ھالىن ئەسرۇ خاراب،
كورۇب تۇشتى كوڭلۇمگە بۇ ھېچ تاب.
مېنىڭ ئۇچۇن ئەسرۇ دىل ئەپكار ئىمىش،
فىراقىمدا ئەھۋال دىشۋار ئىمىش.
باشىنى قويۇب سەجدىگە خەستە پىر،
يۇزىنى سورۇپ يەرگە پىر پەقىر.
مۇناجات ئوزرە ئىيدۇرورکى ئى ئىلاھ،
قانى كوزلەرىم نورى فىروز شاھ؟
قانى ئول بۇ يەرگە يىتىب ھاسلىم،
كورەر كوزىمۇ جانۇ ئەقلىمۇ دىلىم.
ئانامدىن ھېچ ئاسار پەيدا ئەمەس،
مۇناجات ئوزرە بىر ئاتامدۇر بەس.
ئاتام ئانچە قىلغاندا مەزلۇم ئانام،
يىمەسمو ئەيدى بولسە يۇز مۇنچە غەم.
فىراقىمدا مەزلۇم مىسكىن ئوتۇپ،
ئاتام قالدىمۇ يالغۇزدىن غەم يۇتۇب.
ئاتام يانىدا ئوران خالى دۇرۇر،
مىگەركىم ئەجەل پايمال دۇرۇر.
پەرىشانلىغىمچە سەۋەب ئوشبۇدۇر،
بۇ غەم بىرلە جان خارمىنىم سۇدۇر.

پەرىزادنىڭ فىروز شاھنىڭ تۇشىنى ئاڭلاب پەرىشان بولۇب، شەھرى سىمىنگە بارور مەسلىھەتىنى كورگانى

ئىشتىكەچ بۇ ۋاقىئەنى ئول نازىنىن
بولۇب خاترى خەستە جانى ھەزىن.
توكۇب شەمئىدەڭ ئەشىك دۇردانىسىن،
كورەلمەي ئول ئوتتا پەرۋانەسىن.

دىدى ئى ئىزىمك توزى تاجۇ سەپەرىم،
ئاتاك ئاندىق ئولسە فراقىدا زار،

باشىمدىن ئايانمم تەپلىك بارىم.
ساڭادۇر نە پەرمانلىساڭ ئىختىيار.

سىمىن مېنىڭ مېنىڭدەك زەئىبو ھەزىن،
ۋەتەن ساربغە خاترەڭ قىلسە مەيىل،

ساڭا سەدىقى بولسۇن سەن ئولسە غەمىن.
نەمەنئ بولۇڭدا تۇمەن جان تەقىل.

نەيەرگە قەدەم قويساڭ ئول يەردە مەن،
موڭا مۇنچە خاتىر پەرىشان نەدۇر،

باشىمدۇر ئايانمدا ھەر قايدا سەن.
دىلۇدىدە بەريان گەريان نەدۇر.

پەلەك ئەمدى سەندىن يىراق ئوتسۇن،
ئاتا ـ ئانا ئاندا ئاندىق خاراب،

فراقىنىڭ بالاسىنى كورسەتمىسۇن.
بولۇب بىزگە تورماغلىغى ئەرمەس ساۋاب.

شاه تاجى بىلە ماھىروي شەھرى زەررىندىن كىلىب فىروز شاه بىلەن پەرىزادنى ياخشى ياراغلار بىلە شەھرى سىمىنگە ياندۇرغانى

بۇ سوزدىن بولۇب شاه بغايەت خۇشان،
بۇلار ھەم ئىجازەتلەشب ئاتلانىب،

مۇڭاپىق ئىككى يار ئولۇب ئولزامان.
راۋان بولدىلار ئەرسە ئوتتەك يانىب.

قىلىب ئىتپاق ئەيلەدىلەر ياراغ،
ئاتا ۋە ئانا يىغلاشب قالدىلار،

بەرەرغە ئەيلەدىلەر بىئەيشۇ فاراغ.
فراق ئۇچرە غەم نەغىسىن چالدىلار.

خەبەردار ئولۇب كەلدى شاه تاجۇ بەخت،
بارى ئالەم ئەھلىغە ھال ئوشبۇدۇر،

كى باغلار جىگەر بەندى سىمىنگە رەخت.
بىل بارچىغە ئوشبۇ ئەھۋالىدۇر.

ئاناسى داغى ماھىروي زەرىن،
كى بارچە تەلەپكار پەرزەند ئىرۇر،

دىل ئەفكار كەلدى ئىرۇر چۇن زەئىف.
چۇ بۇلدى ئاڭا جانى دىلبەند ئىرۇر.

زەئىفۇ قەۋى ئالەم ئىچرە بىلە،
ئەگەر كورسە كوز قەترە ياشىدىن،

ئىرۇر بارچەغە ھىجرى مۇشكۇل ۋەلە.
يىتەر ئولدەم ئويرۇلگەنى باشىدىن.

زەئىف ئەلگە دىشۋار ئىرۇر ئوزگەدىن،
كېپى پايىغە تەگسە ناگھان خار،

زەئىف ئەل دىل ئەفكار ئىرۇر ئوزگەدىن.
قىلۇر جانىغە نەيزە يەتكەنچە كار.

مۇكەممەل بولۇب بارى جابدۇقلارى،
بۇ يەڭلىغ جىگەر خۇنلۇق ئىلە مەدام،

چقىب يۇككە جابدۇقتىن ئارتۇقلارى.
قىلور پەرۇبرىش كورسەتىپ ئىھتمام.

پەرىدىن بىرىب شاه قىرق ئوي قىزى،
ھەمىنكم يىتىپ ياشقە بالىغ بولۇر،

كى ھەر بىرىنىڭ يەرگە باسقان ئىزى.
ئەنىڭ شۇەسى بۇالىق بولۇر.

پەلەكتىكلەر كوزىگە تۇتىيا،
دەربخاكى، ئالەم ئىشى ئۇشبۇدۇر،

بولۇر ئەردى ئادەملەرغە خودنە بالا.
جاھان ئەھلىنىڭ ئىشى ئوشبۇدۇر.

بەنە نەچە قۇل بەتچىلەر ھەم بۇتۇر،
بوگۇنكم كورەر مېھرىبانلار ۋىسال،

كى كورگەن ئەمەس ئەردى ئەيىامدۇر.
ئوتەرچۇن بۇگۇن تاڭلا باردۇر خىيال.

تۇتۇب ھەر بىرى بىر باھار قاتار،
چۇ تەگرى تاڭالا بۇ ئەمر ئەيلامش،

راۋان بولدىلار يولغە بىختىيار.
جاھان ئەھلىنىڭ شۇەسى بۇ ئىمش.

فىروز شاه بىلەن پەرىزادنىڭ شەھرى سىمىنگە يېتىپ بارغانى، مەلىك شەھسۇۋارنىڭ بۇ خەبەرنى ئىشىتىپ تامام خەلق بىلە ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ كورۇشۇپ بىك ئوغلىن كوروپ شاد ئولغانى، فىروز شاھنىڭ ئاناسىن يوقلاغانى

راۋايەت قىلۇر بۇ سوپەت پەرىراھ،
كى چۇن يەتتى سىمىنگە فىروز شاھ.
ئاتاسى خەبەردار ئولۇپ شادمان،
بولۇپ كوزلەرىگە يارۇدى جاھان.
كىم ئوچكەن چىراغنى ھەق ياندۇرۇپ،
يوقالغان جىگەر بەندىنى يەتكۇرۇپ.
قۇرىغان گۇلۇستاننى سەبزە ئىتىپ،
چىقىپ كەلدى سەرۋەر دانە يىتىپ.
چىقىپ ئالغە ئوترو شاھۇ گادا،
كورشۇپ قىلىپ جانلارىنى پىدا.
ئاتاسى ئايىغغە ئوغلى تۇشۇپ،
قۇچۇپ ئوغلىنى كوزلىرى يورۇشۇپ.
تۇكۇپ شادلىق ئەشكىنى كوزىدىن،
كوتەرمەي كوزىن ئوغلىنىڭ يۇزىدىن.
قىلۇر ئەردى شوكۇر خودايى كەرەم،
نەچۇككەم بۇ ئوغلى بىلە ھەم تەسلىم.
ۋە لېكىن ئاناسىنى فىروز شاھ،
ئاتاسى بىلە كورمىگاچ تارتىپ ئاھ.
دىدى ئەي دەرىغ ئول ۋەلى نەمەتىم،
دەمى كورمىگەن خەبەر غەمۇ مەھنەتىم.
ئانام مېھرىبانىم قىبلەم قانى،
كى سۇلتان ئاتام بىرلە كورمادىم ئانى.

مەلىكىنىڭ فىروز شاھغە ئاناڭ سېنىڭ فىراقىدا باردى دەپ ئەيتقانى، شەھرۇ خەلقى ئالدە پادىشالىغنى فىروز شاھغە نەسىھەت قىلىپ تاپشورغانى ھەم ۋەسىيەت قىلىپ جان بەرگانى

چۇ دەرد فىراق ئىلە شاھ جاھان،
بولۇپ ئەردى زەئىف ئىچرە بەس ناتاۋان.
ۋەلى ئوغلىنى كورمەك ئۇمىددە،
يۇزىنى يۇزىگە سۇرمەك ئۇمىددە.
ئېلىنىپ تۇرۇپ ئەردىڭ ئولمايىن
تىرىكىڭ ئولۇڭ ساندا بولمايىن.
يوق ئەرسى ئوتۇپ دەردۇ غەم مەغزىغە،
چىقارغە يىتىپ ئەردى جان ئاغزىغە.
كى يەتتى جىگەر بەندىيۇ بىر زامان،
ئەنىڭ خوشلۇغى بىرلە جسمىدا جان.
تورۇپ ئەردى بىرلە ھەز ئەيلاب قارار،
ئاناسىن سۇئال ئەيلەگەچ شەھرىيار.
فىراق داغى دەردۇ غەم يادىغە،
توشۇپ سالىب جان ناشادىغە.
ئەيتتىكىم ئى نۇرى دىدەم ھېنىڭ،
مەنە سالدى يالغۇز فىراقىڭ سېنىڭ.

فىراقىدا بەرباد قىلدى ئۇزىن،
فىراقىڭ غەمى بىرلە يۇمدى كوزىن.
يېتىپ ئەردىم ئول ھالغە مەن داغى،
بولۇپ ئەردى ئومرۇمنىڭ ئاخىر چاغى.
سېنى كورمەكىم ئەردى بىر ئارزۇ،
ھايات ئىتەرىمدىن غەرەز ئەردى بۇ.
كى سەن بولساڭ ئورنۇمدا تاجۇ تەخت،
ساڭا بولسە ۋە ئورناسا تەختۇ بەخت.
بولۇپ خاترەم جەمى سەندىن تامام،
جاھان باغمدىن ئەيلگەيمەن خۇرام.
بەھەمدىللا ئولكىم مىراسىم ئىدى،
سېنى بەردى باشتىن ياراتقان ئىدى.
ساڭا بولسۇن ئەمدى جاھان گۇلشىنى،
خۇدا سالامەت تۇتسۇن ئەمدى سېنى.
گۇلۇ گۇلشەنىڭ تازا بولسۇن سېنىڭ،
جاھان ئىچرە ئاۋازىڭ بولسۇن سېنىڭ.

نەهال قەددىڭ سەرۋىرىڭ سەرفراز،
بولۇب چەكمىسۇن دەھرىدىن ئىھتراز.
فىراقىڭدا ئەگەر باردى ئول ھەمدەمىم،
مېنىڭ ھەم قېلىب ئەردىن ئۇشبۇ دەمىم.
مۇنۇ شەھرۇ مەلىكۇ ۋىلايەت سېنىڭ،
بارى تەركو تاجۇ رىئايەت سېنىڭ.
توزۇڭ تەرى ئەيلە ئەدلۇ بۇنياد قىل،
ئادالەت بىرلە مۇلكو ئاباد قىل.
فەقىرۇ غېرىبۇ يېگىتۇ قېرى،
سېنىڭ خەيرىڭ ئىلە قۇۋانسۇن بارى.
بوتۇر ئەل دوئاسى كى ھەمرا ئولۇر،
نە قىلساڭ ئىشىڭ بارى دىلخۇۋا ئىرۇر.
ئولۇس ياخشى خۇلقۇڭدىن ئولسۇن خوشان،
نىكەم فتىنىدىن مۇلكۇڭ ئولسۇن ئامان.
ئولۇس كوڭلىكىم شاھىتىن جەمى ئىرۇر
نە مەقسوتكىم بولسا تەڭرى بىرور،
دىل ئازارىلىق پىششەسى شۇمدۇر،

نە بولغاي دىلئازارى مەلۇم دۇر.
بولۇب رەھىم دىل خەلق ئىچىن شاد قىل،
دوئادا بىرەرتە بىزنى ھەم ياد قىل.
بۇ يەڭلىغ ۋەسىيەتلەر ئۇستىدە ھەرف،
سورۇب قىلدى جانەنى جانانغە سەرف.
مەلىكزادە ئەيلەب ياقاسنى چاك،
بولۇب بارچە بۇ غۇسسىدىن دەردناك.
چىكىب دەردلىغى ئاھ ئازا تۇتتىلار،
ئازا ئىچرە خۇناب غەم يۇتتىلار.
مەقامىكى ھەم خانەسى مەنزىلى،
بولۇب ئەردى جانانسى مەنزىلى.
ھەم ئول شاھ ئالەمنى يەتكۇردىلەر،
ئاڭا يار ھەمدەمنى يەتكۇردىلەر.
قويۇب مەنزىلغە يانىب خاسۇ ئام،
بولۇب خەتمى ئولۇسقە چىكىلىب تامام.
قاراسنى شاھزادىنىڭ سالدىلار.
ئىزا خىلئىتىن ئىگنەدىن ئالدىلار.

فىروز شاھنىڭ تەختىتە ئولتۇرۇب ئەدلى بۇنياد قىلغانى، يۇز ئەللىك يىل پادىشالىق سۇرگانى

چۇ شاھزادە سالدى ئىزا خىلئەتىن
ئاڭا قويدى گەردىدىن جاھان نوبتىن.
ئاكابىر يىغىلىب تەۋازۇئ بىلەن،
كىلىب بىكلار ئەھلى تۇۋابئ بىلەن.
قويۇب تەخت كەيدۇردىلەر تاجۇ زەر،
تابوغىندا ئەل باغلىدىلەر كەمەر.
ئەنىڭ ئاتىدا خۇتبەنى تۇزدىلەر،
ئەنىڭ ئاتىدا سەككە كورگۇزدىلەر.
ئەنىڭ دولتى نوبتىنى چالدىلەر،
ئولۇس ئىختىيارىنى ئاڭا سالدىلەر.
ئولۇسنى بىلىب تەخت ئوزرە ئولتورۇب،
ئاتاسى ئورنىدا پادىشالىق سۇرۇب.
ئولۇس ئۇزرە سۇلتانلىق ئاينەنى،
ئەنىكدەك توزۇب قويدى يەئنەنى.
كىم ئاندىن ئوكۇن قىلمادى ھىچكىم،

ھەم ئاندىن ئوكۇن بىلمادى ھىچكىم.
ئادالەت بىلە توزدى ئانداق ئوزىن،
ئىككى قىلمادى بىر ئەيتقان سوزىن.
يىتمۇ پەقىرۇ غېرىبۇ ئەسىر،
تولۇ بىۋە، خۇۋاھى يېگىت، خاھى پىر،
غېنى بولدىلەر خەيرى ئەھسانىدىن،
تەمە قىلمادىلەر كىشى خانىدىن.
ئولۇس بولدى خوشھال ئۇنىڭ توردىن،
كىشى كورمدى زور ئەنىڭ جەۋرىدىن.
ئولۇس ئىچرە پەيۋەستە غەۋغا ئىدى،
تويۇ ئىشۇ ئەيشۇ تاماشا ئىدى.
يوز ئەللىك يىل ئانداق پەلەك گەردىشىن،
كورۇب دولتۇ ئىشرەت ئاسايىشىن.
گولۇستان ۋەسل ئىچرە شاد ئەردىلەر،
فاراغەت ئوزرە خودمراد ئەردىلەر.

خىيال ئەيلەمەس ئەردىلەر كىم پەلەك،
قىلۇر ئىشرەت ئەيىيامنى ئۇزگىرەك.
يىتىب كىلىشى ئىشرەت ئىچرە قۇيۇن،
ئوچۇرمەككە گۇللەرنى باشلار ئويۇن.

خازان بورجىغە يۇز كەلتورۇر باھار،
قۇيار شاخ گۇللەرنى بىبەرگى بار.
قىلور تىرە تۇن ۋەسل ئەيىيامنى،
ياپار يۇزىگە ھىجرى ئەجەل دامىنى.

پەرىزادنىڭ فىروز شاھ بىرلە گۇلۇستاندا ياتقىنى، سەھەر ئويغانىپ چىمەندىن ناللە ئىشتىپ، زوھرە دەردىدە بولۇپ ئالەمدىن ئوتكانى

راۋايەت قىلۇر بۇ سۇپەت پىردون،
كى كورگىم نەچوك كورستۇر ئويۇن.
خازان پەسلىيۇ بەرك رىزان چاغى،
ساۋۇق يەل بىلە سورۇلۇر زان چاغى.
كى شاھ سەرەخىراز ئىلە گۇلئۇزار،
چىمەن سەھندە بادەئى خۇشكۇۋار.
چىكىب بىر بىرى بىلەن ھەم خوۋاب ئىدى،
تاڭ ئاتقۇچە ئۇل كىچە ماھتاب ئىدى.
كى ۋاقتى سەھەر ئەردى سالقىنى،
ئەسىب داردى ماھنىڭ جالغىنى.
كوزىن سەسكەنىب ئاچسا گولزاردىن،
كىلور نالەئى زار ھەر ساردىن.
نەشاخۇ، نە بەرگۇ نە سەھنى چىمەن،
قىلۇر نالەئى زار گايى سىمتەن.
خازان يەتسە بىزگە سەن ئەردىڭ باھار،
سېنىڭ بىرلە ئەردۇڭ گولۇ گولئۇزار.
سېنىڭ خوشلوغۇڭ بىرلە فىروز شاھ،
قىلۇر ئەردى بۇ سەھنىنى جىلۋىگاھ.
سېنىڭ بىرلە ئالەم گۇلۇستان ئىدى،
سېنىڭ بىرلە فىروز سۇلتان ئىدى.
فىراقىڭ ئونى موپتالا قىلغۇسى.
غەربىبۇ ئەسرۇ گادا قىلغۇسى،
دەرىغاكى بۇ ئالەم بۇئاپا،
قىلور خەستە جانلارغا ئاخىر جاپا.
ئىشتكەن بۇ نالەشنى نازۇك سەنەم،
تۇشۇب جانغە ۋەھىم ئوزرە دەردۇ غەم.
ئەنگدەك توتۇب شەنى پەرياد ئىتىب،
يىقىلدى سولۇب مەگزى ئوزىدىن كىتىب.

خەبەردار ئولۇب شاھ ئۇنىڭ ھالىدىن،
ۋەلى بىلمەي ئول نالەش ئەھۋالىدىن.
نە تورلۇك ئىلاجىكى دەرلەر بارىن،
قىلىب كورمەدى سەھمىتى دىلبىرىن.
تەسەددۇق قىلىب مۇلكىتو مالىنى،
تاپالمادى سەھمىت ھالىنى.
ئوشۇل بىخود ئولغان بىلە گولئۇزار،
جاھان گولستانىدىن ئەتتى كانار.
ئوشۇل ۋەھىم ئىلە زەھرەسى يارىلىب،
قالىب ئەردى تەن روھىدىن ئايرىلىب.
قارارادى كوزىگە جاھان شاھنىڭ،
پانا دەردى ياپتى يۇزىن ماھنىڭ.
فىراق ئوتى ياندى خىرران جانغە،
خازان يەتتى سەرۋە گۇلستانغە.
ياقاسىيۇ كوكسىن قىلىب چاك ـ چاك،
دەرىن ئەردىكىم قىلغاي ئوزىنى ھالاك.
ئۇرۇب ئوزىنى يەرگە پەرياد ئىتىب،
ئونۇت بولغان ئوتلارنى بۇنياد ئىتىب.
تاپالمادى ھىچ دەرمانەنى،
نە قىلسە بولۇر تەگرى پەرمانىنى.
خازان يامغۇرىدەك توكۇب ياشنى،
بولۇتتەك قارا قىلدى پوي باشنى.
يۇز ئەللىك يىل ئىچرە خۇدا بەرگەنى،
بولارغە بىر ئوغول بار ئەردى ئەنى.
مەلىك تاجۇ بەخت ئەسرا ئىلتىب ئىدى.
قىزىم ئورنىدا ئولغاي ئول دەب ئىدى.
قويۇب ئەردى ئاتىن فەرروخ سۇۋار،
يىگىرمە ياش ئەردىلەر ئول شەھرىيار.

ۋەلى بۇ زامانلاردا هازىر ئەمەس، كى بۇ غەمدە قىلغاي پەرىشان كۆڭۇل.
فىراق ئىچرە كويگۈچى شەرورۇ بەس. ئەنىك بىرلە باھەم بولۇب يىغلىغاي،
يەنە قىز يوق ئەردى ۋە يانە ئوغۇل، بىرى بىرىگە ھەمدەم بولۇب يىغلىغاي.

پەرىلار ئاسماندىن ئاڭلاب كىلىب پەرىزادنىڭ جىنازىسىنى ئېلىب ئۇچقانى، فەروز شاھنىڭ فىراقىدا ناله قىلىب يىغلاغانى ۋە پادشالىقنى تەرك قىلىب گادالىقنى ئىختىيار قىلغانى

چۈپاك ئەردى ساندۇق ئارا پاك ئىتىب، دەي ئالغايمۇ مەن ئۇزۇرۇ تەقسىر ئاڭا.
سالىب ساندۇق ئاغزىن تۇتۇب بىكتىب. دىدىيۇ گادالىقنى قويدى كوڭۇل،
تۇرۇب ئەردىلار چەرخىنىڭ تاقىدىن، غەمۇ بىناۋالىقنى قويدى كوڭۇل.
پەلەك سەبەسىدىن كوك ئۇراقىدىن. ئازا خانەدا چىللە ئولتۇرۇب،
سىيەپوش جەمئى توشۇپ كەلدىلەر، چىقىب كەزگەي ئوزگە جاھاننى يۇرۇب.
ياقايىتتىشبان فىغان قىلدىلەر. بۇ يەگلىغ خىيال ئەيلاب ئول شەھرىيار،
مەلەك ئەرپلەر يا ئۇلار ھور ئىدى، بولۇب فۇرقەت ئەندۇھى بىرلە فىكار.
كىشى كورسە جاندىن ئىلىك يۇۋار ئىدى. ئوتۇب تەختتىن تاشلىدى تاجۇزەر،
بۇلار بارچە ھەسرەت ۋە ھەيران باقىب، تاڭىب غەمۇ قۇرىدىن بىلىگە كەمەر.
تۇرۇب ئەردىلەر زارۇ گەريان باقىب. كىيىب ئىگنىگە بىرقارا ئېسكە شال،
بىلالماي ئول جامائە نە خىلدۇر، نەھالىن فىراق ئەيلاب ئانداقكى ھال.
كى كوز ياشلارى ئىلە كىم سەلدۇر. قىلىب كۇشەئى بەيتەل ئاخىرىن ۋەتەن،
ئىلىب چقتىلەر كوككە پەرۋاز ئۇرۇب، فىراق ئوتى بىرلە بولۇب شەئىلە زەن.
باقىب قالدىلەر كوزلەرى تەلمۇرۇب. كۇيۇب ئورتانىب زار گەريان ئىدى،
فىغان بىرلە شاھ يىغلار زارۇ زار، ئىشى كوچى پەريادۇ ئەفغان ئىدى.
كىم ئوز خىلىغە ئاقىبەت باردى يار. ۋىلايەت دىنۇ ئەل ئولۇسدىن غەمى،
نە تەقسىر كەچتىكى بۇ دىلرابا، يوق ئەردى ئوزى ئەردىيۇ ماتەمى.
مۇنگدەك ۋاپاسزلىق ئەتتى ماڭا. ئولۇستىن خوشانلىق بولۇب بىرتەرەب،
بىلالمىدىم ئوزۇرىنى قولمادىم. بارۇر بولدىلەر تارقىشىب ھەرتەرەب.
خەبەردار بۇ ھالدىن بولمادىم. قويلار زابۇنلارغە بىداد ئىتىب،
گادالىق تەرىقى بىرلە دەر بەدەر، يورۇر بولدىلەر ئاھ پەرياد ئىتىب.
يۇرۇب ئىستىسەم ئونى شامۇ سەھەر. ۋىلايەت ئىشى قالدى بىزەبىت ئولۇب،
تاپىلغايمۇ نامۇ نىشانى ماڭا، ئولوسنىڭ باشى غەم بىرلە ئويرولۇب.

خەلق كىلىب فەروز رايغە پادشا نە ئۈچۈن مۇنداق قىلادۇر؟ خەلق چايقالىبدۇر، خەلق ھالىن پادشاغە ئەرز قىلى دەب ئۇنى مەلىككە ئىبەرگانلارى

چۇ تۇشتى بۇ ھالەت خالايىق ئارا كىلىب باردى فىروزراي ئالدا،
يىغلىب ئولۇغۇ كىچىك بىنەۋا. سالىب سەئىيۇ تەدبىرۇ راي ئالدا.

دىدىلەركى ئى شاھ غەمخوۋارەسى،
دۇئاسى سەن بۇ ئىشنىڭ نىدۇر چارەسى.
ئولۇس قالدى بىسەر جاھان چايقالىب،
تامام ئەل بۇزوقلۇققە كۆكلەن سالىب.
كەرىب شاھ ئالىندا ئەرز ئەيلەگىل،
يامەن - ياخشى ھەرساردىن سوزلەگىل.

كەم ئادەم ئاتا چاغىدىن تا بۇ دەم،
كەم ئولغان ئەمەس ئادىمىدىن بۇ غەم.
توغۇپتور بارى ئادەم ئولمەك ئۇچۇن،
ئولۇم زاھىر ئولغان ئەمەستۇر بۇگۇن.
ئولۇم باردۇرۇر تا جاھان باردۇرۇر،
فىراقۇ بۇ ئاھۇ فىغان باردۇرۇر.

فەروزراي فەروزشاھغە بارىب خەلقنىڭ مەسلىھەتىن ئېيتىب نەسىھەت قىلغانى، ھىچ بولمىسا پادىشالىق ساڭا كەرەكمەس بولسە ئۇنى ئوغلۇڭ فەرروخسۇۋارغە بەرەلى دەپ ئەيدگانى

قوپۇب بارسە شاھ ئالدىغە نىكخۇۋاھ،
غەمىن ئولتورۇپتۇر چىكىب دەردۇ ئاھ.
كەرىب تۇردى چۇن كوردى شاھ جاھان،
دىدى ئولتۇراي مۇھەررەم مېھرىبان.
دىگىل كەم پۇتەرمۇ يۇرەك يارەسى.
بولۇرمۇ فىراق ئوتنىڭ چارەسى.
فىراق ئوتى بىرلە تۇتاشتىم تامام،
بۇ غەم بىرلە تولدۇرمۇ تاشتىم تامام.
دىدى ئاڭا فىروز كايىما شەھرىيار،
بىنايى جاھان تا تاپىپدۇر قارار.
بۇ دەردۇ فىراقۇ بۇ ئەندۇۋۇ غەم،
بۇ سوزۇ گەدازۇ بۇ ئوتۇ ئەلەم،
جاھان ئەھلىدىن خالى بولغان ئەمەس،
سىنىڭ جانىڭ ھالى بولغان ئەمەس.
ئاتالار ئانالار قايان باردىلار،
بىرى بىرىگە ئەيلەب فىغان باردىلار.
بارىمىزغە داغى بارار يول بۇدۇر،
بارى ئالەم ئەھلىغە ھال ئوشبۇدۇر.
تەھەممۇل كىرەك تەڭرى پەرمانىغە،
رىزا بەرمەك كىرەك ئۇنىڭ بويرۇغانىغە.
خۇدا بەندە ئىنى قىلۇر پادىشاھ،
كى بولغاي خالايىققە پۇشتى پاناھ.
قويلار زابۇنلارغە كوچ قىلمىغاي،
كوڭۇللەرنى بىر بىرىگە ئوچ قىلماغاي.
خالايىق ئىچىندە، تەپاك ئولمىغاي،
بىر بىرىدىن ئول يىراق ئولمىغاي.
ساڭا تۇشكەلى بۇ فىراقۇ بۇ غەم،
تىگمىدۇر ئۇلۇسىغە بىغايەت ئەلەم.
قويۇبدۇر بۇزۇغلۇققە يۇز بارچە ئەل،
تاڭمىدۇر پاراكەندە بولماققە بەل.
زەبۇنلارغە كوچلۇقلارى زور ئىتىب،
يۇرۇرلەر ئىشكىدىن ئىشككە يىتىپ.
سورۇب ھوزورىغە كىمسە يەتمايدۇرۇر،
كىشى كىشى سوزىن ئىشتەمەي دۇرۇر.
قىيامەتنى سەندىن سورالارمۇ،
سەنەندى قىلماغىل بۇ غەمۇ قايغۇ.
قالىب بىسەر ئەل كورماسۇن زولۇمۇ زور،
پەلەك سالماسۇن ناكى ئاشۇبۇ شور.
چەقىب دولىتۇ تەختىڭ ئۇستىدە بول،
ھەمۇل ئىلە بەختىڭ ئۇستىدە بول.
ئاتاڭدىن ئاتاڭغە يىتىب تا بۇ دەم،
تىگىب ساڭا بۇ دولىتۇ مولكۇ جەم.
قالىب ئەردى گەر تەرك ئىتار ھەم ئىسەڭ،
ماڭا شاھلىق ئەمدى كىرەكمەس دىسەڭ.
مەلىك زادە پەررۇخ سوۋارىڭغە بەر،
يىتىلدى ئىكىن ئەمدى ئۇل داغى ئەر.
پەرىزاد قىزلار بىرلەن نازىنىن،
ئاچىب جەددىجە ھەد ئوزرە بالۇ پەرىن.
راۋان شەھرۇ زەررىنغە يەتسۇن بارىب،
بۇ ۋاقىئەنى ئاندا ئەيتسۇن بارىب.

مەلىك زادە فەرروخنى ئەلىپ كەلىپ،
ئۇز ئورنۇڭدا سەن ئانى سۇلتان قىلىپ.
نە ئىشكە رەجۇ ئەيتساڭ ئى شەھريار،
ساڭا ئاندادۇر ھەر نەچۇك ئىختيار.
يوق ئەرسە ئۇلۇسنى بۇ يەڭلىغ خاراب،
قويۇپ ئۇزگە ئىش قىلماق ئەمەس ساۋاب.

ئۇلارغا ئەگەرچە ئايياندۇر بۇ ئىش،
ۋە لېكىن كېرەكدۇر بۇ ياندىن باريش.
پەرىزادنىڭ ھەم بىلىپ ھالەتىن،
كىلۇر قايدادۇر ھەم كورۇپ تەربىيەتىن.
پەريلار ئالدىكىم ئېلىپ كەتتىلەر،
ئالىپ بارىپ ئول يەردە دەفىن ئەتتىلەر.

فىروز شاھغە فىروزرايىنىڭ مەسلىھەتى خوش كېلىپ نازىنىنغە پەرى قىزلارنى قوشۇپ يىبارگانى

بۇ سوزلەر كەلىپ شاھغە بسيار خوش،
دىدى كەلسون ئول نازىنىن ئول ماھۇۇش.
كەلىپ نازىنىن شاھ ئاياغىغە زار،
توشۇپ يۇزۇ كوكسىنى ئەيلەپ فىكار.
قىلىپ شاھ يەنە پارە - پارە ئۇزىن،
فىغان ئەيلادى يەرگە سۇرتۇپ يۇزىن.
كى تاش ئۇلسە ئولدەم ياريلغاي ئىدى،
ئۇلار ھالىغە ناله قىلغاي ئىدى.
دىدى شاھكىم ئى نازىنىن گۇلئۇزار،
ئەنىڭدەك فىراق ئوتىمدا بەقارار.
بولۇب مەن تەخت نە تاجۇ كەمەر،
نە شەھرۇ نە خەلقۇ نەسىمۇ نەزەر.
باريدىن كەچىپمەن جاھاندىن ئۇتۇب،
ئەمدى مەن گادالىق تەرىقىن تۇتۇب.
ئەنىڭ بىرلە ئەردى مېنىڭ شاھلىغىم،
شايى بولمىدى ئاڭا ھەمرالىغىم.
بارىب ئەمدى شاھ تاجۇ تەخت ئالىدا،
ھەم ئول ماھرۇينىڭ بەخت ئالىدا.
بۇ ۋاقىئەنى ھەم بەندىنىڭ ھالىنى،
پەريلار ئالىب ئۇچقان ئەھۋالىنى.
قىلىب ئەرزۇ مەلۇم ئىتىب كەل ماڭا،
بۇلارنى بىلىبان يىتىپ كەل ماڭا.
ئەگەر گۇلئۇزارىمنى ئىتىب ئۇلار،
مۇقامىنى ئوز شەھرىدە قىلسالار.
يىتىب مەنزىلىگە سالامىم يەتكۇر،
دىگىل يارلىغ رەسمى مۇنداقىمۇدۇر.
كى مۇنداق مېنى زارۇ ئەپكار ئىتىب،

فىراق ئوتى بىرلە گىرىفتار ئىتىب.
ۋاپاسىزلار ئاينەنى تۇتقايسەن،
فىراقىڭ بالاسىدا قان يۇتقايسەن.
ئەگەر بولسە مەقدۇرۇڭ ئى جان دىگىل،
مېنى ھەم ئوزۇڭ بىرلە دەمساز قىل.
فىراق ئىلكىدە مۇپتالا قويماغىل،
بۇ يەڭلىغ سىرۇ گادا قويماغىل.
سېنى بىر زامان كورمسام ئەردى ئاھ،
بولۇر ئەردى ئالەم كوزۇم سياھ.
دەر ئەردىم جۇدا بولسام ئولكۇن دۇرۇر،
ئۇرۇب تىغ باغرىمنى بولگۇم دۇرۇر.
نەچە كۇندۇرۇر سەندىن ئايرىلغالى،
فىراق ئوتى جانىمغە ياقىلغالى.
ئەگەرچە فىراقىڭدا بولدۇم كاۋاب،
ئولەي دەپ ئولالمىدىم ھىچباب.
كىشى دەردۇ غەم بىرلەن ئولمەس ئىمىش،
بالا ۋە ئەلەم بىرلە ئولمەس ئىمىش.
بۇ يەڭلىغ بارى ھالىمتىن ئەرز ئىتىپ،
بالا ۋە غەمۇ مېھنىتىن ئەرز ئىتىپ.
ئەيلادى شوخنى شەھرىيار راۋان،
پەرى قىزلاردىن قوشۇب ھەر زامان.
مەلىك زادە فەروخنى فىروزراي،
دىدى ئى ئاياغىڭغە دىدەمدە جاي.
ئىلىب كەل كەل ئەلبەتتە بۇ شەھرىيار،
ئوتۇپتۇر تۇتۇب مەملىكەتىمن كانار.
ئولۇس ئوزرە بولسۇن كېلىب شادۇ ئول،
ئەرۇر شاھغە داغى دىلخۇۋاھى ئول.

نازىنىن شەھرى زەررىنغە يېتىپ شاھ تاجۇ بەخت بىرلە ماھىرۇيغە كوچۇل ئەيتقانى ۋە نازىنىنى كورۇپ شاھ، ماھىرۇي ۋە فەررۇخسۇۋار - نىڭ يېڭىۋاشتىن ھازا تۇتقانى

راۋان بولدى چۇ نازىنىن ئولپەرى،
ئاچىلدى ھاۋا ئۇزرە بالۇ پەرى.
يۇرۇب شەھرى زەررىنغە يەتسە راۋان،
ئېرۇر بارچە شەھەر ئەھلى پىرۇ جۇۋان.
سيەپۇش باشدىن ئايافقاچە پاك،
دىل ئەپكار ئاشفتە سىنە چاك.
بىراۋدىن سۇئال ئەتتى ئى نىكسىەرد،
بۇ يەڭلىغ نىدىندۇر بۇ ئەھۋالى دەرد.
دىدى بولدى بىر ھەفتە كىم ناز بوي،
جاھان ئەھلىدىن باغلامىش گۇپتەگۇي.
ئەلىب كەلتۇرۇبان ياراغ ئەتتىلار،
ئارام گۇلشىنگە ئالىب كەتتىلار.
كىم ئول گۇلشەن ئەردى ئەنىڭ مەنزىلى،
ھاياتىدا ئەردى ئەنىڭ مايىلى.
قويۇپ ئاندا ئىلتىب بولۇب دىلفىكار،
بۇگۇن كەلمىش ئاندىن يانىب شەھرىيار.

باري ئىلگە ماتەم بۇ غەمدىن دۇرۇر،
سيەپوش ئولۇس بۇ ئالەمدىن تۇرۇر.
مۇنى قىلدى مەلۇم ئول پەرى،
كىلىب مۇندا بولمىش ماقام ئول يەرى.
كىلىب ماھىرۇي نازىنىن ئالىدا،
توشۇب يەرگە ئانداغكى كوي ئالىدا.
يۇزىنى سۇرۇپ يەرگە پەرياد ئىتىب،
كورۇب ماھىرۇي ئانى ئوزىدىن كىتىب.
كىلىب شاھ كوكسىن قىلىب چاك - چاك،
بولۇب ئالەم ئول غۇسسەدىن دەردناك.
ئورۇب تاجنى يەرگە فەرۇخسۇۋار،
كى قانى ئانام ناز بوي گۇلئۇزار.
بۇ غەمدىن باري خەلق نالان بولۇب،
ئولۇغ - كىچىك بارچە گىريان بولۇب.
يەنە يېڭى باشتىن ئازا تۇتتىلار،
ئازا غۇسسەسى بىرلە قان يۇتتىلار.

نازىنىن تاجۇ بەخت ئالىدا فىروز شاھنىڭ ئەرزۇ ھالىن ئېيتىب فەرروخ سۇۋارنى خەلق تىلاگىن ھەم ئەرز قىلىب، شاھ تاجۇ بەختكە ماقۇل كىلىب قوبۇل قىلغانى

چۇ خەتمى ئولدىيۇ ئەل دۇئا قىلدىلەر،
بېرىب خەتمە ئېشنى ئادا قىلدىلەر.
قۇپۇب نازىنىن شاھ فىروز شاھ،
غەمۇ ھالىتىن تارتىبان ئوتلۇق ئاھ.
ئوتۇب تەختىدىن تاجنى سالغانىن،
گادا قورچاغىن باشىغە چالغانىن.
كىيىب ئىگنىگە بىر قارا ئەسكى شال،
تەقى قىلغانىن دەربەدەرلىك خىيال.
ئولۇس چايقالىب جەمئىەت بىر تەرەپ،
بولۇبان باردۇرغانىن ھەر تەرەپ.
تىگىب كۇچسىز ئەلگە قەۋلار كۇچى،

ئىشكىتىن ئىشككە يېتىپ سورغۇچى.
تاپالمايىن زار بولغانلارىن،
ئولۇس زار ۋە ئەپكار بولغانلارىن.
كورۇب مەسلىھەت شاھ يۇكلەگىنىن،
مەلىك زادەنى ئەل تەلەب قىلغانىن.
چۇ غەرەز ئەتتى ئەرسە دىدى راستدۇر،
نە چارە نە كىم تەگرىگە خاسدۇر.
دەب ئەردىم قىزىم ئورنىدا بولغاي ئول،
قۇۋانغاي ئەنىڭ بىرلە جانۇ كوڭۇل.
ئانى كورسەم ئەلەمدە دەب ناز بوي،
قىلۇر ئەردىم ئانىڭ بىرلە گوپتاگوي.

ئول ئەردى ماڭا جانۇ دىل مۇنسى،
كىلۇر ئەردى ئاندىن قىزىمنىڭ ئىسى.
مۇنى دەپ ئانى گەرى بارماي دىسەم،
ئۇزۇمنىڭ بۇ ھالى ئۇچۇن غەم يىسەم.
ئاڭا تاكى ئادەم دەمدىن بۇ دەم،
يىتە كەلگەن مەلىكۇ خىلۇ ھەشەم.

بەراك ندەلىككە يۇز ئۇبرۇب تامام،
يەنە بىر چىقىپ كورسەتىب ئىھتىمام.
ئەھلۇ مەلىك ئىلكىدىن چىقىپ بىر يولى،
قۇرۇق قالمىغاي بۇ مەلىك لەر قولى.
ئەلىب بار مەلىك زادە پەررۇخنى پات،
خۇدا قايدا كىم بولسا تۇتسۇن ھايات.

فەررۇخسۇارغە رۇخسەت بىرلۇب شەھرى سەمەنگە كىلىب پادىشالىقنى ئالگانى

چۇ رۇخسەت بېرىپ شاھ ياراغمن قىلىب،
ئىجازەت لاشىب يىغلاشىب ئايرىلىب.
راۋان بولدىلەر نازىنىن مەلىك،
ھاۋا ئۇزرە ئەلىب ئىلكىدىن ئىلىك.
راۋان شەھرى سەمەنغە يەتكۇزدىلەر،
چۇ شەھەر ئەھلى شەھەرزادەنى كوردىلەر.
سۇيۇندىلەر ئاندىغكى جان سوزەندىن.
يىتەر جان نەچۇك كىم باھارىن چۇمەن دىن،
كورۇب ئۇغلىنى يىغلادى شەھرىيار،
كىم ئى غۇنچەئى نۇرەس يادىكار.
ۋۇجۇدۇڭ گۇلىنىڭ باھارى قانى،
بۇ مىسكىن ئاتاڭ غەمگۇزارى قانى؟
قانى لەززەت بادەئى ئىشرەتىم،

قانى بائىسۇ جامۇ جەمىشتىم.
بۇ ھىجىر ئۇتىدىن ئىلە ھالەتتە مەن،
جاھان خوشلۇغىدىن مالالەتتە مەن.
مونۇ تەختۇ تاجۇ ۋىلايەت سېنىڭ،
بارى خەلقۇ شەھرۇ رەئايەت سېنىڭ.
نە قىلساڭ سېنىڭ ئىختىيارىڭ بولۇر،
يامان ياخشى سېنىڭ شۇئارىڭ بولۇر.
مۇنۇ پادىشالىقنى بەردىم ساڭا،
مۇئەتتەل باقىب تۇرۇب ئەردىم ساڭا.
بېرىپ تەختۇ تاج سۇلتانلىغىن،
ئۇزىگە راۋا كوردى ۋەيرانلىغىن.
كىيىب تاجۇ تەختىم ئۇزرە قىزىم سۇۋار،
چىقىب ئولتۇرۇب خەلق تاپتى قارار.

فىروز شاھ فەررۇخ سۇۋارنى تەختكە ئولتارغۇزۇب پادىشالىق تور ۋە تەرىقىسىن تەلىم بېرىپ ئاۋغە ئەلىب ئاتلانغانى، ئىول گۇلۇستان ئارامغە راھىبەر بولغان ئوشول كىيىككىم يەنە ئوچراغانى

چۇ شاھ ئوغلىنى قىلدى مۇسنەد نەشىن،
بىللە ئولتۇرۇب ئول شاھ مەلىكودىن.
بارى بەكلارى چىركاسىن كورسەتىب،
بارى رەسمۇ ئايىنلارىن ئورگەتىب.
بىرۇر ئەردى ھەرلەھزى تەلىمى شاھ،
نىكەم شاھلىغدا ئىرۇر رەسمۇ راھ.
دىدى بىر كۇن ئاۋغە قىلغىل ئەمرى جار،
چىقسۇن يىغلىب سىغارۇ كىبار.

چىرىكىنىڭ تۇزۇكىنى ئاۋ بىلدۇرۇر،
تۇزۇكۇ بۇزۇغىنى ئاۋ بىلدۇرۇر.
ئەنىڭ ئۇچۇن ئاۋنى قىلۇر شاھلەر.
كى بولغاي چىرىك ھالىدىن باخەبەر.
تاپىپ جار بەرچە سىغارۇ كىبار،
چىقىب ئاتلانىب شاد خوررام سۇۋار.
يىغلىب ئەل ئول مەنزىلگە تامام،
قىلىب ئوزى فىروز شاھ ئىھتىمام.

ئوتۇ باشلانىب ھەرسارى بەگلارىن،
بۇ يەڭلىغ قىلىب ھوكۇم ئېلىشىپ دەررۇ،
سوڭچە يانا چىركالىك دەكلارىن.
ئوتۇب ھەر ئىككى تەرەپ دىن كىلىب روبىرو،
يىبارديۇ تۇتتۇردى توختالىكىم،
ئارادا قېلىپ يۇز تۇمەن جانۋار،
ئارادىن كىيىكنى بەھەر ھالى كىم.
سورۇلۇپ تۇرۇپ ئەردىلەر كىم مەككار.
چىقارسا گۇناكار بولسۇن ئوزىن،
بىرى ئايرىلىپ كىلىب ئاندىن ۋاۋان،
ئولار جەزم زىنھار بىلسۇن ئوزىن.
ئوتۇرگە شاھ ئالىدىن ئولدى راۋان.

فىروز شاھ ئول كىيىكنى تونۇب يەنى سوڭچە بارىب گولىستان ئەرەمغە يېتىپ، كوشكىنى قىرا ھىلە بىلە ياپىغلىق كورۇپ زىنەپايەسىن ھەم قوپاراغلىق كورۇپ ھەيران بولغانى

تابىندى شاھ ئەنى دىدى ئى جانۋار،
كوزىن بىدار ئاققىزىپ ياشىن، تارتىپ ئاھ.
سەن ئەردىڭمۇ مەقسۇدۇم رەھبەر.
مۇئەييەن تۇرۇپتۇر ئۇ شۇل گۇلۇستان،
سەن ئىلتىپ مېنى گولئوزارىم بىلە،
بارسا كوزىگە كورۇنۇب ئايان.
قىلىپ ئەردىڭ ئاسۇدە يارىم بىلە.
ئاچىلىپ گۇلۇ لالە سەبزە زار،
سەن ئىلتىپ مېنى گۇلىستان ئەرەم،
تۇرۇبتۇر يېپرىدا بارى بەرقارار.
بولۇب ئەردى گولچېھرە يارىم پەھەم.
چىكىپ قەد سەرۋە رەئنالارى،
سېنىڭ پەرۋىيىڭ بىرلە بەھۇ بۇدۇم،
ئۇ شۇل مەنزىلۇ جاي مەئۋالارى.
سېنىڭ مۇقەددىمىڭ بىرلە مەقسۇدۇم.
ۋەلى ئول جامائەتكىم ئاندا بىلە،
يېتىپ ئەردىم ئەمدى داغى جان بىلە،
بولۇب ئەردىلەر ئول چىمەنده بىلە.
ئىزىڭچە باراي چەشمە گەريان بىلە.
بىرىدىن ئەمەس ئەردى پەيدا ئەسەر،
دىبان ئول كىيىك يول ئەچىپ بىرىب،
كوزىدىن ئاقىب سەل خۇن جىگەر.
راۋان بولدى ئەنىڭ سوڭغە كىرىب.
راۋاق ئالغە بارسا باشتىن ئاياق،
مەلىك زادە ۋە ئەل بولۇب ئاۋغە كىرەم،
قارا ھىللە بىللە يەپىغلىق راۋاق.
كىيىك ئاتماق ئوزرە نىكو دوغە كورەم.
چىقار زىنەپايەسىن بىر كىتىب،
ئەمەس ئەردىلەر قازا ۋە ئاندىن كى شاھ،
قوپارغان تامى بىرلە ھەمۋار ئىتىب.
كىيىكنىڭ سوڭغە كىرىب تۇتتى راھ.
قويۇبدۇرلارۇ ھىچ جاندىن ئەسەر،
كىيىك باشلاب ئانداق ئەلىب كەلدى راست،
كورۇنمەي دۇرۇر كىم كىشى بى خەبەر.
ئەرەم گولشىنگە كىم ئول ئەردى خاست.
سوراب بىلگەيكى ئاندىن مەھ پارەسى،
كورۇب ئۇنى قىلىب ئولدى ئىزتىراب،
مازارىغە كىرمەكنىڭ نە چارەسى.
تۇشۇب خەستە جانغە يۇز پىچ تاب.
نىچۇكتۇر قايدىن كىرىب زار - زار،
قەدەم زىمنىپاغە قويۇب چىقسە شاھ،
مازارىن قۇچۇب يىغلىغاي شەھرىيار

فەروز شاه گولستان ئەرەمنى كېزىپ كورۇپ پەرىزات بىله يورگەن، ئولتۇرغان، قوپقان جاي-مەنزىللارنى كورۇپ ياقالارنى چاك قىلىپ، گاهى بىخۇد، گاهى هۇشيار بولۇپ دېۋانىلاردەك كوشك ئەسكىگە كىلىپ، مېنى هەم پەرىزاتغە قوش دەپ نالان بولۇپ مۇناجات قىلغانى، هەقتائالا هەم ئۇنىڭ مرادىچە كوشك پەردىسىن ئاچىپ ئىلىك چىقىپ، فەروز شاهنى ئەلىپ بارغانى

پەرىزاتلاردىن مەجاۋەرلارى،
تاپىلغايمۇ دەپ كوز سالىپ هەر ساري.
كېزىپ جايۇ، مەنزىللارنى كورۇپ،
قىلىپ ناله هەر يەرده بىر دەم تۇرۇپ.
نەسەبزۇ گۇلۇ لالەزار ئالىدا،
يۇرۇپ يا تۇرۇپ ئەردى يار ئالىدا.
نى سەبزه ئوزره ئولتۇرۇپ جامۇ ژەهىل،
چېكىپ ئەردىلەر بەزمۇ ئەييام ژەسىل.
نه ئەرىغ ياقاسىندا بىر ئولتۇرۇپ،
قوپۇپ ئەردىلەر بەزمەنى تورۇپ.
نه مەنزىلده سەرمەست باهەمه ياتىپ،
قوپۇپ ئەردىلەر بىر بىرىن ئويغاتىپ.
بىرەر بىرەر ئانى كورۇپ ياد ئىتىپ،
ئوزىنى ئورۇپ يەرگە پەرياد ئىتىپ.
يۇرگەن يەرده يۇزىنى سۇرۇپ،
بىله بولغان ئوزىنى يالغۇز كورۇپ.
قىلۇر ئەردى هەرلەهەز كۇلسه نه چاك،
ئورۇپ يەرگه ئوزىن ساچىپ ناشقا خاك.
گاهى ناله ئەيلەپ گاهى ئاه ئورۇپ،
يالاڭ باش ياقا چاكۇ گەريان يۇرۇپ.
گاهى ئوزده، گاهى ئوزدىن كېتىپ،
تۇرۇپ تەلبەلەر كەبى پەرياد ئىتىپ.
قەهەمول قىلالماي هېچ نەۋئى،
ئوزىنى بىلەلمەيىن هېچ نەۋئى.
راۋاق ئاستانغه ئاخىر كەزار،

كىلىپ بولدى نالان كىم ئى بىروبار.
مېنى بۇ بالادا راۋا كورمەگىل،
فىراق ئوتىغه مۇپتالا كورمەگىل.
كويۇپ قالمىدى هېچ هالىم مېنىڭ،
يانا ئورتانۇرغه مەجالىم مېنىڭ.
هاياتىمدىن ئەسرۇ مالالەتته مەن،
تىرىگلىكنى نىلەي بۇ هالەتته مەن.
تىرىگلىكنى ئىستەر كىشى جان ئۇچۇن،
تىلار جاننى هەم كىشى جانان ئۇچۇن.
هەزىن جاننى جاناندىن ئايرۇ نىتەي،
قۇرۇق جىسمنى جاندىن ئايرۇ نىتەي.
ئىنايەت قىل ئى قادىر با كەرەم،
كى بىر پەردىده يار بىرله بەهەم.
بولاي داغى كورمەي جاهان مېهنەتىن،
يامان فورقەت ئىچره غەمۇ هەسرەتىن.
چۇ مۇنداق تەزەررۇدا نالان بولۇپ،
كوزۇ كوڭلى گەريانۇ بەريان بولۇپ.
تەلەپ ياشى يەرگه قۇيدى ئىسه
تەزەررۇ ئوتى بىرله كويدى ئىسه.
ئىجابەت ئىشكنى ئاچىپ بىرۇبار،
ئالىپ پەردىنى ئورتىدىن پەردىدار.
چېقىپ پەردىدىن بىر ئىلىك شاهنى،
ئىلىپ باردى ئوزىگه هەمراهنى.
كىشى بىلمەدىكىم قايان باردىلەر،
قويۇپ خالى جايۇ ماكان باردىلەر.

ۋە يانا رابانىڭ يولىدىن ھەمىشە ئالەم ئەھلى تىنماي ئوتمەكىدىن ۋە قايان بارۇرلارنى بىلمەستىن ۋە ھونەرلەردىن خەبەردار ئېرمەستىن ۋە بۇ تۇغۇنىڭ ئول بولماستىن ھەيرەتتە ئالغانى، ئەھلى ئاجىزنىڭ مۇناجات قىلىپ سوزلەگەنى

بىنا بولغانى بۇ رابات جاھان،
ئۇتەرلەر كىلىپ تىنمايىن كارۋان.
بىرسى خەبەردار ئىمەسكىم قايان،
بارۇرلار نە يولۇ نە مەنزىل ئايان.
بىرىنى بىرىنىڭ سوڭىچە دەمبۇ دەم،
ئەزىمەت قىلىبان بولۇرلار ئەرەم.
خەبەردار ئەمەس ھىچ ئۇلاردىن كىشى،
كى نە بولدى ئەركىن ئولارنىڭ ئىشى.
تۇمەن مىڭ بىرىپ بىرى يانمايدۇ،
بارىپ ئول تولۇپ بۇ تۇگەنمەيدۇ.

قايىل شىكەستە ئوزىگە نادامەت قىلغانى كىم ھەردەم ۋاقىت ۋە سائەتىمكىم ئول ۋاقىت ۋە سائەت ئوتمەس، ئومرۇڭ ئوتادۇر دەپ ئىزتىراپتا بولغانى

ئايازا ئەجىپ غەپلەت ئەمەسمۇ بۇ،
كى سەن خوۋاھى بىدار، خوۋاھى ئۇيۇ.
سەمەند ھاياتىڭ ئەزىمەتتەدۇر،
نىكەم ھاسىل نەقدىڭ ئول ئاتتەدۇر.
باردۇر تىنمايۇ نەچە مەنزىل قالۇر،
ئوتەرسەتۇ غەپلەتتە ھاسىل قالۇر.
نە ۋاقتۇ نە سائەتكى سەندىن بۇگۇن،
ئوتەر ئومۇر ئىرۇر ئول ئەمەستۇر ئۇ كۇن.
يوق ئەرسە ئو شول ۋاقىت سائەت تۇرۇر،
كىم ئاي يىلۇ ھەر كۇنۇ-تۇن يۇرۇر.
ئوتەردەڭ كورۇنەر ساڭا ئول ۋەلى،
يۇرۇرلەر جاھاندىن سېنى سورغالى.
قانى سورماسا يارو يارانلارىڭ،
ئاتا ۋە ئانا جەمى توققانلارىڭ.
ئولارنى سۇرۇب ئوتكەرىب نوبەتىن،
ساڭا يەتكۇرۇپتۇركى بىر پۇرسەتىن.
تاپىب سورغاي ئەمدى سېنى ھەم راۋان،
يۇرۇرلەرىڭدە بولۇبان داۋان.
چۇ مۇنداق تورۇب قەسد ئوزە ئالەمى،
ئوتەردىن كەزەرمۇ قىلۇر ئادەمى.

قايىل شىكەستە ھەزرىتى رىسالەتنىڭ ۋە يارانلارىنىڭ ھورمىتىن شەفى كەلتۇرۇب ھەزرىتى پەرۋەردىگارغە مۇناجات قىلا سوزلەگەنى

ئىلاھا ھەبىبىڭ ھەققى ھورمىتى،
تەقى تورت ياريكى ھەم سوھبىتى.
ئېرۇرلەر ئولارنىڭ تىغلى ئوچۇن،
تەقى ئالۇ ئەسھابى خىلى ئوچۇن.
بۇ ئاسىيۇ مۇھەررەمكى دەرماندادۇر،
باشىدىن ئاياق بەھرى ئىسياندادۇر.
دەمى خالى ئەرمەس گىنە ئەتمەيىن،
ئەمەل نامى سېنى سىيا ئەتمەيىن.
ئىنايەت قىلىب تارتىب ئول ۋەرتتىن،
سالىب كوڭلىگە زەۋق ئىلە شەۋق ئوتىن.
قىلىب ئوز تەرىقەڭدىن ئاگاھ ئانى،
گۇنا يولىدا قويما گومراھ ئانى.
ھاياتىدا جاننى ئاگاھ قىل،
بارۇرىندا ئىمانىنى ھەمرا قىل.

داستان تامام بولۇب ئەڭا جاھاننامە ئات بولغانى ۋە
تاريخ فوروخەندە بولغانى

كەل ئى مونشە ئسى تەبسۇ روشەن نەھاد،
قىلۇرمەن جاھاننامەدىن خەيرىياد.
كوڭۇل لەۋھىدىن دەفى ئشب غۇسسەنى،
قىلۇرمەن تامام ئەمدى بۇ قسسەنى.
بۇ ئول قسسە ئەردىكىم ئول ھەم نەشىن،
قلب ئەردى كوڭلۇمنى كورگەچ ھەزىن.
مۇۋاپىق كورۇب ئانى ئوز ھالىمە،
مۇناسب كورۇنۇب ئوز ئەھۋالىمە.
خىيال ئەيلىدىم ئەرسە تەقەررب ئىلە،
بۇ چاغلىق ھىكايەت تەرتىب ئىلە.
تىزىلدى كىلب نەزمە سۇلكىن تۇتۇب،
تامام ئولدى بۇنيادىدىن يىل ئوتۇب.
ئەنىڭ ئوچۇن ئانداغكى دوۋران غەمى.
سالۇر ئەردى ھەر ساى ھەر بىر دەمى.
كوڭۇل جەمى ئەرمەس ئەردى ئەييامدىن،
كى نۇش ئەيلەسام ئەردى بۇ جامدىن.

تاپىب خىلۋەتى گاھۇ بىگاھدا،
كىچەلەردە ئەكسەر سەھەرگاھدا.
بولۇب پۇرسەتىم گاھى پىشۇ ئونار،
خىيال ئېتىم ئولغايدىبان يادكار.
يىل ئات ئەردى ماچىن تارىخدا،
رەجەب ئاي فۇرخەندە تارىخدا.
تۇگەتتىم جاھان مېھنەتى غۇسسەسىن،
قىلب نەزمە بىر داستان قىسسەسىن.
جاھاننامە قويدۇم ئانىڭ ئاتىنى،
دىدىم چۇن ئۇنىڭ ھالۇ ھالاتىنى.
مەشەۋۋەش ئىدى كوڭلۇم ئول ھالدىن،
چۇ ئەيتۇر ئەردىم ئوتكەن ئەھۋالدىن.
سوزومدە قۇسۇرى بولوب بىلسىلەر،
كەرەم ئەيلەپ ئەسلاھىنى قىلسىلەر.
سالاھ ئىچرە سالىم توتۇب مۇتتەسىل،
نەبى روھى ئولغاي ئولاردىن بەھىل.

لۇغەت

ئا

ئاشۇفتە	پاراكەندە، پەرىشان
ئاسار	خەۋەر، ئۇچۇر، ئالامەت
ئافاق	ئۇستۇن
يەئنە	قائىدە - يوسۇن

ب

بىرون	تاشقىرى، سىرت
بال	قانات
بىھەمدىللا	خۇداغا شۇكرى
با	بىلەن

بۇتۇر	بۇ قېتىم
بەرگەزىدە	تاللانغان
بەرھەم	ئارىلىشىپ كېتىش
بەزور	كۇچ بىلەن
بەد خۇۋاھ	يامان نىيەتلىك
بەسار	كۆڭۈلدە كورۇش، كورۇش
بۇنياد	ئاساس، ھۇل، سەۋەپ
بىيەك	بىر، بىر قېتىم، بىر مەزگىل
بىسەر	باشسىز، باشلىقسىز
بودى	بولغان ئىدى
بىگىزەند	تاللانمىغان
بەگىلە	نارازىلىق بىلەن
بەھبۇدۇم	بارلىغىم

ت

تەقى	تېخى، يەنە
تابۇغى	ئايىغى ئاستى، بوسۇغىسى
تەپلىك	سەۋىبىك، تۇپەيلىك
تەبۇقچى	تاۋاقچى
توپقال	كوپچىلىك
تەپەررۇج	ساياھەت قىلىش
تەقەررۇب	يېقىنلاشماقنى ئىزلەش
تەسلەم	بويسۇنغان
تەرانشى	تاراشلىغۇچى، تاراشلىغان
تەفەھمز	ئويلاپ كورۇش
تۇند	ئاچچىق، تەنتەك، ئالدىراڭغۇ، توسۇن
تىشە	كەكە، پالتا

چ

چابۇك	چاققان، تېز
چۇمچە	چۇمۇچ

خ

خەس	ئەخلەت

خازان	كۇز پەسلى، غازاك
خاكدان	ئىستىقامەت ئورنى
خۇنابە	قانلىق، قانغا ئارىلاشقان
خىشان	ئۇرۇق تۇققانلار
خالىق	ياراتقۇچى
خەير	ياخشىلىق
خۇد	ئوزى، پەقەت، يالغۇز

د

دۇرۇن	ئىچكىرى، ئىچى
دىگىر	يەنە، قايتا، باشقا، ئىككىنچى
دىلى	دىلى چىگىلگەن، رەنجىگەن
دىلگىر	مۇشۇ يىلدا
دىرىنەسال	قىيىن، ئېغىر ھال، مۇشكۇلچىلىك
دىشۋار	

ر

رىسالەت	ئىبەرتىلمەك، ئىبەرتىلگەن
رىز	① توكۇلگەن، پارچە؛ ② قۇم، تاش
ريبا	جازانە
رەبات	دەك، لەنگەر، ئوتەك
رەي	ئوي ـ پىكىر، مەيل، ئىختىيار
روي نىياز	ھاجەتمەن، ھاجەتنى بايان قىلىش
رەۋ	يۇز، ماڭغان

ز

زەرىپ	ھۇشيار، ئەقىللىق
زۇل جالال	كاتتىلىقنىك ئىگىسى
زەرف	سارغايغان

س

سانا	ماختاش، مەدھىيىلەش
سەبزە	پىشىل
سەللەللاھۇ	ئۇنىڭغا خۇدا رەھمەت قىلسۇن

سەنەندى	سەن ئەمدى
سىغار	كىچىك
سۇبۇك	يەڭگىل
سۇرۇخ	قىزىل
سەر	باش، ئۇچ
سەمەن	قىممەت باھا
سىياھ	قارا
ساكىن	تىنچ، تۇرۇش
سۇراھ	قاچا
سەپەت	ئاق
سەللەم	سالامەت قىلسۇن

ش

شەر	يامانلىق
شىرىپ	ئۇلۇق
شەپقەت	مېھرىبان

غ

غۇلتان	سۇ ئۇزگەن

ف

فىرەۋى	ئەگەشكەن

پ

پەرۋەردىگار	پەرۋىرىش قىلغۇچى، تەربىيىلىگۈچى
پۇشت	ئارقىسى
پۇجۇر	گۇناھ، يامان ئىش
پىيما كىسىل	قەھرى، سۇس، ھورۇن
پۇرسەش	سوراش

ق

قوموق پەنلەر	تۇرلۇك پەنلەر، بارلىق پەنلەر
قەرشۇ	ئالدىغا چىقىش

قەۋى	كۆچلۈك

ك

كبار	چوك
كەرىمان	سەخىلەر
كەشت	ئايلىنىش، ئوزگىرىش
كەسى	ئادەم
كەشۇر	دۇنيا

گ

گىر	ئىگەللەش، قولغا كىرگۈزۈش
گەزىن	ئىلغانغان، تاللانغان

ل

لۇتفى	مۇلايىملىق

م

مەتائى	نەرسىلەر
مۇتتەسىل	دائىم، توختىماي
مۇئەززىم	ئۇلۇق، كاتتا
مۇلازىم	خىزمەتچى
مەۋجدار	ئورلىگەن، ئورىكەشلىگەن
مۇستەفا	تاللانغان، ئېسىل، ئەك خىل
مۇسنەد	تەخت

ن

نىيزە	ھەم، شۇنىڭدەك
نەشىن	ئولتۇرغان
نەرەم	ئۇششاق، يۇمشاق
نەۋجۇۋان	ياش يىگىت، بالاغەتكە يەتكەن ياش
نەشۋە	كورۇنەرلىك، گۈزەل
ناغۇ	نىمشقا

نىشە چاققان
نىسان چاغى ئەتىياز ۋاقتى

ئو — ئۇ

ئۇفتار چۇشتى، يېقىلدى
ئوكسۇك تۇل ئايال
ئول بول
ئولھەز ئۇ چاغ، ئۇ ۋاقىت

ۋ

ۋىردى ئادەت، ئوقۇپ ئادەتلەنگەن ۋەزىپە
ۋالەئى ئاشىق، سەرگەردان

ھ

ھەيدەر شامال، ئارسلان، باتۇر
ھەم تەسلەم ئوزئارا يۇز كورۇشۇش
ھەسبۇھال ئوزىگە لايىق، قەدىر ئەھۋال
ھەرف گەپ - سوز
ھەشەمەت

ئە

ئەۋساب سۇپەتلەر
ئەستەغفىرۇللا خۇدادىن گۇناھىمنى تىلەيمەن
ئەننۇ - تىشە ھەرە، كەكە - پالتا
ئەلەيھى ئۇنىكىغا

ئى

ئىبنى بالىسى، ئوغلى
ئىلىكلىماسا يېتىلمىسە، باشلىمىسا
ئىھتىماد ئىشەنگەن، يولەنگەن